ÑAPA

Weekendbijlage
van dagblad Amigoe

zaterdag 8 januari 2011

CULTUUR
3
Habibe versus de schijnheiligheid

HISTORIE
7
Jordanus Onderwater: ‘Roofbouw op pater’

ECONOMIE
10
‘Ongemakkelijke rechtvaardigheid’

Pink House in Otrobanda:

‘Onbegrip de wereld uit’

Homoseksualiteit. Iedereen weet wat het is, maar veel mensen durven hier publiekelijk niet over te praten. En waarom eigenlijk niet? Schaamt men zich hier voor of verkeert men nog steeds in de veronderstelling dat homoseksualiteit anno 2011 niet kan?

Tekst: Daphenie Brown Foto’s: Ken Wong

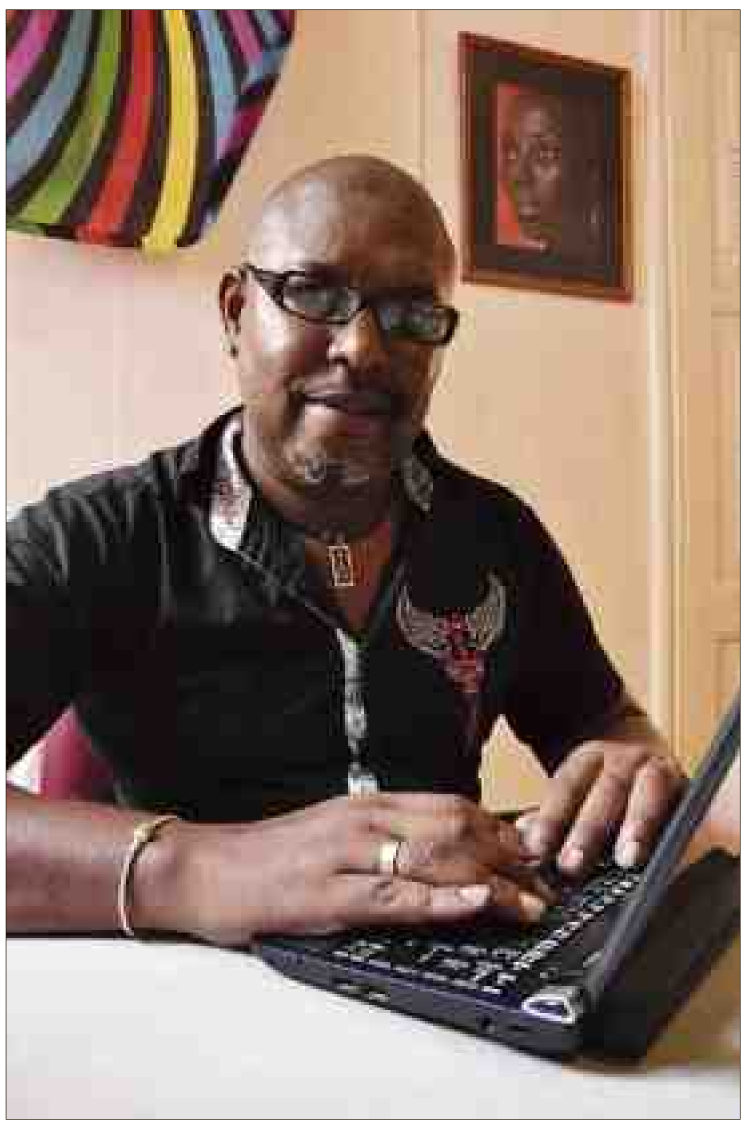

Dudley Ferdinandus

Volgens Pink House-manager Dudley Ferdinandus, secretaris Frits van der Capellen en bestuurslid Michael H. Samson ligt het aan het feit dat mensen niet meer voor zichzelf nadenken, maar de massa volgen. “Mensen moeten denken: Je bent zoals je bent en ik zal je accepteren zoals je bent. In plaats van: Leef en laat leven, maar jij niet.”

Zestien jaar geleden is de organisatie Orguyo opgericht, die zich speciaal inzet voor homoseksuelen op het eiland. Een en ander begon in landhuis Papaya en de activiteiten zijn inmiddels verplaatst naar het ‘Pink House’ in de Charlottestraat in hartje Otrobanda. Ferdinandus: “Het bleek dat een grote groep homoseksuele mensen behoefte had aan een plek om hun ei kwijt te kunnen. Rond die tijd was ook het homohuwelijk op veel plekken in de wereld nogal een ‘issue’. Daarnaast wilden homoseksuelen kunnen socialiseren en meerdere mensen leren kennen die in hetzelfde schuitje zitten. Het idee van een praatgroep ontstond toen snel en heeft zich in de loop der jaren uitgebreid tot wat het nu is.”

Beeld

De naam is sinds 2008 veranderd van Orguyo in FOKO, Fundashon Orguyo Kòrsou, omdat stichtingen projectgelden kunnen krijgen van de overheid. Aangezien de vrijwilligers alles uit eigen zak betalen, is een steuntje van hoger hand dus wel gewenst. Bij FOKO wordt de kans gegeven te discussiëren over homoseksualiteit en allerlei andere onderwerpen die hiermee in verbinding staan. “Het heeft een positief effect op mensen om te praten over homoseksualiteit, omdat ze hier niet mee bekend zijn. Mensen krijgen er op deze manier een beeld bij en zien dat homoseksuelen niet anders zijn dan anderen, maar alleen een andere seksuele voorkeur hebben. Al met al zijn ze gewoon zichzelf. Mensen vinden het prettig gelijkgestemden te treffen en vooral voor jongeren is dit fijn. Ze hebben daardoor een referentiekader. Veel jongeren hebben het namelijk moeilijk als ze ontdekken dat ze homoseksueel zijn en kunnen vaak bij niemand terecht. In het ergste geval worden ze uit huis gezet door hun ouders of nog erger, plegen zelfmoord. FOKO is voor hen een steunpilaar”, aldus Ferdinandus.

Hoewel het door andere organisaties wel geprobeerd is om homoseksuelen te ondersteunen, wilde FOKO de zaak serieus aanpakken en een ‘echte’ homobeweging zijn. “Met ongeveer vijftien vrijwilligers richten we ons in eerste instantie op homoseksuelen. Maar toen wij eenmaal bezig waren, zagen wij dat zij niet de enigen waren die af en toe problemen hebben. Iedereen komt hier binnenwandelen. Lesbiennes, transseksuelen, maar ook hetero’s hebben ons wel eens om advies gevraagd. Toch is het vooral de homoseksualiteit die we discutabel willen maken, omdat dit in onze maatschappij nog steeds een taboe is. We proberen zoveel mogelijk de media erbij te betrekken zodat het onderwerp genoeg aandacht krijgt en tot mensen door kan dringen. Daarnaast organiseren we ook veel feesten en geven we interviews en voorlichting op scholen. De zogenoemde cultuur van de homoseksuelen willen wij laten zien, zodat we de vooroordelen enigszins kunnen wegnemen.”

Wat FOKO persoonlijk biedt aan haar leden is goede counseling. Ze moeten weten dat er een deur voor hen openstaat en dat er achter die deur mensen zijn die hen begrijpen en naar hen willen luisteren. Van der Capellen: “We willen ook meer naar buiten treden om publiekelijk een weerwoord te kunnen geven op de dingen die er worden beweerd. Bijvoorbeeld dat het slecht is om homoseksueel te zijn of dat mensen zijn ontslagen vanwege hun seksuele voorkeur. We geven daarom ook veel informatie over mensenrechten. Op grond van de constitutie moet iedereen namelijk gelijk behandeld worden ongeacht waar je vandaan komt of hoe je eruit ziet en ga zo maar door. Iedereen heeft rechten en mensen moeten die rechten voor zichzelf opeisen.”

Kast

Er is de afgelopen jaren volgens de heren van FOKO veel veranderd. Mensen kwamen uit de kast alsof het niets was, gewoon omdat ze het ‘homowereldje’ leuk vonden. Het lijkt tegenwoordig zelfs een trend om biseksueel te zijn. Vooral jongeren zijn te snel met het maken van hun keuze. Ferdinandus: “Ze willen operaties, hormonen slikken en ‘what else’. Ze lopen veel te hard van stapel en dat is niet de bedoeling. Ze denken ‘ik kom uit de kast’ en ga dan lekker feesten. Zo werkt dat natuurlijk niet en dat stimuleren wij ook niet. We geven dan wel aan dat ze moeten weten waar ze mee bezig zijn, want zo gemakkelijk is het allemaal niet in het dagelijkse leven. Mensen moeten zich er eerst zelf van bewust worden en dan realiseren dat je niet zonder gevolgen uit de kast kan komen. Dan veranderen er gewoon dingen. Je moet familie, vrienden en de rest van de maatschappij er namelijk nog van overtuigen dat dit jouw levensstijl wordt. Daarom adviseren we iedereen er goed over na te denken of het niet een vlaag van het moment is dat ze denken dat ze bijvoorbeeld homoseksueel zijn, een gedachte die binnen de kortste keren weer weg is. Probeer alles dan maar weer terug te draaien.”

“Mocht het wel zo zijn dat je zeker weet dat je op je eigen geslacht valt, dan is het ook fijn als je ouders achter je staan. In de praktijk blijken zij hier helaas veel moeite mee te hebben. Toch ben je als ouders verantwoordelijk voor je kind en hoor je dit onvoorwaardelijk te steunen.” Ferdinandus: “Wij raden daarom aan om als ouders ook even de tijd te nemen om het te accepteren. Het is ook prettiger voor iemand die uit de kast moet komen als je weet dat je ouders in ieder geval achter je staan. Een feit blijft namelijk dat het niet uit maakt wat de maatschappij zegt. Natuurlijk is het wel vervelend, maar uiteindelijk komt een afkeuring van je eigen familie het hardst aan.”

Raadsel

Echter, het openlijk praten over homoseksualiteit lijkt niet het enige probleem te zijn. Het probleem is veel groter doordat mensen niet goed schijnen te weten hoe alles werkt op het gebied van seks. Voor velen is het een raadsel en ook hier wordt niet graag over gesproken. Ferdinandus: “Vragen zoals: ‘Wat is menstruatie?’ verwacht je niet in een vierdejaars havo-klas. Daar schrik je dus wel van. Want als de leerlingen het niet weten, hoe zit het dan met de ouders en leraren? Er moeten dus meer initiatieven komen om het praten over seksualiteit gemakkelijker te maken. De voorlichting is nu niet goed genoeg, omdat niemand lijkt te weten hoe ermee om moet worden gegaan. Toch moet je voor je zelf op een bepaalde leeftijd weten wat waar en feitelijk juist is en wat niet en wat van belang is voor jezelf. Vooral de jeugd heeft hier voordeel van. Nu hebben ze nog niet voldoende de info en daardoor kennen ze hun lichaam niet goed en weten ze niet waar ze mee bezig zijn. Ze doen maar wat en dat is ergens wel logisch als hun ouders en leraren dit onderwerp liever vermijden.”

En dan hebben we natuurlijk nog soa’s - seksueel overdraagbare aandoeningen - en HIV. Volgens velen is HIV alleen een probleem van homoseksuelen, maar dat is natuurlijk niet zo. Iedereen die onveilige seks heeft met een ander kan deze ziekte oplopen. Het is een ziekte van de mens. Ferdinandus: “Ga maar eens naar buiten en kijk goed om je heen om te zien wat er in de straten van Curaçao gebeurt. Het zijn vaak gevaarlijke situaties waarbij ook drugs in het spel zijn. Het is tijd dat mensen geconfronteerd worden met de realiteit. Het is raar dat als mensen bijvoorbeeld een date hebben ze alles van tevoren plannen. Ze kopen nieuwe kleren, ze kijken waar ze gaan eten, welke film ze daarna gaan bekijken et cetera. Alles is gepland behalve een ding. Op het moment dat je thuis aankomt en de daad wilt verrichten, ben je het belangrijkste van alles vergeten te plannen: een condoom aanschaffen. ‘Condooms zijn voor homo’s’ wordt er dan geroepen. Maar zoals al eerder aangegeven, zonder bescherming is iedereen kwetsbaar. Mensen moeten leren zichzelf en daarbij ook het leven meer te waarderen. We zien ook dat veel mensen zich schamen om condooms te kopen. Ze zijn bang dat ze in bijvoorbeeld de botika bekenden tegenkomen. En dat is begrijpelijk, want Curaçao is natuurlijk klein en niet iedereen hoeft te weten wat je uitspookt. Toch is het noodzakelijk. En daarom willen wij ons vanaf volgend jaar ook meer gaan richten om de condoomdistributie. Vooral rond de carnavalsperiode willen wij dan actief zijn omdat er in die tijd de gekste dingen gebeuren.”

Open

“FOKO heeft haar deur dus open voor iedereen. Men moet leren omgaan met elkaar en zichzelf voor een gezonde maatschappij. Mensen moeten hun ogen openen, want seksualiteit is een probleem waarmee je dagelijks geconfronteerd wordt. Het is daarom ook wel triest om te zien hoe de maatschappij in elkaar zit. De waardigheid lijkt totaal verdwenen. Geen seks voor het huwelijk is de oplossing ook niet. Als ouders moet je je bezighouden met de realiteit en daar op inspelen. En daarbij hoort nu eenmaal seks, maar ook zoiets als homoseksualiteit.”

Samson: “We zijn erg blij zoals het nu gaat. Aan de ene kant zijn we ons ervan bewust dat sommige mensen gewoon niet te overtuigen zijn. Religieuzen bijvoorbeeld zullen vaak gewoon bij hun standpunt blijven. Dat is jammer, maar dat is nu eenmaal zo. Hopelijk komt hier in de toekomst wel verandering in. Aan de andere kant zien we verandering in het denken van mensen en hoewel het hier en daar natuurlijk veel beter kan, is er in ieder geval progressie. Twintig jaar geleden stond je er als homoseksueel helemaal alleen voor. Er waren dan op bepaalde plekken wel mensen die van huis uit counseling gaven en waarbij je dus bij die mensen thuis werd opgevangen. Er waren toen nog geen verenigingen die je opvingen. Wij proberen daar nu verandering in te brengen, maar dat kunnen we niet alleen. De overheid moet ook gewoon ingrijpen en meer aan onze kant staan. Maar zoals al eerder is gebleken durft niemand zijn of haar vingers te branden. Er zijn zoveel problemen door angst die mensen hebben en dat zal vroeg of laat zijn tol eisen. Er wordt met twee maten gemeten, terwijl we eigenlijk met zijn allen onze neus in dezelfde richting moeten steken. Dat maakt het allemaal toch een stuk gemakkelijker? We proberen er hoe dan ook het beste van te maken. We gaan sowieso door en duimen ondertussen dat we geld krijgen om onze projecten te financieren. We willen een ‘echte’ organisatie worden. Een organisatie die ook steun krijgt van de overheid.”

Om contact op te nemen met Pink House in de Charlottestraat in Otrobanda kunt u bellen naar de infolijn 4626616 of naar de manager Dudley Ferdinandus: 4626619. Ook kunt u een e-mail sturen naar een van de volgende adressen: Curafoko@yahoo.com of Pinkhouse6917@yahoo.com. Tevens kunt u ook op de volgende website kijken: http://outcuracao.ning.com. FOKO is bereikbaar van 09.00 tot 17.00 uur.

Michael Samson, Dudley Ferdinandus en Frits van der Capellen.

Het interieur van Pink House oftewel Kasa Rosada.

ÑAPA 2011 Nr. 1

'Achtergrond'

De vraag is natuurlijk wat de Arubaanse dichter Henry Habibe al zo lang overzee in Nederland doet vertoeven. Is het de corrupte politiek of de weerzin tegen de Amerikaanse aanwezigheid op zijn eiland die de flamboyante Habibe deden besluiten te emigreren? Of het volgens hem openlijk beleden rascisme en het vertwijfeld zoeken naar een eigen identiteit? Fred de Haas licht een tipje van de sluier op in een eerste aflevering over de dichter op pagina 3.

De Amigoe bestond 5 januari 2011 al weer 127 jaar. Een reden om eens in de stoffige archieven te duiken om iets van de eerste moeizame jaren van onze krant te achterhalen. En dat viel niet mee voor eindredacteur Hans Vaders. Het werd tenslotte in eerste instantie op pagina 7 'roofbouw op een pater', te weten op Jordanus Onderwater die voor 'het herstel van zijn zenuwen' naar Sint Maarten werd gezonden. Er komt namelijk veel kijken bij de uitgave van een periodiek.

Vaste medewerker en analyticus Brede Kristensen heeft zo zijn eigen voorkeuren. Want wie kent een zekere Armatya Sen? Hoewel, het mag de leek niet kwalijk worden genomen dat we niet al onze winnaars van de Nobelprijs kennen. Kristensen kent ze echter wel en geeft op pagina 10 zijn mening over het recente boek van econoom Sen 'The Idea of Justice' en biedt ons enige stof tot nadenken.

Hoewel de wereld schreeuwt om meer ingenieurs - dit valt elders te lezen - is de Ñapa gezegend met een eigen vrouwelijke ingenieur, Shakti Aroena Lakhi. Op pagina 14 neemt ze de lezer mee naar het knusse kantoor van Ace Suares op Piscadera om meer te vernemen over zijn open source-aanpak in het kader van duurzame ontwikkeling.

Uiteraard ontbreken de vertrouwde columns en rubrieken in deze eerste Ñapa van 2011 niet.

De redactie

Colofon

BLADMANAGER
Karin Wooning
EINDREDACTEUR
Hans Vaders
ADVERTENTIES
Marloes Tak
VORMGEVING
Wendela Ataliede
Aan deze Ñapa werkten mee:
Daphenie Brown
Jorge Curiel
Verele Ghering
Fred de Haas
Hans de Haan
Ineke de Haan
Margot Hack
Bob Harms
Brede Kristensen
Shakti Aroena Lakhi
Judice Ledeboer
Jan de Ruijter
Hans Vaders
William ten Veen
May Voges
Ken Wong
Ñapa is een publicatie van:
Uitgeverij Amigoe NV
Scherpenheuvel z/n
Curaçao
Tips voor de redactie?
Bel 736-9050
Email napa@amigoe.com

Adverteren?
Bel Marloes Tak
736-9050 / 516-7377
advertentienapa@amigoe.com

Rock in de Cariben

'Use somebody', 'Chasing cars' en nummers van onder anderen Lenny Kravitz, Anouk en ga zo maar door. Peter, Hugo, Dirk, Marcel, Antoin, Frank en de enige vrouw in de band Suzanne, vormen met z'n zevenen de pop-/rockband VIBE. Ze staan te trappelen om Curaçao en de omringende eilanden te veroveren.

Tekst: Daphenie Brown

'Use somebody', 'Chasing cars' en nummers van onder anderen Lenny Kravitz, Anouk en ga zo maar door. Peter, Hugo, Dirk, Marcel, Antoin, Frank en de enige vrouw in de band Suzanne, vormen met z'n zevenen de pop-/rockband VIBE. Ze staan te trappelen om Curaçao en de omringende eilanden te veroveren.
De leden van de band waren afzonderlijk van elkaar in Nederland al bezig met muziek en zijn op Curaçao verder gegaan met hun passie. Het ontstaan van VIBE is begonnen bij Peter en Antoin die samen bij de band Bishops speelden. Toen deze band ermee stopte, wilden zij graag doorgaan met muziek maken en ze zijn toen gaan bellen en e-mailen om te kijken wat er allemaal mogelijk was. De rest kwam via via een voor een binnenstromen en er was gelijk sprake van de zogenaamde 'klik'. Binnen twee maanden hadden ze al hun eerste optreden en samen vormen ze nu al ruim een jaar VIBE.
VIBE, die op dit moment alleen covers ten gehore brengt met een Europees tintje, dankt zijn naam aan de drummer van de band Antoin die de naam per toeval tijdens een barbecue te binnen schoot. En hoewel ze nauw contact hebben met de marine, willen ze zichzelf absoluut niet profileren als een marineband. "Een aantal van ons werkt bij de marine en daardoor hadden wij de mogelijkheid om een oefenruimte op de marinebasis in Parera te krijgen. Het is natuurlijk geven en nemen en daarom worden ze zo nu en dan ingezet voor feesten van de marine. We zien onszelf daarom eerder als een scheepsband dan een marineband. We kunnen in ieder geval met zekerheid zeggen dat we de best beveiligde oefenruimte op Curaçao hebben!"

En hoewel muziek maken voor hen allemaal een passie is en ze dit aan iedereen willen laten horen, is het soms moeilijk om hun muziek hier te spelen. "Ons soort muziek is gewoon niet het genre wat op het eiland populair is. Het is dus niet gek dat de rockbands die hier zijn, en helaas zijn dat er niet zoveel, niet goed lopen. En dat is eigenlijk best wel gek, omdat de lokale mensen het juist hele leuke muziek vinden. Ze horen dit soort muziek niet vaak live hier, dus als ze het horen, genieten ze daar klaarblijkelijk van.We hebben het afgelopen jaar twaalf optredens gehad in onder meer Bermuda, Zanzibar, Old Dutch en de Kleine Werf. Allemaal waren ze op hun eigen manier erg leuk om te doen. Het optreden in Bermuda is een van onze leukste ervaringen. Dat is natuurlijk niet direct een club waarin ons soort muziek wordt gedraaid en toen wij het publiek zagen dachten we ook even van 'gaat dit wel lukken'? Op een gegeven moment zetten we het nummer 'Use somebody' in en direct gingen alle handen de lucht in en keken we uit op een zee van lichtjes. We krijgen er nog kippenvel van! Ook Old Dutch was een avond om niet te vergeten. Daar hadden we namelijk iets minder ruimte om te spelen, dus het zag er allemaal lekker knus uit. Het dak ging eraf en ook buiten stonden nog een heleboel mensen te genieten van onze muziek. En natuurlijk niet te vergeten ons flitsbezoek aan Aruba, waarbij ons optreden live op de radio werd uitgezonden. Luisteraars konden hierbij ook sms'jes inzenden en dat was allemaal erg leuk om te horen! Deze ervaringen laten zien dat mensen open staan voor onze muziek, dus het is af en toe onbegrijpelijk dat horecagelegenheden 'bang' zijn om ons in te huren."
Hoewel de band heel veel mooie herinneringen heeft aan de meeste optredens, kan niet altijd alles goed gaan en zijn er ook ervaringen die je liever snel vergeet. "Voor 09-10-10 kregen wij een uitnodiging om op de Hr. Ms. Pelikaan te komen spelen. We waren hier erg enthousiast over, omdat alles rond 10-10-10 natuurlijk een grote 'happening' was. Maar het hele feest had erg weinig media-aandacht gekregen dus er zijn amper mensen op af gekomen, omdat niemand er van af wist. Of we nou voor vijftig man of voor vijfhonderd man spelen, we hebben er sowieso met z'n allen wel weer een feest van gemaakt. En we kregen na afloop ook complimenten van de mensen die er wel waren. Als ze het hadden geweten dat het zo leuk zou worden, hadden ze het anders aangepakt."

De verschillen met het optreden op Curaçao en in Nederland zijn af en toe duidelijk merkbaar. VIBE treedt hier vanwege het mooie weer natuurlijk vaak op in de open lucht. Dat is geluidtechnisch soms iets lastiger, omdat er door de ruimte veel geluid vervliegt. Daarbij is het door de vele openluchtlocaties vaak nog maar afwachten of er wel of niet opgetreden kan worden, omdat ze erg afhankelijk zijn van het weer. Een ander verschil met Nederland is dat ze op het eiland een wisselend publiek hebben. Het is een komen en gaan van mensen, terwijl de band in Nederland gewend is dat de mensen de hele avond blijven. En daarbij moeten ze hier veel zelf regelen. "In Nederland stap je snel een boekingsbureau binnen, dat voor jou je optredens regelt. Dat bestaat op Curaçao niet en daarom gaat het af en toe wat moeizamer, omdat je dan zelf langs tenten moet gaan die het liever op 'safe' spelen en de voorkeur geven aan een dj in plaats van live muziek. Dat is natuurlijk allemaal niet erg, maar dat zijn wel dingen waar je van te voren rekening mee moet houden. We zijn er nu aan gewend en het bevalt ons goed om niet afhankelijk te zijn van andere mensen."

Een groot verschil tussen VIBE en de lokale bands is de manier van optreden. "We zorgen voor veel interactie met het publiek. We willen iets laten gebeuren. Dat mensen voelen wat wij ook voelen als wij daar op het podium staan. We proberen zoveel mogelijk van onze energie over te laten slaan op het publiek, want als dat lukt dan slaat ook hun energie weer terug op ons. De lokale bandjes staan vaak iets koeler op het podium dan wij doen. Wij proberen er op onze manier een waar feest van te maken, waardoor het publiek losgaat en iedereen op een gegeven moment de voetjes van de vloer heeft."

Voor de toekomst hebben de muziekfreaks ook al de nodige plannen. Zo willen ze zich niet alleen gaan richten op covers, maar ook meer eigen nummers gaan schrijven zodat ze hun repertoire kunnen uitbreiden. Ook hopen ze dat ze meer kunnen optreden op Curaçao en in de rest van het Caribische gebied. "We willen ook graag dat we meer erkenning krijgen binnen de horeca. Op dit moment zijn zij namelijk nog erg voorzichtig met het accepteren van bands zoals die van ons, dus kiezen ze liever voor datgene waar ze vertrouwd mee zijn. En als laatste willen wij hier en daar ook een demo-cd verspreiden zodat we op die manier meer naamsbekendheid kunnen genereren."

Foto's en video's van VIBE zijn te vinden op Facebook, Hyves en YouTube onder de naam VIBE Curaçao. Ze zijn te boeken voor optredens in horecagelegenheden, maar ook voor privéoptredens zoals bijvoorbeeld een verjaardag of bruiloft. Ze hebben een repertoire van ruim drie uur en spelen deze in twee, drie of vier sets. VIBE speelt voor twintig tot ruim zevenhonderd man. Iedere dinsdagavond oefent de band en een kijkje nemen bij deze oefenavonden is ook mogelijk. Zoals eerder aangegeven is de marinebasis goed beveiligd en is het dus noodzakelijk dat er van tevoren contact op wordt genomen met VIBE zodat zij op de hoogte zijn van eventuele bezoekers. Bent u geïnteresseerd? Dan kunt u contact met VIBE opnemen via het volgende e-mailadres: vibecuracao@gmail.com

Foto van de week

Quo vadis? Waar gaat gij heen? En waar een wil is, is een weg. Zoekt en ge zult de weg vinden. Behalve dan natuurlijk wanneer er absoluut geen berijdbaar pad te zien valt. De regen viel zondag 21 november weer met bakken uit de lucht op de Vlakte van Hato. Deze opname werd gemaakt door Maya Mathias. Heeft u een leuke foto? Stuur hem naar napa@amigoe.com

Bekende Curaçaoënaar

Grootvorst Huub

Vandaag begint officieel het carnavalsseizoen. En dat wordt weer groots uitpakken voor alle carnavalsgroepen. Zo ook voor de oudste carnavalsvereniging op Curaçao, de Limburgse Kabriete Klup. De Kabrieten bestaan al sinds 1956 en dat betekent dat zij dit jaar ook hun 55-jarige jubileum vieren. Een van de oprichters, Grootvorst Huub Bongers, staat ons te woord.

Carnaval is weer begonnen. Hebben jullie dit jaar nog leuke verrassingen in petto?
"Ja, de carnavalsgekte kan inderdaad weer beginnen. Wij zijn uitgekozen tot ambassadeur van carnavalsorganisatie Fudeka, dus dat maakt het dit jaar extra speciaal voor ons. Wat wij als ambassadeur mogen doen en wat het verder inhoudt, dat weten we nog niet precies. Binnenkort gaan wij met de organisatie om de tafel zitten en dan bespreken we alles. Ik ben benieuwd. Wij zien het in ieder geval als eretitel."

Wat vinden jullie tegenwoordig van het carnaval en de verschillende groepen?
"Het kost allemaal erg veel geld. Je wilt alles er natuurlijk zo goed en mooi mogelijk uit laten zien, maar probeer dit dan te realiseren met zo weinig mogelijk geld. Daar streven we in ieder geval naar en dat is wel lastig, omdat het materiaal voor de kleding duurder is geworden. Wij zijn natuurlijk maar een klein deel van het carnaval. Wij hebben ons eigen feest met onze eigen muziek in onze eigen stijl. Wij zien de rest niet als concurrenten en focussen ons daarom gewoon op onszelf."

Wat hebben jullie met het cijfer 11?
Het cijfer 11 is echt iets van Limburg. Daar wordt carnaval ook uitbundig gevierd en begint elk jaar op de elfde van de elfde om 11.11 uur. Op Curaçao zijn wij ook altijd de elfde groep in de carnavalsoptocht en daar wijken we niet van af.

Dit jaar vieren jullie het 55-jarig bestaan van de Kabrieten. Gaan jullie hiervoor nog iets bijzonders doen?
Ons hele programma is op dit jubileum gebaseerd. Gedurende het carnavalsseizoen hebben we zo nu en dan feesten die voor iedereen toegankelijk zijn. Wat we voor de rest precies gaan doen, wordt in de loop van de tijd bekend gemaakt.

Habibe versus de schijnheiligheid (1)

Yiu di Tera: 'Sociale betrokkenheid'

Tekst: Fred de Haas Foto's: Archief

Evenals in de bundel Keresentenchi treffen we in de bundel Yiu di Tera van de Arubaanse dichter Henry Habibe onderwerpen aan die nauw met het recente verleden zijn verbonden: de preoccupatie met de moedertaal, het Papiaments, de corrupte politiek, de Amerikaanse aanwezigheid op het eiland, de macht van het door de voormalige Lago raffinaderij gesymboliseerde grootkapitaal, het al of niet openlijk beleden racisme, de kleinzieligheid en het vertwijfeld zoeken naar een eigen 'Arubaanse' identiteit, iets wat alleen maar een schampere lach aan de dichter ontlokt.
Ook vraagt hij zich in Yiu di Tera opnieuw af wat 'Poëzie' nu eigenlijk is en waarom hij zich met poëzie bezighoudt:

Ayera m'a puntra mi mes
Ta kiko ta poesía
Ta kiko ta poesía
Sin por haya un kontesta drechi

Di pursi tanto bal si ayera
M'a dun'ele un nòmber i awe biento
a bai kuné?

Si ta hoga mester hoga den e bashí
Di palabra largo gespan profundamente fei otro
Anto mihó mi keda sin skirbi...
(...)

Vertaling:
Ik heb me gisteren afgevraagd
Wat poëzie in wezen is,
Wat poëzie in wezen is...
Ik had er geen goed antwoord op.

Wat had het uitgemaakt als ik het gisteren had benoemd en het vandaag verwaaien moest?

Als poëzie moet smoren

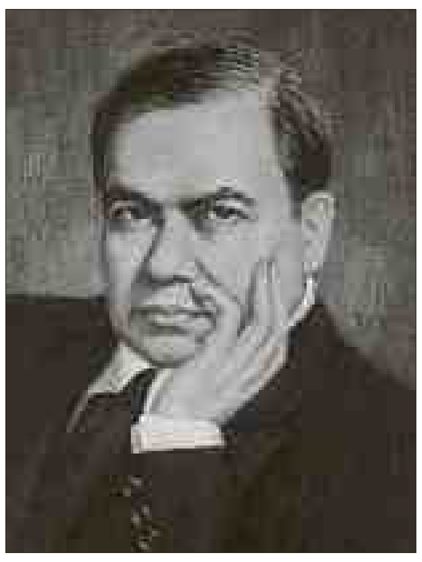

Ruben Dario

In wat holle reeksen woorden
Hang ik mijn lier maar liever aan
de wilgen...
(...)

Henry Habibe: Yiu di Tera, 1982;
Ku benanan habrí

Maar hij geeft in hetzelfde gedicht een duidelijk antwoord op die vraag. Hij wil dichten over de situatie op de Antillen, over de invloed van het grote geld, over solidariteit met de werkende klasse. Zijn poëzie wil ver weg blijven van de mierzoete verzen die alleen maar de schoonheid van het eiland bezingen. Zijn poëzie wil spreken over onderdrukking die het volk bezwaart als een last, gesymboliseerd door de watapana die, gekromd door de wind, als een stomme getuige in de dorre vlakte staat:

Mi poesía ta un asuntu ANTIYANO
Mi padén tin un pueblo ku ta bòltu
bin afó
Manera un watapana seko ku ramanan de ousilio
Mi poesía tin koló di petrolio,
Halué, santu blanku, sodó di obrero
- Hay que abrir las venas para los
demás -
No tin morto den mi bena
Sino mi rumánnan yiu di tera
Ku ken m'a firma un kontrat
Bou'i mi kuero.

No pidí mi poesía di desesperashon
Ni kantika di Aruba dushi kakiña
Si watapana ta doblá ku kara pa
tera
I sinberguensanan ta kana chika
E poko sanger
Ku tin den su entraña

Mi ta simplemente YIU DI TERA
I outomátikamente un homber di
karni i weso
Meskos ku esun pará den kunuku
Ku ta habri tera ku su chapi
I esun ku ta laba petrolio ku su sodó
Pa promé ku morto aserká
(ai sí, si algo sobra di morto!)
mi por laga e speransa plantá
ku e watapana di mañan
lo reklamá
su weso di lomba

Vertaling:
Mijn poëzie gaat over ANTILLIAANSE zaken
In mijn binnenste een volk dat zich
naar buiten keert
- Waaiboom, uitgedroogd, met radeloze takken -
Mijn dichten neemt de kleur van
olie aan,
Van aloë, wit zand en zweet van
werkers
- Aderen moeten open voor de ander -
In mijn bloedstroom is geen plaats

Henry Habibe

voor doden:
Slechts mijn Antilliaanse broeders
- In het geheim door mij gecontracteerd -
Vinden hier onderdak.

Vraag me niet om wanhoopspoëzie,
Ook niet om suikerzoete, Arubaanse verzen
Zolang de waaiboom zijn gelaat
buigt naar de grond
En lieden schaamteloos
Het beetje bloed opzuigen
Dat in zijn ingewanden stroomt.

Een LANDSKIND, dàt is wat ik
ben,
Een mens van vlees en bloed, dus,
Een mens die op zijn akker staat,
De aarde opent met zijn schoffel,
In het zweet zijns aanschijns olie
raffineert,
Die vóór de nadering van de dood
- Of valt er niets meer dood te gaan?
-
De hoop kan planten
Dat de waaiboom ooit
In opstand komt,
Zijn kromme rug zal strekken.

Een duidelijker stellingname kan men zich niet wensen. De dichter schetst hier zijn positie als gewoon mens tussen de mensen, zonder mooie praatjes, iemand die, net als de gewone man en vrouw, hard aan het werk is en het beste voor zijn land wenst. Zijn poëzie wil, mutatis mutandis, getuigen van wat Eduardo Galeano heeft genoemd Las venas abiertas de América Latina (1971), de open aderen van Latijns-Amerika.

De Amerikaanse en Nederlandse aanwezigheid

Amerika is al, lang vóór Habibe, decennia lang door de mensen gevoeld en beleefd als een onderdrukkende macht in het Caribisch gebied en Latijns-Amerika. De erudiete Rubén Darío, schreef - nog heel beleefd - het volgende in 1905:

Los Estados Unidos son potentes
Cuando ellos se estremecen hay un
hondo temblor
Que pasa por las vértebras enormes
de los Andes.
Si clamáis, se oye como el rugir del
león.
Ya Hugo a Grant le dijo: "Las estrellas son vuestras"
(Apenas brilla, alzándose, el argentino sol
y la estrella chilena se levanta...
Sois ricos.
Juntáis al culto de Hércules el culto
de Mammón;
Y alumbrando el camino de la fácil
conquista,
La Libertad levanta su antorcha en
Nueva York.

Vertaling:
Amerika, zo machtig en zo groot...
En als het beeft loopt er een diepe
rilling
Door de reuzenwervels van de Andes.
Jullie roep klinkt als het brullen
van de leeuw.
Victor Hugo zei tegen Grant: "Ook
onze sterren
Zijn van jullie"
(Nog maar net schittert de Argentijnse zon en
Rijst de ster van Chili)... Jullie rijkdom paart
De dienst van Hercules aan die van
Mammon;
Vrijheid licht de weg bij van verovering zonder moeite,
Houdt in New York haar fakkel
hoog.

Rubén Darío (1867-1916); Cantos de vida y esperanza, 1905, A Roosevelt

Maar de toon wordt in de loop der jaren cynischer en de Portoricaanse dichter Luis Palés Matos gooit zelfs de sensualiteit van de donkere mulattin in de strijd om de machtige, maar puriteinse Uncle Sam te ergeren:

(...)

¡Dale a la popa, mulata,
Proyecta en la eternidad
Ese tumbo de caderas
Que es ráfaga de huracán!
íY menéalo, menéalo,
De aquí payá, de ayá pacá,
Y menéalo, menéalo
Para que rabie el Tío Sam!

Vertaling:
Draai met je Creoolse billen,
Laat je heupen in die tijd
Als een stormvlaag ritmisch trillen
Dans je dans in eeuwigheid!
Schud je lijf naar alle kanten
Alsof duivels erin poken;
Uncle Sam en zijn trawanten
Zullen dan van woede koken!

Luis Palés Matos (1898-1959);
Plena del menéalo (1952)

Niet alleen de Amerikaanse, maar ook de Nederlandse aanwezigheid werd als drukkend ervaren op de Antillen. In dit verband is het dan ook relevant om de aandacht te vestigen op een pamflet dat al in 1952 werd geschreven door de Curaçaose vakbondsleider A.P. Nita. In dit pamflet maakt deze een uiterst kritische vergelijking tussen de gunstige levensomstandigheden van de Nederlanders en de minder rooskleurige omstandigheden van de Antilliaanse arbeiders die toen bij de grote oliemaatschappijen werkten. Nita waarschuwde toen al dat de tijden van grote ongelijkheid en onrechtvaardigheid voorbij waren. Zijn woorden zouden profetisch blijken. In 1968 brak er op Curaçao een arbeidersopstand uit die een keerpunt in de geschiedenis van de Antillen zou worden. In 1969 werd de brochure van Nita opnieuw uitgegeven.

Over Aruba schreef Nita het volgende:

Na Ruba tambe e relashon sosial ta laga hopi di deseá. (...) e situashon di e obrero Rubianu ta leu for di satisfaktorio. E welganan ku últimamente a tuma lugar ta e prueba di esei. Nos mester rekonosé ku progreso di Aruba ta pendiente di LAGO i tur hende ku sano huisio mester tene kuenta ku esaki. Pero kaminda ku e relashon sosial

Amador Nita

no ta di akuerdo ku loke e Yiu di Tera ta deseá, mester bini un kambio. E Merikanu ku ta konosí rond mundo komo luchadó pa libertad y demokrasia mester siña mira ku e relashon sosial di e obrero Rubianu serka LAGO tambe mester wordu hibá den mes rumbo ku e idealnan di e Reinado Nobo.
E gruponan poderoso door di nan kapital, e kompanianan i Empresanan mester siña weta e tempu den kual 'makamba' tabata hasi i deshasi, komo un époka ku a pasa. E mes derechonan ku e Kompanianan i Empresanan aki ta konsedí na e obrero ulandés, mester wordu duná na e obreronan ku a nase aki tambe, den e Reinado Nobo. I ta solamente ku e kondishonnan ei eksistensia di e Empresanan aki i di e stranherunan por ta sigur den e partinan uní igual di e Reinado Nobo.

Vertaling:
Op Aruba laten de arbeidsomstandigheden ook veel te wensen over (...) de situatie van de Arubaanse arbeiders is verre van bevredigend. De stakingen die onlangs zijn gehouden zijn het bewijs hiervoor. We moeten erkennen dat de vooruitgang van Aruba afhankelijk is van LAGO en dat iedereen met gezond verstand hier rekening mee moet houden. Maar waar de sociale betrekkingen niet sporen met de wensen van de landskinderen, moet er verandering komen. De Amerikanen die in de hele wereld bekend staan als strijders voor vrijheid en democratie moeten er oog voor krijgen dat de sociale betrekkingen van de Arubaanse arbeiders bij LAGO ook in overeenstemming moeten worden gebracht met de idealen van het Nieuwe Koninkrijk. De machtige kapitalistische groepen, de bedrijven en ondernemingen moeten in de gaten krijgen dat de tijden waarin de Hollanders konden doen en laten wat ze wilden voorbij zijn. Dezelfde rechten die de bedrijven en ondernemingen aan de Nederlandse arbeiders geven moeten ook worden toegekend aan de arbeiders die hier zijn geboren, in het Nieuwe Koninkrijk. Alleen onder die voorwaarden kan het voortbestaan van de ondernemingen en de buitenlanders gewaarborgd blijven in de verenigde delen van het Nieuwe Koninkrijk.

A.P. Nita: Cambionan social cu un yiu di tera ta sonja cuné den e partinan igual di e Reinado Nobo; Willemstad 1969, De Curaçaose Courant N.V. (p.12)

(Wordt vervolgd)

Culturele Agenda

Kunst & Expo's

Bejeweled
Bij MonArt Gallery in het Rif Fort is de expositie 'Bejeweled Artisan Adornments' nog te bezichtigen. Sieraden van Evelien Sipkes, Sharine Kessok-Leenders, Nicoline Winkel-Querido, Elena Puntin, Ans Mezas-Hummelink, Rebecca Paz, Janet Brink, Lara Schweighofer, Buddha to Buddha, Monique Nijstad, Margo Nelissen en Egberdien van Rossum.

'Antepasado di Futuro'
Morgen 9 januari is de kunstmanifestatie 'Antepasado di Futuro' nog te bezichtigen in het Curaçaosch Museum te Mundu Nobo van 10.00-19.00 uur.

Teduki na kaminda
De 'Teduki na kaminda' zijn in de maand januari tot 14 januari te bezichtigen bij het NAAM (National Archeological Anthropological Memory Management - Johan van Walbeekplein 13) en van 14 tot 21 januari bij supermarkt Albert Heijn (laatste week).

Warwarú 3
Overzichtsexpositie ter gelegenheid van de 75e verjaardag van Geerdine Kuypers en het 40-jarige bestaan van de Art and Nature Inn. Warwarú 3 is een tentoonstelling van een gedeelte van haar zeer uitgebreide en gevarieerde collectie kunstwerken. Tevens is er een serie lezingen/workshops in de expositieruimte. Vertegenwoordigers van respectievelijk de stichting Sana (welzijn en gezondheid), Carmabi (natuur), Uniek Curaçao (nationaal erfgoed) en de VKC (vrijwilligerswerk en veiligheid) houden deze lezingen/workshops op verschillende data voor de schoolgaande jeugd en het algemeen publiek.
Een gedeelte van de opbrengst van de expositie zal ten goede komen aan de AGO-Juan Pablo Duarte school.
Locatie: Huize Welgelegen
De expositie is van 4 februari t/m 26 februari van woensdag t/m zondag van 10.00 tot 18.00 uur voor het publiek toegankelijk.

Film

Filmhuis Openbare Bibliotheek: The Reader
In Duitsland, na de Tweede Wereldoorlog, begint de 15-jarige Michael een heimelijke gepassioneerde affaire met de twee maal zo oude Hanna. Hun relatie wordt intenser wanneer ze hun gezamenlijke liefde voor boeken ontdekken. Elke avond leest Michael zijn geliefde Hanna voor uit de wereldliteratuur. Ondanks hun innige band is Hanna op een dag spoorloos verdwenen. Michael blijft aangeslagen achter. Acht jaren later komt Michael haar opnieuw tegen, wanneer hij als rechtenstudent een proces tegen oorlogscriminelen bijwoont. Hanna is een van de beklaagden. Dan realiseert Michael zich dat zijn jeugdliefde een geheim bewaakt dat zij als een grotere schande ziet dan moord.
Dit drama uit 2008, gebaseerd op de succesroman van Bernhard Schlink, werd internationaal geprezen en bekroond met een Oscar, een Bafta en een Golden Globe voor hoofdrolspeelster Kate Winslet.
Datum: 13 januari
Locatie: het auditorium van de Openbare Bibliotheek
Aanvang : 19.00 uur

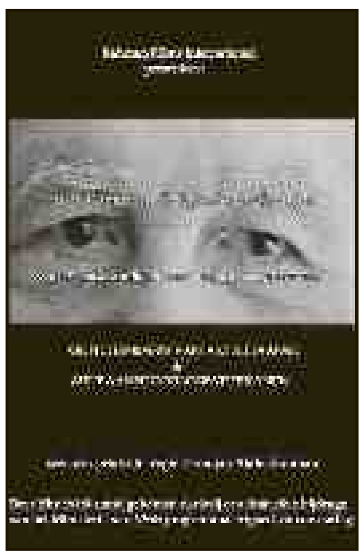

Toegang inclusief een drankje: 2,50 gulden voor leden; 5 gulden voor niet-leden.

Het Vergeten Erfgoed van Oranje - een ode aan de Antilliaanse en Arubaanse oorlogsveteranen
'Het vergeten erfgoed van Oranje' is een documentaire van regisseur Ramdjan Abdoelrahman. Het is een documentaire die is opgebouwd uit getuigenissen en verhalen van Arubaanse, Bonaireaanse en Curaçaose oorlogsveteranen. De ABC-eilanden speelden, evenals Suriname, een belangrijke rol tijdens de Tweede Wereldoorlog. Een rol die volgens de veteranen nooit erkend is, althans niet naar hen toe.
Curaçao en Aruba leverden aan de geallieerden minstens 40 procent van de benodigde brandstof voor vliegtuigen, schepen en onderzeeërs. Dat was de toenmalige vijand een doorn in het oog. Vandaar dat zowel Aruba als Curaçao bewaakt moesten worden tegen eventuele aanvallen. Voor de bevolking braken spannende tijden aan in een oorlog die zich eigenlijk heel ver weg van hun bed afspeelde. Jonge lokale mannen werden voor een schamel bedrag ingehuurd voor de lokale schutterij. Tegelijkertijd werden de eilanden overspoeld door geallieerden die voor eens en altijd hun stempel drukten op de economie en de cultuur, maar ook op het politieke bewustzijn.
Op Bonaire werden mensen van Duitse of daarop lijkende achtergronden van de verschillende eilanden geïnterneerd. Jongemannen werden geworven voor dienst op oorlogsschepen en onderzeeërs.
In de 93 minuten durende productie, Het vergeten erfgoed van Oranje, worden de verhalen verteld door de getuigen van die tijd die vaak al een zeer respectabele leeftijd hebben bereikt. De verhalen zijn een verrijking en verheldering van een belangrijk deel van onze geschiedenis, die tot nu toe nooit eerder op een dergelijke wijze verteld is.
Data: Maandag 10 en woensdag 12 januari om 19.00 uur
Locatie: Teatro Luna Blou
Entree: 13,50 gulden
Taal: Nederlands

Dans & theater

Yupi, e ley a pasa, awor si nos por kasa, kiko tei pasa - Boskwiri
Dit lokale toneelstuk, geschreven en geregisseerd door Boskwiri, is een hilarische voorstelling die gespeeld wordt bij Teatro Luna Blou. Bij de meeste inwoners van Curaçao is het homohuwelijk onaanvaardbare materie. Dit stuk gaat over de wet die het homohuwelijk toelaat op Curaçao en de gevolgen daarvan in een gewoon gezin waar zelfs homo's worden aanvaard en het huwelijk tussen homo's niet in twijfel wordt getrokken.
Data: Zaterdag 8 januari om 21.00 uur, zondag 9 januari om 20.00 uur
Locatie: Teatro Luna Blou
Entree: 27,50 gulden
Taal: Papiaments

Boeken en literatuur

'In de Sea of Heteroglossia'
Nieuwe tweedelige - voornamelijk Engelstalige - bundel vakpublicaties nu verkrijgbaar op Curaçao bij de FPI en in de boekhandels: 'In de Sea of Heteroglossia'. Het eerste deel bestaat uit artikelen over de ABC-eilanden en het tweede deel bevat artikelen die het Caribisch gebied betreffen, bewerkt door Nicholas Faraclas, Ronald Severing, Christa Weijer, Elisabeth Echteld, Marsha Hinds-Layne en Elena Lawton de Torruella.

Het lichten van de jaren
Tevens verscheen een nieuwe dichtbundel: Het lichten van de jaren. De auteur Aart G. Broek woonde en werkte twintig jaar op Curaçao en streek vervolgens neer in Leiden.

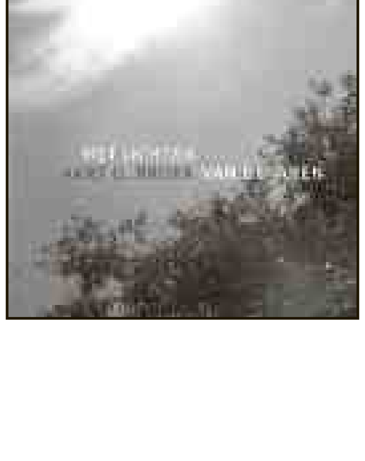

Vaar naar de vuurtoren
Op 8 december werd de bloemlezing: Vaar naar de vuurtoren; Gedichten over 12 eilanden van het Koninkrijk der Nederlanden gepresenteerd. Behalve de eilanden in de Caribische Zee, kent Nederland nog zes eilanden in zout water: Ameland, Rottum, Schiermonnikoog, Terschelling, Texel en Vlieland. Klaas de Groot bracht dichters van al deze eilanden bijeen.

Nieuw & Opmerkelijk

Steam for oil
De tentoonstelling 'Steam for oil', een op persluct werkende maquette van de grote olieraffinaderij 'Isla' op Curaçao in het Curaçao Maritiem Museum. De maquette is op verzoek te bezoeken. Voor meer informatie: www.curacaomaritime.com of bel 465 2327.

Ascension
Stichting Vormingscentrum Landhuis Ascension organiseert op donderdag 13, 20 en 27 januari een rondleiding door het fraai gerestaureerde en gemeubileerde landhuis. Vanaf 08.30 uur staat de koffie klaar. De beheerder brengt u op de hoogte van de bijzonderheden en wetenswaardigheden van het landgoed Ascencion en de flora en fauna in het omliggende natuurgebied. De rondleiding duurt ruim een uur. Deelname 10 gulden per persoon; koffie, cake en limonade bij aankomst inbegrepen. Deelname is uitsluitend mogelijk bij opgave via
Tel. 864 1950, 5187265 of per mail: info@landhuisascencion-curacao.com

Noteert u alvast:

Het Cultureel Comité Fortkerk en de Curaçaosche Kunstkring organiseren op Valentijnsdag 14 februari een groot concert met de baritons Ernst Daniel Smid, Henk Poort en Marco Bakker in de ballroom van het Hyatt Regency Hotel. Ze zullen in dit programma opera, operette, aria's, filmmelodieën, negro spirituals en Latijns-Amerikaanse liederen ten gehore brengen met orkestbanden van het symfonieorkest L'Orchestra Particolare onder leiding van de jonge sterdirigent Maurice Littikhuis.
Aanvang: 20.00 uur. Entree: 65 gulden in de voorverkoop en 75 gulden op de avond aan de zaal. Kaarten verkrijgbaar bij Mensing's Caminada en Albert Heijn vanaf maandag 10 januari.

Op Bonaire organiseert de Bonaire Classical Board Foundation het concert van de drie baritons op 16 februari 2011 op het strand bij Plaza Resort (Tipsy Seagull Restaurant); Aanvang 19.30 uur. In het voorprogramma: Koor en dansgroep 'Tuti Frutti' die ook samen met de drie baritons zullen optreden met Antilliaanse liederen.

Op Aruba zullen Ernst Daniel Smid en Marco Bakker optreden in het Cas di Cultura op 20 februari om 19.00 uur en wordt het concert georganiseerd door de Arubaanse Kunstkring.
Entree: 50 gulden p.p.

De Culturele Agenda verschijnt iedere zaterdag in de Ñapa. Stuurt u alle info s.v.p. naar: agenda.cultuur@gmail.com

De placebo-trilogie

Het is traditie geworden dat mijn column elk jaar begint met een artikel over het placebo-effect. Dit jaar wordt dit onderwerp voor het laatst opgevoerd met een samenvatting van de inmiddels omvangrijke kennis over dit unieke verschijnsel. Er kan nu worden geconcludeerd dat het placebo-effect een normale reactie is en een vaak onbewust onderdeel van medisch handelen.

Tekst: Hans de Haan

De Spinozapremie is de hoogste Nederlandse onderscheiding in de wetenschap. De premie wordt sinds 1995 jaarlijks uitgereikt door de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek aan Nederlandse onderzoekers die tot de absolute top van de wetenschap behoren. De wetenschappers ontvangen de prestigieuze premie voor hun voortreffelijk, baanbrekend en inspirerend onderzoek. Jaarlijks wordt deze premie toegekend aan maximaal vier wetenschappers. Elke winnaar ontvangt een bedrag van 2,5 miljoen euro dat geheel naar eigen inzicht besteed mag worden aan nieuw onderzoek.
De prijs is genoemd naar de Nederlandse filosoof uit de 17e eeuw, Baruch Spinoza.
Jozien Bensing, hoogleraar gezondheidspsychologie, won in 2006 deze premie, die ze onder meer heeft ingezet voor onderzoek naar het placebo-effect in de huisartsen¬praktijk, met name naar de rol van communicatie als ‘medicijn’.

Het nieuwste inzicht
Bij het uitvoeren van een vergelijkend onderzoek wordt het placebo-effect dikwijls als een storende factor of ‘ruis’ gezien. Jozien Bensing draait het om. Zij wendt haar premie aan voor onderzoek om dit placebo-effect juist optimaal te benutten teneinde genezing van een ziekte of aandoening te bevorderen. De eerste artikelen over dit onderzoek zijn gepubliceerd in Patient Education and Counseling. ‘Het placebo-effect komt niet zozeer door een neppil of nepbehandeling, maar wordt gegenereerd door hoe een behandeling wordt aangeboden’, aldus Jozien Bensing. In principe kan bij vrijwel iedere medische behandeling een placebo-effect optreden.

Het mechanisme van het placebo-effect
De onderliggende mechanismen van het placebo-effect zijn inmiddels in grote lijnen bekend. Leereffecten, de verwachtingen die patiënten hebben van de behandeling en hun emoties, spelen daarin een belangrijke rol. Een voorbeeld van zo’n leereffect is dat van een dokter die zijn hand op het hoofd legt van een kind met koorts. Als het patiëntje is opgeknapt kan die koele hand een volgende keer positieve associaties met de genezing oproepen en zo het herstel bevorderen. Effecten die patiënten verwachten, blijken vaker op te treden, dat is wetenschappelijk bewezen. Stress en angst kunnen leiden tot lichame¬lijke klachten en lenen zich daarom goed voor de toepassing van het placebo-effect.

Communicatie als medicijn
De communicatie in de spreekkamer speelt een belangrijke rol. Het ritueel van de behandeling, de verwachtingen en emoties van een patiënt en hoe een arts daarmee omgaat, hebben een effect op die patiënt. Dit kun je optimaliseren en aanwenden om het herstel te bevorderen. Het eerste simulatieonderzoek dat is uitgevoerd, speelt dan ook in op beïnvloeding van verwachtingen en emoties van patiënten. Als patiënten verwachten dat een behandeling soelaas biedt en stress en angst worden verminderd, zal het placebo-effect groter zijn. Uit het onderzoek blijkt dat je met gerichte communicatie-interventies de verwachtingen en emoties van patiënten kan beïnvloeden voor een optimaal placebo-effect. De warme, empathische arts in combinatie met hoopgevende verwachtingen blijkt het meest effectief. De patiënten zijn minder angstig en hebben positieve verwachtingen over de werkzaamheid van de behandeling.

Bevestigend onderzoek
Een uitgebreid onderzoek naar het placebo-effect van de universiteit van Sydney in Australië, vorig jaar februari gepubliceerd in het gezaghebbende tijdschrift The Lancet, bevestigt in grote lijnen de visie van Jozien Bensing. De leider van dit onderzoek, Damien Finnis, een specialist op het gebied van pijnbestrijding, heeft samen met zijn team van onderzoekers, tal van psychologische en biologische mechanismen geïdentificeerd die mensen er toe brengen ‘zich beter te denken’. Door middel van functionele MRI-scanners kon hij zelfs de verschillende placebo-effecten zichtbaar maken in onder meer de longen en het hart. Op grond van zijn studies concludeerde Finnis dat er in feite twee soorten van placebo-effect bestaan. De één is het gunstige effect van een pil waarvan de patiënt denkt dat die helpt en de ander is het ‘witte jas’ effect. Alleen al het bezoeken van een dokter op het spreekuur, kan er voor zorgen dat de patiënt zich beter voelt, zelfs als deze geen recept uitschrijft.

Alternatieve geneeskunde
Sinds bekend is dat het placebo-effect bij velen zo’n sterke genezende werking uitoefent, verschijnen er steeds publicaties die erop zinspelen dat de goede resultaten die worden bereikt met alternatieve geneeswijzen, voornamelijk zijn toe te schrijven aan dit effect.
In dit opzicht wordt vooral verwezen naar de homeopathie waarvan de behandeling bestaat uit het voorschrijven van homeopathica, extreme verdunningen van stoffen die dezelfde symptomen als de te bestrijden ziekte zouden oproepen. Deze werking is echter, ondanks talloze pogingen, nooit wetenschappelijk bewezen. Het is bekend dat - dikwijls meer dan in de reguliere geneeskunde - de beoefenaren van de alternatieve geneeswijzen, heel empathisch met hun patiënten omgaan, waardoor deze veel vertrouwen stellen in hun genezers. Een dergelijke benadering van de patiënt is precies de sleutel voor een sterk placebo-effect, zoals Jozien Benzing heeft laten zien.

Dilemma bij geneesmiddelenonderzoek
Er is een groep ondernemers die niet zo blij is met dit onvermoede placebo-effect en dat zijn de fabrikanten van geneesmiddelen. Bijna al het onderzoek naar het klinisch effect van een nieuw ontwikkeld geneesmiddel, wordt namelijk uitgevoerd in vergelijking met een placebo. Dit heet: ‘gerandomiseerd (willekeurig verdeeld), dubbelblind, vergelijkend onderzoek’ bij twee groepen patiënten. De ene groep krijgt het echte geneesmiddel en de andere groep het placebo. Bijna een halve eeuw lang was deze methode de gouden standaard voor geneesmiddelenonderzoek. De betrouwbaarheid van zulk dubbelblind onderzoek staat nu ter discussie, sinds het placebo ook een meetbaar therapeutisch effect vertoont. Dat zal minder spelen als de werking van een antibioticum wordt getest, maar het wordt wel lastig als men een nieuwe pijnstiller wil vergelijken met een placebo. Kortom, de farmaceutische industrie wordt geconfronteerd met een serieus probleem.

Conclusie
Het ‘geheim’ van het placebo-effect is inmiddels ontsluierd. Het effect berust dus niet op suggestie of inbeelding, maar bestaat echt. Met moderne technieken is wetenschappelijk bewezen, dat het een genezende werking heeft, maar eigenlijk alleen bij pijnbestrijding, angststoornissen en slaapproblemen. Het effect kan worden opgeroepen door de houding van de arts en de verwachtingen van de patiënt. Als die houding vertrouwen inboezemt, ontstaat er bij de patiënt een placebo-effect. Is de arts evenwel afstandelijk, onzeker en/of weifelend, laat het placebo-effect het afweten. Zoals reeds in de inleiding werd gesteld, is het placebo-effect dus een normaal onderdeel van medisch handelen.

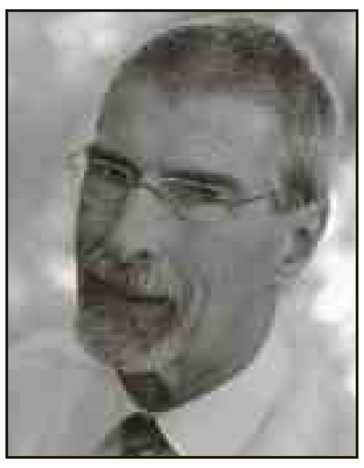
Hans de Haan is arts en jarenlang actief geweest als medisch adviseur bij diverse instanties.

Patiëntenvereniging

Asale

Pijnlijke gewrichten, extreme moeheid, bloedarmoede, huiduitslag en aangetaste nieren, longen of hart. Dit zijn nog maar enkele symptomen van de auto-immuunziekte lupus. Veel mensen hebben wel over deze ziekte gehoord, maar wat is het nou precies?

Lupus is een niet besmettelijke ziekte die valt onder de reumatische aandoeningen. De ziekte komt vooral voor bij vrouwen en begint meestal tussen de tien- en dertigjarige leeftijd. De aandoeningen die door lupus ontstaan zijn een gevolg van de ontstekingen die zich hebben ontwikkeld door stoornissen in het immuunsysteem.

Er zijn verschillende typen lupus. Zo is er een variant waarbij uitsluitend de huid is aangetast. Een andere variant kan de diverse organen aantasten in het lichaam waaronder huid, longen, hart en nieren. Tevens is er een vorm van lupus die wordt veroorzaakt door medicatie. De klachten die dan optreden verdwijnen zodra met de medicatie wordt gestopt.

Bij lupus is vrijwel altijd de huid aangedaan in de vorm van roodachtige uitslag op de wangen en de neusbrug. Ook kan het voorkomen dat de patiënt onder meer last kan hebben van pijn op de borst doordat de longen zijn aangetast of moeite kan krijgen met ademhalen door de vochtophoping in de borst. Daarnaast kunnen er ook hartproblemen ontstaan, epileptische aanvallen optreden of het gezichtsvermogen afnemen. Het verloop van de ziekte verschilt van patiënt tot patiënt. Meestal wisselen actieve periodes zich af met rustige periodes. Het kan ook voorkomen dat de ziekte volledig rustig blijft na een zeer actieve start.
Als lupus vroeg ontdekt wordt, kunnen de mensen met deze ziekte een normaal levenspatroon en normale levensverwachting krijgen. Echter, er zijn wel zaken waarmee ze rekening moeten houden en daarom wordt er voor de patiënten door deskundigen een aantal adviezen gegeven om het leven voor hen zo gemakkelijk mogelijk te houden. Zo is het beter om overmatige blootstelling aan het zonlicht te vermijden. En daarbij geldt voor sommigen ook dat kunstlichtbronnen vermeden moeten worden, aangezien lupuspatiënten ook voor het licht wat hier vanaf komt erg gevoelig kunnen zijn. Ze moeten daarbij voldoende rusten, niet roken of overmatig alcohol nuttigen en gezond blijven eten. Kortom, een gezonde levensstijl is bij deze ziekte van extra belang.
De oorzaak van lupus is tot op heden nog onbekend. Wat wel met zekerheid te zeggen is, is dat vrouwelijke hormonen lupus bevorderen en mannelijke hormonen beschermen tegen lupus. Tevens komt het in bepaalde families vaker voor dan in andere families, maar de ziekte is niet erfelijk. Er zijn ook sterke aanwijzingen dat stress en infecties een belangrijke rol spelen bij het ontwikkelen van deze ziekte. Enkele wetenschappers beweren dat zonlicht ook veel invloed heeft op het ontstaan van lupus omdat bij sommige mensen de ziekte voor het eerst tot uiting kwam na een zonvakantie.
Asale is een organisatie voor lupuspatiënten. Voor meer informatie over lupus kunt u contact met hen opnemen op het volgende telefoonnummer: 737-8528.

CARIB publishing
Nu beschikbaar:
Carnaval op Curacao
Dit mooie fotoboek neemt de lezer mee in de beleving van het grootste Curaçaose volksfeest van het jaar. Schitterend in beeld gebracht door Bea Moedt, met verhalen en interviews door Elodie Heloise.
Bij Alzheimer op schoot
Dementie zorgt ervoor dat je de greep op je leven geleidelijk kwijtraakt. De patiënt levert vaak een gevecht tegen verlies van controle en veiligheid. De gevolgen voor de persoon en zijn omgeving zijn groot.
Kindermishandeling: signaleren en handelen
Dit boek biedt een houvast aan mensen die werken met kinderen en kindermishandeling vermoeden. De signalen van kindermishandeling komen uitgebreid aan bod, inclusief een stappenplan hoe men kan handelen.
Verkrijgbaar bij de boekhandel

FAVI
E slogan di e accion di e aña aki ta
”Wees voorzichtig,
je gezichtsvermogen is gewichtig!!”

Voeding

Paddenstoelen: lekker en gezond

Paddenstoelen bestaan voor ongeveer 90 procent uit water, ze bevatten zoals andere groenten geen vet en weinig calorieën. Ze hebben echter wel voedingswaarde.
Paddenstoelen bevatten veel mineralen en sporenelementen, met name kalium en fosfor en zijn een goede bron van vitamine B2. Ze bevatten wel minder bètacaroteen en vitamine C dan de meeste andere groenten.
Paddenstoelen leveren meer eiwitten dan andere groenten en worden daarom ook wel als vleesvervanger gezien. Dit is echter overdreven. Een groenteportie paddenstoelen (300 gram) brengt in vergelijking met een portie vlees (100 gram) amper half zoveel eiwitten aan.

Bovendien is niet alleen de hoeveelheid eiwitten belangrijk, maar ook de mate waarin de eiwitten kunnen voorzien in de behoefte aan essentiële aminozuren. Voor plantaardige eiwitten is de biologische waarde beperkter dan voor vlees. Paddenstoelen moeten dus vooral worden gewaardeerd omwille van hun kwaliteiten als groente en niet als eiwitleverancier.
De populairste paddenstoel in de keuken is nog altijd de witte champignon, maar probeer ook eens de reuzenchampignon, de kastanjepaddenstoel, de oesterzwam en de shii-take.

Gezondheid

Dikke werknemer vaker ziek

Zwaarlijvige werknemers, met een body-mass index van meer dan 30, zijn vaker ziek dan mensen met een gezond lichaamsgewicht.

Dat zeggen onderzoekers van het Erasmus Medisch Centrum in Rotterdam. Zij bestudeerden gegevens uit de periode 2005 tot 2009 van meer dan 10.000 werknemers van 49 bedrijven. De gemiddelde leeftijd was 43,8 jaar en zij hadden gemiddeld een BMI van 25,4.
De ziekmeldingen werden onderverdeeld in de categorieën 1 tot 9 dagen, 10 tot 24 dagen en 25 dagen of meer. De leefstijl werd gerubriceerd naar fysieke activiteiten, fruit- en groente-inname, roken en alcoholconsumptie. Degenen die meer dan 30 minuten per dag bewegen, werden gezien als gemiddeld fysiek actief.
Zwaarlijvige werknemers melden zich jaarlijks 66 procent meer ziek voor een periode van 10 tot 24 dagen dan collega’s met een normaal gewicht. Ten opzichte van hun gezonde collega’s melden zij zich 55 procent meer ziek voor een periode langer dan 25 dagen.

Body Stress Release Info-Corner
Heb je vaak last van ....
HET ‘NIET LEKKER IN JE VEL ZITTEN’
Kan er geen oorzaak voor gevonden worden?
BODYSTRESS (opbouw van spierspanning in het lichaam) kan het probleem zijn!
Body Stress Release is een behandeltechniek waarmee het ‘zelfherstellend vermogen’ van het lichaam wordt gestimuleerd.
Wellicht kan je contact opnemen met de praktijk van Body Stress Release.
Body Stress Release Curaçao
Soldatenweg 19-A, tel.: 737-5287, www.bodystressrelease.nl
Clemens Evertsen: 666-6452; Björn van der Ree: 515-4925

Beweging

Lopen tegen Alzheimer

Wandelen gaat de cognitieve achteruitgang van mensen met Alzheimer of milde geheugenstoornissen tegen. Dat blijkt uit onderzoek. Mensen die acht kilometer per week wandelen, houden hun hersenvolume op peil en dat wijst erop dat het brein niet verder aftakelt. Ook gezonde mensen doen er overigens goed aan om te wandelen.
De onderzoekers verzamelden 426 proefpersonen. 299 Daarvan waren gezond en gemiddeld 78 jaar oud. 83 Mensen hadden een milde geheugenstoornis. De overige deelnemers hadden Alzheimer. De gemiddelde leeftijd in deze laatste twee groepen was 81 jaar. De onderzoekers hielden bij hoe ver de proefpersonen wekelijks wandelden en maakten regelmatig scans om te zien hoe het met de hersenen gesteld was. De studie is inmiddels zo’n tien jaar bezig en duurt nog tien jaar. De voorlopige resultaten zijn echter al veelzeggend. Zo blijkt dat mensen die meer bewegen, een groter hersenvolume hebben. “Volume is een belangrijk signaal”, merkt onderzoeker Cyrus Raji op. “Als dit afneemt, betekent dat dat de hersencellen sterven. Maar als dit hetzelfde blijft, wordt de gezondheid van de hersenen gehandhaafd.”
Uit de studie blijkt dat mensen met een milde geheugenstoornis of Alzheimer gemiddeld acht kilometer per week moeten wandelen om te voorkomen dat hun hersenvolume terugloopt. Gezonde volwassenen dienen wekelijks iets meer dan 9,5 kilometer te lopen om hun hersenvolume op peil te houden en de kans op geheugenproblemen te verkleinen.
“Alzheimer is een verwoestende ziekte en helaas is wandelen geen remedie. Maar wandelen kan het brein wel beter bestand maken tegen de ziekte en het geheugenverlies beperken.”

El Oriente in Ecuador:

'Slapen naast een vogelspin'

El Oriente is de regio van oost-Ecuador, bestaande uit de oostelijke hellingen van de Ecuadoriaanse Andes en de lage gebieden van het regenwoud in het Amazonebekken. Het gebied heeft een oppervlakte van ongeveer 50.000 vierkante mijl (130.000 vierkante km) en bestaat uit weinig verkend en vrijwel onbenutte tropische bossen, die bewoond worden door een klein deel van de bevolking van Ecuador, die in kleine dorpen langs de rivieren wonen.

Tekst en foto's: Judice Ledeboer

De huizen zijn gebouwd op palen. Het leven speelt zich af op en rond de rivieren. Vrouwen doen de was in de rivieren en kinderen spelen aan de oevers. Duwboten duwen pontons met vrachtwagens, hijskranen en bouwmaterialen voort, korjalen met families varen over de rivieren en roze dolfijnen komen nieuwsgierig naar de oppervlakte en buitelen dan weer de diepte in van de 'koffie-verkeerd-gekleurde' rivieren.

Het gebied was ruim 40 jaar geleden niet te betreden. De ontdekking van olie in de jaren 60 van de vorige eeuw veranderde dit. Ecuador werd de derde grootste olie-exporteur in Latijns-Amerika en niet zonder gevolgen voor dit gebied, want hele culturen en ecosystemen zijn in die 40 jaar gedecimeerd of zelfs totaal verdwenen. Er wonen nog slechts een paar volkeren die niets met de wereld buiten hun habitat te maken willen hebben en zij worden dan ook met respect behandeld en met rust gelaten. Andere volkeren hebben hun cultuur verloren en zijn slachtoffer geworden van de jacht naar het zwarte goud, de olie. Nu hopen de bewoners dat het toerisme geld in het laatje brengt en doet de regering van Ecuador er alles aan om het land bekend te maken om in rond te reizen.

Bij het horen van de motoren van een boot rennen de kinderen naar de rivier om te kijken wie er voorbij komt. De meeste kinderen zijn niet ouder dan 6 jaar. Hun oudere broertjes en zusjes wonen in de stad, bij familie. Daar zijn de scholen. Veel gezinnen bestaan uit gezinnen van 10 tot 15 kinderen. Er zijn er dan altijd wel een paar nog thuis. Veel studenten keren na hun school niet meer terug naar de jungle waar ze hun eerste levensjaren hebben doorgebracht, want het leven van het westen lokt hen meer. De jongelui die na hun studie wel terugkeren proberen werk te vinden in het toerisme dat in dit gebied de laatste jaren behoorlijk groeit, want het beleven van het primitieve leven in de jungle is een must voor iedere westerling die van reizen houdt. Het op eigen houtje verkennen van het gebied kan niet. Iedereen moet schriftelijk aangemeld worden en dat kan alleen via reisorganisaties die als paddestoelen uit de grond komen en een graantje willen meepikken van de groeiende belangstelling voor dit gebied.

Ontwikkeling

Door het registreren van alle bezoekers krijg je even het gevoel dat het gebied beschermd wordt, maar de ontwikkeling gaat toch door. Langs de rivieren verschijnen grote westers uitziende projecten, waar de medewerkers in nette betonnen huisjes wonen en door luxe motorboten vervoerd worden. Dit in schrille tegenstelling tot de lokalen die zichzelf in houten korjalen vervoeren, zittend op houten bankjes zonder bescherming tegen de zon en het opspattende water. Ze hebben wel allemaal grote buitenboordmotoren achter die korjalen hangen. De romantiek van een korjaal waarin een junglebewoner rustig peddelend zich over de rivier verplaatst is alleen te zien bij spelende kinderen die een uitgeholde boomstam als kano gebruiken en een enkele visser in een zelfde soort kano die zijn netten uitzet in de rivier.

Per vliegtuig vanuit Quito, de hoofdstad van Ecuador, is het een uurtje vliegen naar Lago Agrio en Coca en er zijn ook wegen. De reis per bus duurt dan ruim acht uur. Lago Agrio, de nieuwe oliestad, is de grootste stad in het gebied en daar wonen momenteel rond de 50.000 mensen. De stad geeft niet de indruk een grote stad te zijn. Alle bebouwing is laagbouw en de mensen wonen wijd verspreid rond de stad. Vanuit Lago Agrio vertrekken de meeste bezoekers naar de lodges, soms uren rijden in een pick-up of een busje over ongeplaveide wegen en dan nog eens uren in een korjaal over de rivier. In dit gebied rond de Rio Napo en Guyabeno-rivier wonen diverse stammen, zoals de Siona- en Secoya-indianen.

De Rio Napo is de grootste rivier, die als het ware de 'snelweg' van de jungle is. Op sommige plekken is de modderige rivier een kilometer breed en de vaargeul slingert zich tussen allerlei kleibanken door.
Het stadje Coca ligt op het kruispunt van de Napo en andere rivieren. Vanaf hier kunnen bezoekers naar het Parque Nacional Yasun, Ecuadors grootste nationale park met voornamelijk maagdelijk regenwoud, wilde dieren en de Huaorani-indianen.

Inheems

Een groot deel van de bevolking van de provincie El Oriente is inheems. Veel bewoners zijn katholiek, maar blijven wel veel waarde hechten aan de tradities en rituelen van hun voorouders. Het hoofdvoedsel is banaan en cassave, omdat dat overal groeit. Hier en daar wordt er aan landbouw gedaan. Er groeit maïs en sommige mensen hebben een kleine bananen- of cacaoplantage bij hun huis. De Europese Unie steunt de inheemse bewoners om inkomsten te genereren, vooral op het gebied van landbouw, maar er is niet veel sprake van biologische teelt, want de giftige pesticiden om de insecten bij de gewassen weg te houden worden door de EU betaald.

Het Amazone-bekken blijft echter tot de verbeelding spreken en lokt tegenwoordig veel toeristen, vogelaars en ecologisch geïnteresseerde bezoekers. Er is een aantal lodges dat allemaal hun eigen specialiteiten aanbiedt om de bezoeker het junglegevoel te geven zoals varen in een boomstamkano, piranha's vissen, vogels kijken, zwemmen in de rivier en een bezoek aan de 'locals'.

Het oerwoud van Ecuador is vooral geliefd om zijn natuurlijke verscheidenheid, maar is helaas ook een van de meest vervuilde plekken ter wereld. Vooral in het noordelijk deel van El Oriente heeft de oliewinning zijn 'smerige' sporen achtergelaten en het Blacksmith Institute, een organisatie die industriële vervuiling in de Derde Wereld probeert aan te pakken, zette dit gebied zelfs op de lijst van meest smerige plekken op aarde, de 'Dirty Thirty'. Texaco, opgegaan in Chevron, heeft in de jaren dat zij actief was in El Oriente miljarden liters verontreinigd afvalwater laten weglekken en honderden open putten met giftig afval achtergelaten. Processen zijn thans gaande om de oliegigant op te laten draaien voor de kosten van de verontreiniging.

Ongerept

In de lodges waar de toeristen verblijven is echter niet veel te merken van de vervuiling in het gebied, want er is zoveel natuur dat nog ongerept is en dat zeer de moeite waard is om te bezoeken. Er komen meer vogelsoorten voor dan in heel Europa en Noord-Amerika bij elkaar. Overal waar je kijkt beweegt de jungle, van kleine insecten tot grote roofdieren zoals poema's en lynxen, die je niet snel zal zien, maar ze leven er wel. Er leven honderden soorten zoogdieren (veel apen) en duizenden soorten insecten. Het kan zomaar voorkomen dat een harige vogelspin op slechts twee meter van je bed in een bananenboom zich tegoed doet aan insecten, dat er een kikker ter grootte van een hamster op je wastafel zit en een muis ter grootte van een volwassen rat op de wc-bril wandelt. Dit alles mag je niet weerhouden om een paar nachten in de jungle van de Oriente door te brengen, waar al je zintuigen de hele dag geprikkeld worden. Je hoort, voelt en ruikt het oerwoud. 's Morgens word je gewekt door papegaaien die krijsend van boom tot boom fladderen en 's avonds liggen de kraaloogjes van de alligators met hun rode kraaloogjes naar je te kijken vanuit de rivier, terwijl je bij kaarslicht in een hangmat napraat over de dag. Elke boom, elke stam, elke tak, blaadje en bloem wordt door de inheemse bevolking gebruikt om in het oerwoud te overleven. Men maakt knuppels van stammen om de wilde dieren te doden, blaadjes worden op wonden gelegd, takjes worden opengesneden om er de mieren uit te halen, die men kan eten om de dorst te lessen en bloemen worden gebruikt als thee bij vrouwenkwalen. Ieder dorp heeft zijn eigen sjamaan die met zijn rituelen en contacten met de geesten de bevolking geneest en beschermt. Al met al is het dan ook zeer de moeite waard om dit mooie gebied te bezoeken. De overheid van Ecuador probeert de gebieden te beschermen door ze tot 'nationale parken' te benoemen.

Het vinden van olie heeft het gebied meer ontsloten zodat wij, westerlingen, kunnen genieten van het leven waarin de ruilhandel nog steeds de manier is om aan goederen te komen en waar men echt nog bezig is met 'overleven' op een andere manier dan wij gewend zijn. Vanuit Bonaire is het mogelijk om regelrecht naar Quito te vliegen, maar men kan er ook via Bogotá komen. De beste maanden om dit deel van Ecuador te bezoeken zijn van september tot en met december, want dat zijn de droogste maanden.

LIFE & style

Quote

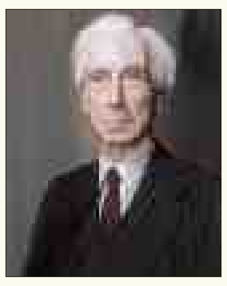

‘Fear is the main source of superstition, and one of the main sources of cruelty. To conquer fear is the beginning of wisdom’

Bertrand Russell (Brits filosoof en logicus, 1872-1970)

Thuis

Thuis is waar je hart is.

Dat is mij geleerd en dat is waar,

maar soms gaat het niet meer op.

Tekst: Monique Casimiri

Heimwee

Mijn hart is in tweeën gedeeld. Het ene deel ligt in Nederland, en het andere deel op Curaçao.

In de auto op weg naar huis, in een vlaag van heimwee, huil ik er wel eens uit dat ik naar huis wil, waarop mijn man zegt, dat dat goed uitkomt, nog een paar kilometer en we zijn thuis.
Vernietigend kijk ik hem dan aan, waarna we steevast een fikse discussie hebben over waar nu dat thuis is. Nou, dat is bij mij verschillend. En dat is niet altijd even gemakkelijk te begrijpen voor de ander.

Op dit moment speelt de discussie over het thuisvoelen weer een grote rol bij ons.
Er is eindelijk een kabinet gevormd met Wilders die een hoofdrol mag gaan spelen. Wilders die eigenlijk zegt dat ik een buitenlander ben en die dus eigenlijk vindt dat ik me vooral heel netjes moet gedragen, want oh wee, als ik met justitie in aanraking kom, dan moet ik terug naar mijn thuisland.
Op Curaçao zijn er ook verkiezingen geweest en voor zover ik deze heb kunnen volgen ben ik volgens sommigen daar ook geen echte yu Kòrsou. Omdat mijn kleur niet gekleurd genoeg is en omdat één van mijn ouders niet van Curaçao komt. Moet ik van deze persoon dan maar in Nederland blijven?

Waar mag mijn hart zich thuis voelen? Ik voel mij op de eerste plaats een Antilliaan. Geboren op Bonaire, ben ik niet eens een yu Kòrsou, maar daar opgegroeid voel ik me wel zo. Ik voel me ook thuis in Nederland hoor. Ik ben wat dat betreft net een kameleon en kan me goed aanpassen. Dan heb ik het natuurlijk niet over het weer. Daar kan geen enkele Antilliaan zich aan aanpassen denk ik.

Ik woon in Nederland. Dat heeft zeker voordelen, maar dat ene nadeel blijft mij achtervolgen: ik ben niet op Curaçao. Misschien moet ik beter luisteren naar Wilders en hem misschien bekogelen met tomaten. Is dat ernstig genoeg voor een aanraking met justitie en word ik dan teruggestuurd naar Curacao? Zal mijn man meegooien? Hij is geen Antilliaan, mag hij dan mee of juist niet, omdat hij contact heeft gehad met justitie?

Het genot van wijn

‘Wijnstijlen, witte wijnen’ (1)

Allereerst wensen wij u een voorspoedig 2011 met veel geluk en gezondheid! In de vorige afleveringen van deze rubriek hebben wij het onder meer over witte en blauwe druiven gehad. Nu dat we iets meer weten van de verschillende druiven die gebruikt worden om wijn te maken, zullen wij het over verschillende wijnstijlen hebben. Op deze manier kunt u in de toekomst beter begrijpen waarom u juist van een bepaalde wijn houdt of juist niet, en andere wijnen ontdekken die bij uw keuzestijl horen.

Tekst: Licores Maduro

Deze uitspraak kent u waarschijnlijk wel: ‘ik weet niet veel van wijn, maar ik weet wel wat ik lekker vind’. Vaak weet u wel dat u van drogere wijnen houdt, van zoete wijnen of van vollere rode wijnen. Een ding is zeker, over smaak valt niet te twisten. Ieder heeft zo zijn eigen voorkeur waardoor hij dan ook zijn eigen favorieten heeft.

Bij witte wijnen onderscheiden wij vaak tussen helder en crispy, pittig en romig, rijk en sappig, geurig en fruitig.
Bij helder en crispy hebben wij het over frisse, strakdroge witte wijnen. Deze wijnen zijn perfect voor ons klimaat en gaan uitstekend samen met een schaal zeevruchten. Het zijn niet erg complexe wijnen en voor sommigen zelfs een beetje saai. Enkele voorbeelden: uit Frankrijk Muscadet, een eenvoudige witte Bordeaux, een standaard Mâcon Blanc, sommige Pinot Blancs uit de Elzas en witte Côtes du Rhone. Uit andere landen: Orvieto uit Italië, Soave uit Italië, traditionele Spaanse witte wijnen en uit Portugal de Vinho Verde.
Pittig en romig, dit zijn witte wijnen met iets meer gewicht n aroma’s, die pittig of romig zijn en wat meer individualiteit hebben. Het zijn nog steeds lichte witte wijnen, maar met iets meer karakter. Goede voorbeelden hiervan zijn de meeste Sauvignon blanc, vooral die uit Nieuw-Zeeland. Sommige Chardonnays zoals een niet te complexe Chablis vallen hier ook onder. Chardonnays zijn meestal romig, maar variërend in intensiteit. Sommige zoals de Chablis, die van 100 procent Chardonnay gemaakt wordt, zullen ook onder deze categorie vallen, terwijl andere juist onder rijk en sappig vallen. Dit heeft vooral te maken met de rijpingsmethode en hoe lang er gerijpt wordt. Krijgt u er al zin in? Er zijn heel wat uitstekende voorbeelden van deze categorie. Uit Californië krijg je prachtige Pinot Gris, Verdejos uit Rueda, Spanje en uit het zuiden van Frankrijk komen ook mooie voorbeelden.
Voor deze week laten we het hierbij en volgende week gaan we door met de twee andere categorieën.
Deze week een paar wijnadviezen uit de eerste twee categorieën. Probeer voor helder en crispy de Campogrande Orvieto Classico, Barton et Guestier (B&G) Muscadet Sêvre et Maine. Voor pittig en romig raden wij u de Villa Maria Sauvignon Blanc uit Nieuw-Zeeland aan en de Protos Verdejo uit Rueda, Spanje. Deze wijnen zijn verkrijgbaar in uw favoriete supermarkt of in onze winkel vindt u veel meer voorbeelden van deze categorieën en wij kunnen u altijd adviseren inzake uw wijnkeus! Tot volgende week.

Hebbeding

Maak kennis met de ‘Shuella’

Ontzettend vervelend, al die regen. Maar het is vooral zuur als je nieuwe schoenen helemaal doorweekt raken. En in het ergste geval overleven ze de stortbui ook nog eens niet.
Gelukkig zijn er mensen die zich met zulke problemen bezighouden. Rebecca Miller presenteert als antwoord op al die complicaties de ‘Shuella’!
De Shuella dankt haar naam aan de combinatie van shoe en umbrella. Het is als een ‘paraplu’ voor je schoenen, dat wil zeggen: nooit meer last van natte of verruïneerde schoenen. Het is een stijlvol en handig kwaliteitsproduct voor mannen en vrouwen, dat je gemakkelijk in je tasje of je koffertje kunt stoppen. Je trekt de Shuella over je gloednieuwe schoenen en je kunt je zonder zorgen door de regen voortbewegen.

Elektronica

Nieuwe telg Optimus familie

LG Electronics komt met een nieuw model op de markt. Het is de nieuwste telg van de Optimus familie: de Black. De Optimus Black heeft een aantal nieuwe kenmerken. Een hiervan is dat LG ervan overtuigd is dat het ‘s werelds dunste mobiele telefoon is. Maar ook met een 4-inch NOVA-display, heeft de smartphone volgens de fabrikant het meest heldere beeldscherm ter wereld. En het zorgt ervoor dat de batterij van de telefoon erg zuinig is.

700 Nits
Het scherm heeft een lichtintensiteit van 700 nits (lichteenheid). Een normaal LCD-scherm heeft een lichtintensiteit van rond de 350 nits. LG beweert bovendien 50 procent energie te besparen ten opzichte van een gewoon LCD-scherm.

De Optimus Black heeft aan de voorkant een 2 megapixel camera om te videobellen. De smartphone heeft WiFi-direct en is hierdoor in staat direct te communiceren met andere WiFi apparaten, zonder een router nodig te hebben. Het is nog niet duidelijk hoeveel megapixels de camera aan de achterzijde van het toestel heeft.
LG verwacht dat de Optimus Black een belangrijke rol zal spelen op de mobiele markt. Het bedrijf zal de smartphone begin 2011 wereldwijd lanceren.

Geld

Besparen op de kleintjes

De decembermaand is altijd een dure maand. Met Sinterklaas, kerst en natuurlijk het vuurwerk dat moet worden afgestoken. December is een zeer gezellige en leuke maand en dat is zeker te merken aan je portemonnee. Daarom is het misschien tijd om in het nieuwe jaar een beetje te besparen. Maar besparen is moeilijk.

Hierbij een aantal tips om op de kleintjes te letten. Want let je op de kleintjes, dan bespaar je vanzelf een heleboel. Om te beginnen, het boodschappen doen. Maak een boodschappenlijstje en houd je aan dit lijstje. Laat je niet verleiden door de schreeuwende reclames. Koop de spullen die op je lijst staan natuurlijk wel in de aanbieding als dat mogelijk is. Doe wat minder vaak boodschappen en sla voor meer dagen in. Laat kinderen thuis tijdens het boodschappen doen, of spreek met ze af wat ze wel en niet mogen uitzoeken. Pin een vast bedrag per week. Als dat op is, heb je pech. Kijk eens of je wat kunt besparen op vaste lasten, doe de lichten uit als het licht genoeg is, of als je niet in de desbetreffende kamer hoeft te zijn. En bedenk of je die telefoonrekening niet naar beneden kunt halen. Misschien heb je een abonnement en gebruik je dit niet vaak, neem dan prepaid. Of schakel over op een Sim-Only, die zijn over het algemeen veel goedkoper. Begin voortaan op tijd met het uitzoeken van kerst-, verjaardags- en/of Sinterklaascadeaus. Kijk naar wat er in de aanbieding is en koop dat vantevoren. Stel voor jezelf een bedrag vast en houd je daaraan. Oude, overbodige spullen hoef je niet weg te gooien. Zet ze te koop in de ViaVia. Misschien levert het nog iets op.
Als laatste is het misschien handig om een kasboek bij te houden, zodat je weet wat je per week ongeveer kwijt zijn.

Jordanus Onderwater:

'Roofbouw op pater'

Op 9 juli 1868 werd de R.K. Missie op de Antillen officieel door paus Pius IX aan de Nederlandse Paters Dominicanen toevertrouwd. Op 11 juli 1870 arriveerde de eerste Apostolisch Vicarius mgr. Petrus van Ewijk op Curaçao. Zijn komst viel in een periode van heftige tegenstellingen en aanvallen op de R.K. kerk. Ook de strijd voor gesubsidieerd katholiek onderwijs was in deze periode opgelaaid.

Tekst: Hans Vaders Foto's: Archief Amigoe

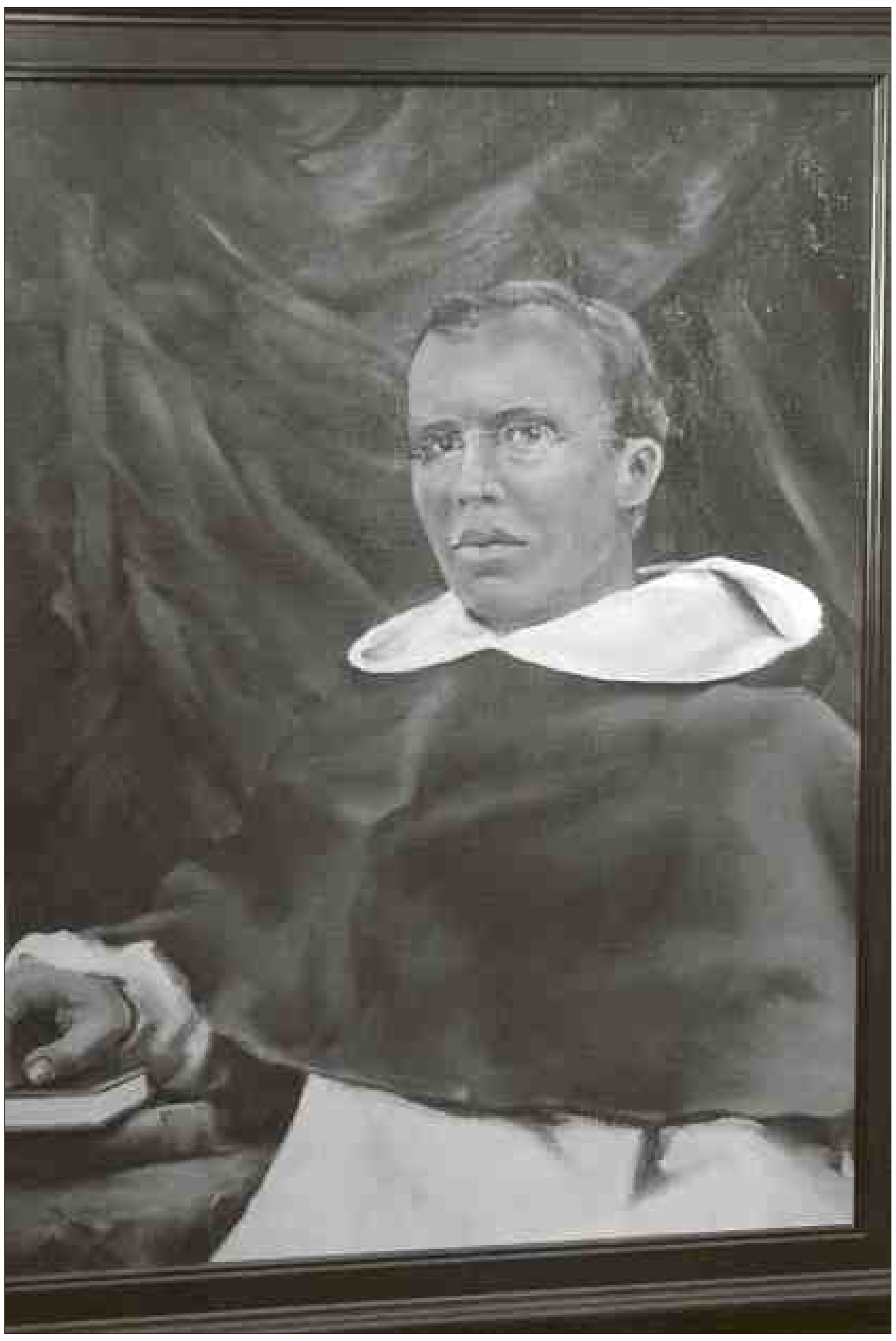

Jordanus Onderwater.

Het is in dezelfde tijd dat ook duidelijk werd dat de pers als middel om idealen en overtuigingen uit te dragen onmisbaar was geworden. Wat lag dus meer voor de hand dan de oprichting van een eigen persorgaan. Een blad om het katholieke geloof te verkondigen, te verspreiden en tegelijkertijd te verdedigen en te verklaren. Dat blad werd op Curaçao de Amigoe di Curaçao.

Jordanus Engelbertus Onderwater moet een bijzonder man zijn geweest en wellicht ook overgekwalificeerd om tijdens zijn laatste levensperiode als missiepater op Curaçao en Sint Maarten - de facto in uithoeken van de wereld - werkzaam te zijn. Hij kwam daarnaast niet - haast traditioneel voor een katholieke religieus - uit het zuiden des lands, maar uit het Zuid-Hollandse Leiden waar hij 9 november 1850 werd geboren. Op jonge leeftijd overleed zijn moeder en zijn vader - een zeeman die in 1871 verdronk - kon hem niet alleen opvoeden. Vandaar dat de jeugdige Onderwater terecht kwam in het R.K. Weeshuis te Schiedam dat onder leiding stond van de Zusters Dominicanessen.

Volgens uitspraken van Onderwater zelf was en bleef dit weeshuis altijd zijn huis. Zuster Maria had hij lief als een kind zijn moeder en zuster Ursula Coppens zorgde voor zijn grondige opleiding. Zijn verblijf bij de Dominicanessen stelde hem in staat - luidt een bericht van de Paters Dominicanen – 'zich aan de studiën van het Heilig Priesterschap te wijden' en tot zijn genoegen mocht hij nonnen van deze congregatie vele jaren later, in 1890, verwelkomen op Sint Maarten, waar hij hen zijn dankbaarheid nogmaals toonde en hen liefdevol ontving.

In 1866 verhuisde Onderwater naar het college van de Paters Dominicanen te Nijmegen, het in 1856 gestichte Dominicus College, waar hij 'zich onderscheidde door zijn gul en vrolijk karakter niet minder dan door zijnen ijver voor de studiën en bijna altijd en in alle vakken won hij den eereprijs'.

In september 1869 ontving Jordanus Onderwater in het klooster te Huissen het kleed van de heilige Dominicus. Om zijn ijver voor de studie werd hij door zijn superieuren waardig gekeurd de lessen der 'Summa Theologica' te volgen. Dit behelste een studie van vier jaar, waarna hij benoemd werd tot professor in de humaniora, de studie der klassieke talen en de letterkunde aan hetzelfde Nijmeegse college, waar hij leerling was geweest.

Na een aantal jaren besliste de Pater Provinciaal echter anders over de toekomst van de priester. Die had hem uitverkozen om als missionaris naar Curaçao te gaan. Docenten en studenten van het Nijmeegse college namen afscheid van hem op het treinstation. Zijn laatste woorden: 'Laten wij in eene voortdurende liefde blijven volharden'. Het zouden bij nader inzien inderdaad zijn laatste woorden in Nijmegen zijn.

Het verhaal gaat dat Onderwater na nauwelijks een jaar op het eiland het Papiamentu al machtig was. Dit was ook een van de redenen dat de toenmalige bisschop Petrus van Ewijk hem opdroeg de redactie van het nieuwe, nog op te richten weekblad 'Amigoe di Curaçao' op zich te nemen. Het resultaat is bekend: Zaterdag 5 januari 1884 verscheen de Amigoe voor het eerst. Onderwater had het maar druk met de kopij - het nieuws lag niet op straat en verder kan in dit kader ook genoegzaam gesproken worden van enige roofbouw. Want de pater had ook nog onder de bevolking zijn dagelijkse priesterlijke taken te vervullen en toen Van Ewijk katholieke scholen op Curaçao opende, was het duizendpoot Onderwater die zonder enige vrijstelling van zijn andere taken de plaats van meerdere onderwijzers moest innemen.

Dit liep in 1887 tenslotte compleet fout, een breakdown dreigde. Artsen maakten zich ernstig zorgen over zijn fysieke en psychische conditie en adviseerden hem naar Nederland te gaan. "Zijn zenuwgestel was geschokt en ernstig dacht hij er aan, eenigen tijd tot herstel zijner gezondheid naar het vaderland terug te keren." Die plannen ondergingen echter een drastische wijziging. Hogerhand greep weer in en de pastoor werd naar Sint Maarten gezonden - dit zou in principe slechts van tijdelijke aard zijn - om daar pastoor Nieuwenhuis te vervangen die wegens ziekte naar Nederland terugkeerde waar deze reeds de volgende winter in het St. Elisabethgasthuis in Arnhem overleed. Onderwater werd voorgoed in de plaats van Nieuwenhuis op het Bovenwindse eiland aangesteld.

En hoe verging het in die eerste jaren met de Amigoe? Moeizaam lijkt mij hier het enige juiste woord voor, waarbij het wekelijkse missieblad getrokken werd door een wisselend arsenaal aan redacteuren die geen enkele ervaring hadden in het maken van een krant en vaak ook weinig gemotiveerd waren onder de zware last van andere, hen opgedragen werkzaamheden. Dit uit zich zo tot rond 1901, de krant bestaat dan reeds 17 jaar, in een hele lijst opeenvolgende redacteuren na Onderwater: pater Gregorius Willems, pater Jacobus Bebelmans, pater Reginaldus Regouin, de later tot priester gewijde onderwijzer Ferdinand van den Donk, pater Victor Zwijsen (enkele malen ad interim) en pater Hyacinthus Baars. Pas in 1901 begon voor de krant een nieuw, meer dynamisch tijdperk met de benoeming van pater Raymundus Joannes Clemens Wahlen O.P. tot redacteur van de Amigoe di Curaçao.

En hoe verging het verder met de initiator, die eerste onvermoeibare trekker Jordanus Onderwater? Religieus Sint Maarten had hem in haar hart gesloten, hij zette zich met raad en daad in voor het onderwijs en ook was hij actief op de buureilanden Sint Eustatius en Saba. In een van zijn brieven aan zijn orde in Nederland beschrijft hij bijvoorbeeld hoe hij een ernstig zieke op Sint Eustatius de heilige sacramenten bracht. Dit reisje had hem twee nachten op zee gehouden, een ziekte van acht dagen bezorgd en bovendien 35 gulden gekost.

Vanuit Sint Maarten bleef pater Onderwater ook schrijven, specifiek voor de maandelijks uitkomende 'De Rozenkrans'. Zo verschenen bijvoorbeeld in de elfde jaargang van het blad 'Mgr. Alemany, 1ste bisschop van Californië' en drie artikelen onder de noemer 'Eene bede om hulp voor Saba'. Deze laatste artikelen werden hem ingegeven na een bezoek aan zijn collega-pastoor Mulder van Saba en de deplorabele staat waarin de kerkjes in The Bottom en Windwardside verkeerden. Doel was om geld in te zamelen voor Mulder, 'the man on the rock'.

In 1891 maakt Onderwater zich op voor een regulier verlof in Nederland, zijn eerste in tien jaar. Zijn vervanger is inmiddels op Sint Maarten gearriveerd. Begin oktober van dat jaar wordt hij echter ziek. "Op den 8 October greep een hevige ongesteldheid hem aan, die echter na verloop van 8 dagen niet meer gevaarlijk scheen. Toen overviel hem een hevige koorts, die zijne krachten binnen enkele uren sloopten (...) en na de troostvolle woorden 'Vertrek, o christenziel', gaf de nederige en ijvervolle priester zijne ziel aan haren Schepper weder." Een hardnekkig gerucht hierbij is dat de 40-jarige pastoor zou zijn vergiftigd door zijn jaloerse huishoudster. Maar dit blijft een hardnekkig niet te bewijzen gerucht, zoals dit wel vaker opduikt in een kleinschalige gemeenschap. Een voorbeeld: Amador Nita, 'Ami Amador Nita, a papia', een van de leiders tijdens de roerselen van 30 mei 1969 en FOL-kopstuk, zou ook vergiftigd zijn, zo gaat het gerucht. Smeuïge en boosaardige geruchten tieren nu eenmaal altijd welig op de eilanden.

Het hoofdstuk over deze bijzondere pastoor is hiermee echter nog niet afgesloten. In oktober 2006, 115 jaar na het overlijden van Onderwater, begon archeoloog Jay Haviser met toestemming van bisschop van Willemstad Luis Secco en gezaghebber van Sint Maarten Franklyn Richards aan een zoektocht naar de stoffelijke resten van de enige op Sint Maarten begraven priester op de begraafplaats in Front Street.

Skeletresten werden echter in eerste instantie op de plaats van opgraving niet gevonden. Wel kwamen allerlei voodoo-artefacten boven water: poppen, naalden, bijenwas en kaarsen. Haviser zette zijn onderzoek dezelfde week nog voort. Een kalkstenen tombe werd ontmanteld en na het verwijderen van een paar zware rotsblokken werden de resten uiteindelijk in een rottende grafkist aangetroffen. Onderwater kreeg daarna eindelijk zijn welverdiende rust en ligt nu herbegraven in de kerk St. Martin of Tours in Front Street.

Bronnen:
Johan Hartog, Journalistiek leven op Curaçao, 1944.
De Rozenkrans, Maandschrift onder Redactie van een Pater der Predikheerenorde. Met Kerkelijke Goedkeuring. In Memoriam (Jordanus Onderwater), Jaargang 13, Nijmegen,LCG Malmberg, 1891.
Antilliaanse Nieuwsbrief, 'Dagblad Amigoe viert eeuwfeest', Jaargang 25, nummer 1, 31 januari 1984
Amigoe, 'Zoektocht naar resten van pater Onderwater', 26 oktober 2006.

Op 5 januari bestond de krant Amigoe alweer 127 jaar. Naar aanleiding van het 125-jarig bestaan in 2009 tekende Ñapa-eindredacteur Hans Vaders destijds de geschiedenis van de krant op, die nu in de Ñapa gepubliceerd wordt. Na dit eerste deel volgen de komende weken de delen 2 en 3: Amigoe di Curaçao: 'Enige consolidatie' en Dr. Johan Hartog: 'Boeiende periode'.

Antieke drukpersen, tentoongesteld ter gelegenheid van het 125-jarig jubileum van de Amigoe in 2009.

Ouderwetse letterbak.

Milieu

Cerrado blijkt genetische schatkamer

De cerrado, een uitgestrekt savanneachtig gebied van twee miljoen vierkante kilometer in Brazilië, werd jarenlang gezien als een droog, onbruikbaar gebied. Maar de veerkracht van het ecosysteem kan oplossingen bieden bij de aanpassing aan de klimaatverandering.

Toen fotografe Mila Petrillo in oktober thuis kwam in Chapada dos Veadeiros in Alto Paraiso, een gebied met bos, bergen, rivieren en watervallen, zag ze 'beelden van de Apocalyps, alles brandde en was zwart van as en rook'.

Minder dan een maand later, toen ze terugkwam van een andere reis, was ze verbijsterd over de 'ontzagwekkende kracht van het groen'. De vegetatie in het gebied bleek zich razendsnel hersteld te hebben. "De natuur was minstens zo mooi als voor de verwoesting", zegt ze. Dat snelle herstel van 'hel tot paradijs' toont de veerkracht van de vegetatie van de Braziliaanse cerrado. Zelfs Petrillo, die al veertig jaar in het gebied met een half droog klimaat woont, was erdoor verrast.

Landbouw

Ernstige droogteperiodes, zoals die van vorig jaar, zorgen regelmatig voor branden in de cerrado. Onderzoekers hopen dat de capaciteit van het ecosysteem om droogte, hoge temperaturen en zelfs vuur te weerstaan, kan bijdragen aan de aanpassing aan de klimaatverandering. De soorten die in het ecosysteem leven en die zich ontwikkelden onder extreme omstandigheden, zijn genetische bronnen die kunnen helpen de landbouw in de toekomst productief te houden.

Twintig jaar geleden werd de cerrado gezien als het 'arme neefje' onder de Braziliaanse ecosystemen. "Van een probleemgebied is het nu veranderd in een gebied dat oplossingen biedt", zegt bioloog José Felipe Ribeiro van de Braziliaanse Agrarische Onderzoekscorporatie (Embrapa).

Aanpassingsvermogen

In de cerrado zijn inmiddels meer dan 12.000 soorten flora geïdentificeerd - ongeveer 30 procent van alle bekende plantensoorten in Brazilië. Tot die 12.000 soorten behoren ook 38 houtige soorten met een uitstekend aanpassingsvermogen aan verschillende klimaat- en bodemomstandigheden, zegt Ribeiro.

Deze 38 soorten trekken in het bijzonder de aandacht, omdat ze zich goed kunnen aanpassen aan sterk wisselende omstandigheden. Vijf van de soorten werden geselecteerd om te onderzoeken welke genen die eigenschap veroorzaken en hoe die genen in andere gewassen gebruikt kunnen worden, zegt Eduardo Assad, een onderzoeker van Embrapa.

Embrapa, een overheidsorgaan dat een belangrijke rol speelde bij het proces dat van Brazilië de belangrijkste exporteur ter wereld van diverse landbouwproducten maakte, is een netwerk van 42 onderzoekscentra.

Geneeskrachtige planten

De rijkdom van de cerrado werd de afgelopen tien jaar dichter bij de mensen gebracht door de introductie van ijsjes die gemaakt worden van inheems fruit van de cerrado. Het droeg bij aan de herwaardering van plantensoorten die vroeger als onkruid gezien werden en plaats moesten maken voor landbouw, veeteelt of ander grondgebruik, zegt Assad. Ook groeien er in het gebied verschillende geneeskrachtige planten die al jaren gebruikt worden door de lokale bevolking en zelfs door grote farmaceutische bedrijven.

Naarmate het onderzoek naar de cerrado vordert, verbazen de wetenschappers zich over het grote aantal soorten. Het rijke ecosysteem is een 'geschenk van de natuur', zegt Ribeiro. "Maar een geschenk dat verloren gaat als we de inheemse vegetatie rooien."

Zo'n dertig jaar geleden veranderden de ideeën over de cerrado als onvruchtbaar gebied. Boeren begonnen er sojabonen, koffie en suikerriet te verbouwen, daartoe aangespoord door onderzoek en met de hulp van kunstmest.

De oorspronkelijke vegetatie van de cerrado verdwijnt twee keer sneller dan die in het Amazonegebied en minder dan 20 procent ervan bezit nog de oorspronkelijke vegetatie, zegt Valmir Ortega, directeur van het Cerrado-programma van Conservation International (CI). Volgens officiële cijfers is dat ongeveer 50 procent. CI zegt echter de gebieden 'waar veeteelt wordt bedreven en de belangrijkste soorten zijn verdwenen' niet mee te tellen.

Spotlight op dieren

'De geboorte'

Veel mensen dromen van een nestje met een eigen hond. Het kan inderdaad heel lief en vertederend zijn, maar belangrijk is wel om goed voorbereid te zijn.

Tekst: Margot Hack Foto: Archief

Vanaf het moment dat de teef gedekt is tot aan de geboorte, zit gemiddeld negen weken (= 63 dagen). Maar in werkelijkheid kan dit variëren van 59 tot 67 dagen na de dekking. Over het algemeen geldt: hoe meer pups, des te korter de dracht.

De voorbereiding begint al op het moment dat de teef gedekt is. Voor de eigenaar is het goed om voorbereid te zijn op wat komen gaat, maar ook de teef moet goed voorbereid zijn. Ze moet voldoende eten en voldoende op haar gemak zijn om een soepele geboorte te kunnen hebben.

Als eerste is het natuurlijk belangrijk om te weten of de teef inderdaad drachtig is. Een teef kan vrij gemakkelijk schijnzwanger zijn, waarbij ze negen weken lang doet alsof ze zwanger is en zich zal gedragen alsof ze pups gaat krijgen. Schijndracht kan ook een enkele keer voorkomen wanneer de teef niet gedekt is!

Vanaf de 40e dag kan de dierenarts voelen of er vruchtkamers aanwezig zijn. Al iets eerder kan de dracht aangetoond worden met een echo. Dit is vaak wat betrouwbaarder en geeft daarnaast ook een goede indicatie van de geboortedatum. Dit is helemaal handig als je de dekdatum niet precies weet.

De teef moet wennen aan een plaats waar ze rustig kan werpen enkele weken voor de pups verwacht worden. Een werpkist kan erg handig zijn. Dit is een kist waar de teef en haar pups gemakkelijk inpassen en aan de voorkant een lager randje heeft, zodat de teef gemakkelijk in- en uit kan stappen. Het randje moet wel zo hoog zijn dat de pups er niet uit kunnen. Als bodembedekking is het handig om kranten te gebruiken en het spreekt vanzelf dat deze regelmatig verschoond moeten worden.

De geboorte zelf bestaat uit drie fasen: de voorbereidingsfase, de ontsluitingsfase en de uitdrijvingsfase. In de voorbereidingsfase zal de teef proberen een hol te graven of een nest te maken. Ze zal zich ook veel gaan likken, met name rond de vulva.

In de ontsluitingsfase heeft de teef weeën. De weeën beginnen 12 tot 24 uur voordat de pups geboren worden. De weeën zorgen ervoor dat de baarmoedermond opgerekt wordt. De dieren hebben minder eetlust en plassen vaker en de ontlasting kan wat dunner zijn.

Vlak voor de uitdrijvingsfase begint zal de ademhaling versnellen. De fase begint op het moment dat de teef mee gaat persen met de weeën. In deze fase mag het dier niet gestoord worden.

Wat er tijdens de geboorte allemaal mis kan gaan bewaren we voor volgende week.

Margot Hack is dierenarts te Ronde Klip

"Bij een gebroken poot is het maken van een röntgenfoto altijd noodzakelijk anders kan de behandeling nooit goed gedaan worden!"

Dierenartsenpraktijken Vredenberg, Ronde Klip, Tera Kora en Comenencia
Tel: 737-2185-737-3202

Puzzels

PRIJSPUZZEL

HORIZONTAAL:
1. Uitvoering; 4. cricketspeler die het bat hanteert; 10. bedeesd; 13. boordsel; 15. bedelmonnik; 16. salonheld; 17. bouwval; 19. gemalin van Aegir; 20. ijverig; 21. klassieke taal; 23. aanbeden figuur; 25. klein kind; 27. lokspijs; 29. op leeftijd; 30. muzieknoot; 31. kreupel; 33. primeur; 34. tabak; 36. muzieknoot; 37. bevel; 38. persoonlijk vnw.; 39. bijbelse stad; 40. soort gebak; 42. boomloze grassteppe; 43. scheepsterm; 45. spil; 46. pausennaam; 48. cijfer; 50. voorvoegsel; 51. plaats in Italië; 53. gevat; 55. bouwland; 57. loterijbriefje; 59. hotelbediende in livrei; 61. wand; 62. duikboot; 64. bazar (Ind.); 65. Iers Republikeins Leger; 66. schoonmaken; 67. dierenverblijf.

VERTICAAL:
1. Boezem van het hart; 2. wreed; 3. metalen bak; 5. klaar; 6. rivier in Frankrijk; 7. muzieksoort; 8. piepklein; 9. soort slee; 10. dwarsligger voor spoorrails; 11. ongebonden; 12. achting; 14. grappenmaker; 16. barak; 18. Griekse letter; 20. thans; 22. winkel met koude lekkernijen; 24. hoofddeksel; 26. koets; 28. rivier in Europa; 30. Egyptische koning; 32. ontkenning; 35. primitieve woning; 40. soort cervelaatworst; 41. slinger; 43. erwtensoep; 44. zonnewijzer; 47. lof; 49. ernstig; 51. reuzenroofmeeuw; 52. koorhemd; 53. koraaleiland; 54. zwart paard; 56. kunstschaatsterm; 58. vrouwelijk dier; 60. in orde; 62. bezittelijk vnw.; 63. overdreven.

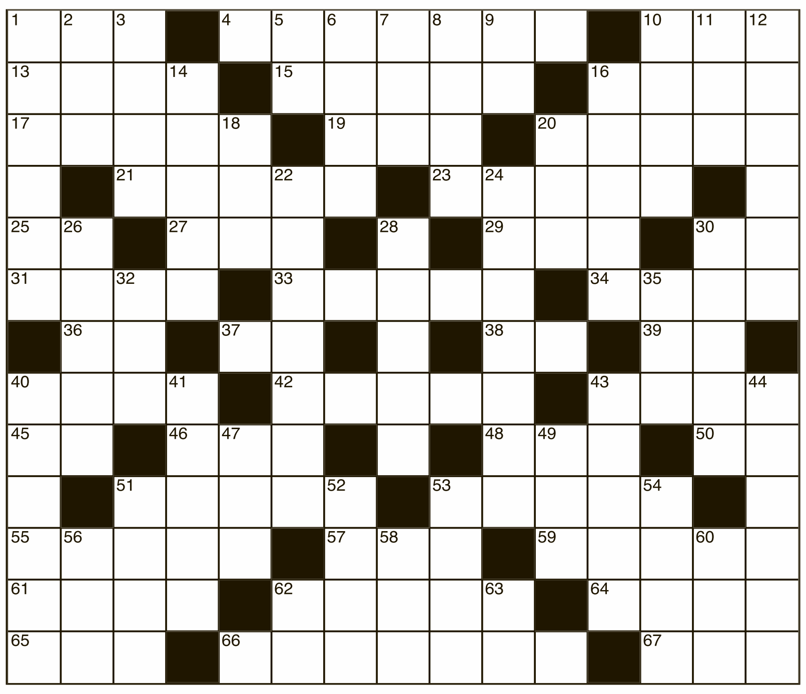

Uit de inzendingen van de Amigoe-puzzel van vorige week is als winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

Geen winnaar
Aruba

Marguerite Cardoze
Francia 39
Curaçao

De winnaar kan zijn/haar prijs na identificatie ophalen op het kantoor van de Amigoe. Curacao: Kaya Fraterna di Skèrpènè z/n tot drie uur n.m. Aruba: Bilderdijkstraat 16-2, tijdens kantooruren. Oplossingen moeten zowel op Curaçao als Aruba zijn ingediend op woensdag voor 12:00 uur. Gelieve duidelijk op de enveloppe te vermelden: Amigoe-puzzel. Vanuit Bonaire kan de oplossing gefaxt worden naar Curaçao: (00599-9) 767-4744. De prijzen vervallen na drie maanden.

ANAGRAM

Op elke verticale regel dient een woord van vier een van vijf en een van zes letters te worden ingevuld. Het woord van vijf letters bestaat uit de letters van het voorgaande woord plus 1, het woord van zes letters bestaat uit de vijf letters van het voorgaande woord plus 1. Als de hele puzzel juist is ingevuld, vormen de letters op de vet omlijnde regel een woord.

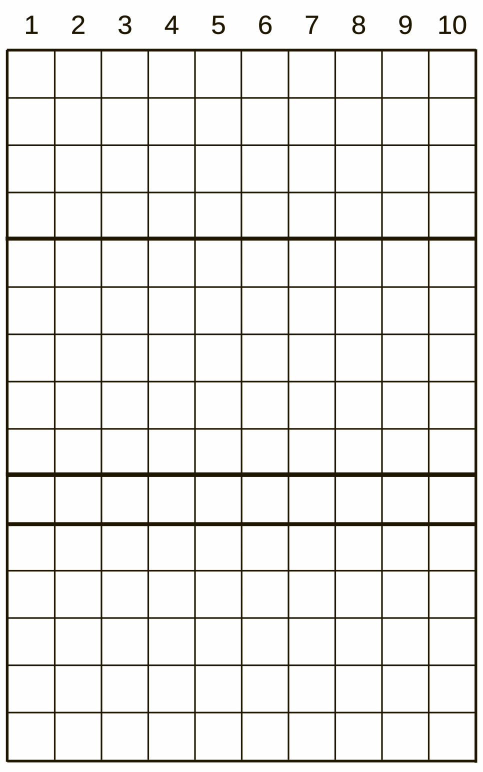

1. Voorteken, maalwerktuig, zuidvrucht;
2. faam, zangspel, werelddeel;
3. broedplaats, hulp, weegtoestel;
4. houtsoort, zeeschildpad, vloerkleed;
5. vogel, land in Azië, godsspraak;
6. autoped, wielerbaan, vleesgerecht;
7. kleur, hemelgeest, zekere afmeting;
8. deel van een kachel, luchtbel, marmersoort;
9. uniek, pot, enkelspel bij tennis;
10. slim, Engels zilver, groot bedehuis.

CRYPTO-OVERLAPPER

Op elke regel twee woorden invullen. Twee of meer eindletters van het eerste woord zijn meteen de beginletters van het tweede woord.

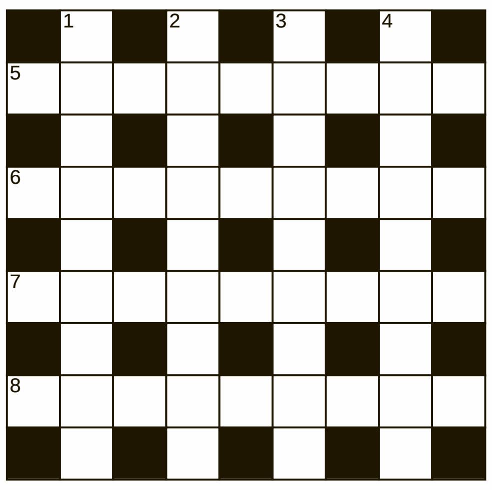

Horizontaal:
5. Kaartje voor een werkruimte aan de maat (5); Ervaren? Laat iets van je horen! (7);
6. Heeft een band met het water (6); Grondeigenaar die bij een meisje neerkomt (8);
7. Modieus en ordinair naar binnen slaan (8); Bar verblijf voor kampeerders (4);
8. De winst van twee personen (4); Het drugsgebruik van een paard (7).

Verticaal:
1. Enkelspel (8); Ruimte voor een brommer (3);
2. Standaardmaat van een balk (6); Uitgerust en daarmee klaar! (6);
3. Weggaan van een eenzame plaats (8); Doen het niet sluimerend (6);
4. Al schrijvend bevestigen (6); Kortom plus een Europeaan (5).

WOORDZOEKER

In deze mengelmoes van letters zijn al de onderstaande woorden verstopt. Streep alle woorden door. De resterende letters vormen dan regel voor regel van links naar rechts gelezen de oplossing van deze puzzel.

G N I N E K A B F A R N E
V O E I N A B L A I E D N
R E N E J P A K P G A D I
E N R S V O P A G B N T E
S G E B T E T I U O C R R
R N G D R E L A T E N E R
E I I U R A R S F A O T E
E D T E O E N F A R S L T
H IJ F N N E E D E A P E L
N W IJ S G N E M I L A K O
E N V R E M A L A N IJ S O
E I O V M R R A E L G K H
L M E A G E D E M D K M C
L N H N D E R O T S E E S
A O A N K O L B O U D N D
M T A N E L E G E K M O O

Afbakening
Albanie
Alleenheerser
Ander
Apso
Aubade
Deklameerden
Duoblok
Inwijding
Kapje
Liggen
Mede
Mohammedaan
Morgenstond
Neveneffect
Omkegelen
Onedel
Onsterfelijk
Peru
Schoolterrein
Skelter
Sneu
Store
Tangram
Tapir
Verbranding
Vijftig

PUZZELSLANG

Begin bij vakje 1. Bij elk volgend cijfer begint een nieuw woord. De laatste letter van een woord is telkens de eerste letter van het volgende woord. Bij goede invulling, is in de licht gekleurde vakjes een woord te lezen.

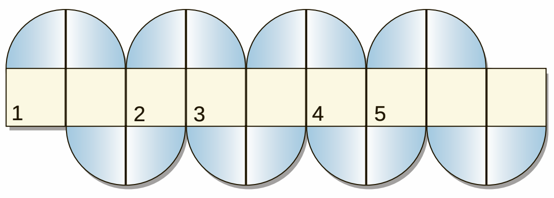

1. Bij zichzelf overleggen; 2. las; 3. trio; 4. gemalin van Zeus; 5. inktvis.

© Puzzelland/110108

SUDOKU

9	1					6		
		7	6					2
6	8	2	7		9		3	
8			9	5		1		7
3				1		8	6	
7		1			2			
5				2		4		
	4				6			
1	3							8

Schrijf alle cijfers 1 t/m 9 in alle verticale kolommen, alle horizontale rijen én in alle vierkantjes van 3 x 3 vakjes.

Oplossing vorige week

5	8	7	6	9	1	2	4	3
1	2	4	3	5	8	6	9	7
3	6	9	2	4	7	5	1	8
7	4	3	9	8	5	1	2	6
6	5	8	4	1	2	7	3	9
9	1	2	7	3	6	8	5	4
2	3	5	8	6	4	9	7	1
4	7	6	1	2	9	3	8	5
8	9	1	5	7	3	4	6	2

OPLOSSINGEN VAN 11 DECEMBER 2010

Prijspuzzel: HORIZONTAAL: 1. Kookpot; 6. minimum; 12. harp; 14. kali; 15. ma; 17. si; 18. ala; 20. al; 21. es; 22. mig; 24. schalks; 25. dis; 26. ave; 28. rag; 29. toe; 31. leto; 35. elan; 37. griesmeel; 38. game; 40. odin; 43. alt; 45. sec; 47. oer; 48. bil; 50. etaleur; 51. aap; 53. ra; 54. er; 55. mes; 56. en; 58. ur; 59. tael; 61. pion; 63. kleunen; 64. badgast. VERTICAAL: 1. Kummel; 2. oh; 3. kas; 4. prise; 5. op; 7. ik; 8. naast; 9. ill; 10. mi; 11. missen; 13. klaarspelen; 16. ai; 18. ahr; 19. alg; 21. ei; 23. gat; 25. del; 27. vogel; 30. oeloe; 32. era; 33. kil; 34. nes; 36. ali; 38. gebrek; 39. mal; 41. dra; 42. napret; 44. teren; 45. sam; 46. ces; 47. oreid; 49. ia; 52. au; 54. eau; 57. nog; 59. te; 60. le; 61. pa; 62. na. Crypto-overlapper: Horizontaal: 5. Canadatum; 6. wraakpunt; 7. hordelint; 8. misstapijt. Verticaal: 1. Haartooit; 2. warandesk; 3. rappelsap; 4. duinenrijk. Anagram: 1. kaal-klaar-Koraal; 2. sier-skier-Estrik; 3. ader-adres-Reseda; 4. kern-krent-Rinket; 5. tien-inter-Intree; 6. reep-peter-Expert; 7. glas-slaag-Slaags; 8. piek-kopie-optiek; 9. teer-renet-Extern; 10. spie-sepia-Passie. Gevraagd woord: KERRIESOEP. Woordzoeker: BARBAARS Puzzelslang: 1. Vriezer; 2. rand; 3. dineren; 4. notk; 5. kukelen. Het sleutelwoord luidde: VERDENKEN.

‘Snelle keuken’

Tekst: Hans Vaders
Foto’s: Archief

Argentinië is een ongemeen malafide reisbestemming voor vegetariërs en notoire vleeshaters. Dat wordt met het voorgeschotelde eten een regelrechte nachtmerrie voor deze typische notenetende herbivoren. Want daar is de traditionele Argentijnse keuken eigenlijk niet op berekend en gebaseerd, op noten, uitgebakken soja en blaadjes sla en wat spinazie alleen.

Vlees, vooral veel rood vlees slaat de tamboer in dit immense land. De oorspronkelijke keuken voor de ‘feestelijke incomste’ van de Europeanen in Zuid-Amerika, was gegrondvest op lokale producten van de vruchtbare akkers en die producten worden overigens nog steeds in veelvoud geteeld. Die keuken had wel enigszins zijn door nood gedwongen vegetarische aspecten en facetten.

De maaltijden bestonden namelijk veelal uit bonen, maïs, pompoenen, paprika’s, courgettes en zoete aardappelen. En daarvan kan je al heel snel een smakelijk maal maken en helemaal in een combinatie die over zee aan kwam zeilen met koeien, paarden, geiten en schapen. Dus pas later zijn aan de basis van het aloude Argentijnse kookritueel Europese importproducten zoals rund- en varkensvlees toegevoegd en deze mix van gerechten wordt tegenwoordig de cocina criolla genoemd: stevig, aantrekkelijk, soms pikant en nog betaalbaar op de koop toe.

Argentinië, met haar gigantisch grote veestapel, mag zich erop beroepen dat de kwaliteit van haar rundvlees superieur is ten opzichte van andere landen. Die kwaliteit is onder meer te danken aan het feit dat de koeien grazen op de grootste en groenste weiden ter wereld, de uitgestrekte pampa’s. En wat kan een ‘vrije’ koe zich dan nog meer wensen om tot volle wasdom te komen? Omdat de productie en aanvoer van vlees in het land niet ter discussie staan is de nationale maaltijd de asado.

Bij deze maaltijd voor de gourmand met ruime honger neemt de barbecue een centrale plaats in. Barbecueën is wonderlijk genoeg in Argentinië vooral op zomerse zondagen - evenals wonderlijk genoeg in vele andere landen - een typisch mannelijke aangelegenheid waar het masculine macho-element ook graag de gewichtige verantwoording voor wil dragen. De vrouwen beperken zich tot het prepareren van de heerlijkste salades, desserts en de diverse bijgerechten.

Ik eet in San Carlos de Bariloche in Patagonië, op de uiterste ijsrand van het Zuid-Amerikaanse continent in restaurant Kandahar in de buurt van het nationale park. Op de menukaart wordt zo’n barbecue-orgie een parrillada genoemd. Een typisch barbecue-restaurant noemt zich dan ook een parrilla en de dis kan variëren van heel eenvoudig tot zeer stijlvol. Maar de meeste van deze schranspartijen verlopen toch volgens een vast stramien. Tijdens het eten komen de diverse onderdelen van de koe ter tafel: worst, orgaanvlees en de ribben. De filets en steaks verschijnen als laatste op het bord, dit alles omlijst met gefrituurde en gepofte aardappelen en diverse salades.

Genoeg gegeten. Ik snak eigenlijk naar een koele Cabernet Sauvignon bij al dit culinaire geweld. Zo’n slanke fles van een van de ruim 2000 wijnboeren die dit land rijk is. Is er in Bariloche ook iets eenvoudigers te vinden, een simpele snèk bijvoorbeeld met een nog simpeler kaart? Ja zeker, er valt een aantal kleine etablissementen te bezoeken die de ‘snelle keuken’, de minutas serveren. Wat te denken van een barroluca, een broodje rundvlees met kaas, een milanesa met gepaneerde kalfsschnitzel of een chivito, een stevig broodje met een sappige goed gekruide steak die smelt op de tong van de kenner.

Argentinië is er dus voor de carnivoor, want na deze kleine terugval naar de ietwat te snelle keuken is er weer tijd voor een nieuwe volgende ronde. Probeer maar eens cazuela de cabrito, een ragout gemaakt van geitenvlees, een sopa, een pasteitje dat naar het lijkt speciaal voor de vegetariër is gemaakt van maïs, eieren en kaas of matambre, een met scherpe kruiden gemarineerd stukje vlees met een gebakken ei en worteltjes. Het zal duidelijk zijn, voor vegetariërs - de welvaartskinderen van Europa - is er in Argentinië weinig begrip te verwachten en veganisten kunnen beter elders in hun kleine begrensde milieu uit dineren gaan.

KOOK MEE MET MAY

Gestoofd rundvlees met zoete aardappelen, pompoen en maïs

2 pond magere runderlappen. In stukjes gesneden
1/4 cup gewone olijfolie
1 ui, schoongemaakt en klein gesneden
3 tenen knoflook, gepeld en fijn gehakt
3 plumtomaten, vellen en pitjes verwijderd, klein gesneden
1/2 theelepel oregano
1 laurierblaadje
1 eetlepel tomatenpuree
Zout en vers gemalen zwarte peper
1 cup verse runderbouillon
1 cup droge rode wijn
1 pond zoete aardappelen, geschild en in stukjes gesneden
1 pond aardappelen, geschild en in stukjes gesneden
1 pond pompoen, geschild en in plakjes gesneden
4 maïskolven, elk in drieën gesneden

In een braadpan de olijfolie verhitten en het vlees aan alle kanten bruin braden.
Uit de pan nemen, warm houden en de ui en knoflook bakken tot deze zacht zijn.
Het vlees weer toevoegen met de tomaten, de oregano, het laurierblaadje de tomatenpuree, de bouillon en de wijn. Afmaken met zout en peper naar smaak. 11/2 uur op een klein pitje laten pruttelen tot het vlees bijna gaar is.
De zoete en gewone aardappelen toevoegen, eventueel meer bouillon en wijn toevoegen, 10 minuten laten pruttelen, de pompoen toevoegen en nog 10 minuten pruttelen, de maïs toevoegen en alles nog 5 minuten laten pruttelen of tot alles gaar is.
Voor 6 personen.

Eet smakelijk,
May

Wijnadvies

Verzorgd door de wijnspecialisten van Licores Maduro

Concha y Toro ‘Trio’ Merlot, Chile

Druifsoort: 70 procent Merlot, 15 procent Carmenere, 15 procent Cabernet Sauvignon
Streek: Chili, Rapel & Maipo Valley
Kleur: Dieprood met paarse tinten
Geur: Volop donker fruit met vleugjes van mint en geroosterde paprika’s
Smaak: Zwarte pruimen, bosbessen, chocola en tabak

Concha y Toro heeft geen introductie meer nodig. U kon al verwachten dat wij deze topwijnen aanraden bij bepaalde gerechten van de week. De Trio-wijnen zijn assemblages van drie verschillende druiven, vandaar de naam ‘Trio’. In dit geval een mooie combinatie van Merlot, Cabernet & Carmenere waarbij de Merlot de hoofdrol speelt. De Merlot brengt sappigheid, verzacht de tannines van de Cabernet en versterkt de fluweelzachte invloeden van de Carmenere. Bij het gerecht van deze week zal deze wijn uitstekend passen. Het is een vrij stevig stoofpotje met lekkere aromatische invloeden van de oregano en laurier. De wijn zal nog zachter worden in deze combinatie en de smaak van het vlees krijgt de kans om een grotere rol te spelen in het gerecht. Een perfecte combinatie!

Santé!

Deze wijn is verkrijgbaar bij The Store, Licores Maduro en uw favoriete supermarkt.

Ovaltine Milk Ball Cake

Ingredients

For the cake
½ cup unsalted butter
pinch of salt
½ cup light brown sugar
4 tbsp Ovaltine
1 tsp baking powder
4 ounces semisweet chocolate
2 large eggs
1 cup all-purpose flour
½ tsp pure vanilla extract
few tbsp whole milk

For the icing and decoration
3 ounces semisweet chocolate (melted and slightly cooled)
4 tbsp Ovaltine
½ tsp pure vanilla extract
2 tbsp whole milk
½ cup soft unsalted butter
confectioners' sugar
malted milk balls

Method

Preaheat the oven to 325°F. Butter and line with parchment a 9-inch round springform pan. Melt the butter and chocolate over low heat, stirring until smooth. Take off the heat. Beat in the sugar and the Ovaltine, then the eggs, one at a time. Add the flour, baking powder and salt and mix until smooth. Stir in the vanilla. Add enough milk to make a pourable batter. Pour into your pan and place in the oven. Bake until a cake tester or toothpick comes out clean (appr. 35 minutes). Let cool for ten minutes in pan on wire rack, then turn out of pan and let finish cooling on rack. For the icing, beat the butter until smooth and fluffy. Beat in the chocolate until smooth. Beat in the Ovaltine, vanilla and milk until smooth. Add enough confectioners' sugar to make a smooth, fluffy icing that’s easily spreadable. Spread the icing all over the top and sides of your cooled cake. Decorate as you wish with the chocolates.

ÑAPA Business

8 januari 2011

Armatya Sen
en de ongemakkelijke rechtvaardigheid

Armatya Sen (1933) is niet zomaar een internationaal bekende, met de Nobelprijs gelauwerde econoom. Sen schrijft regelmatig over allerlei politiek-sociaal-filosofische onderwerpen. Vrijwel altijd heeft hij iets belangrijks te zeggen. Geboren en getogen in Bengalen (India) studeerde hij in India, Engeland en Amerika en bekleedde later leerstoelen economie in dezelfde landen.

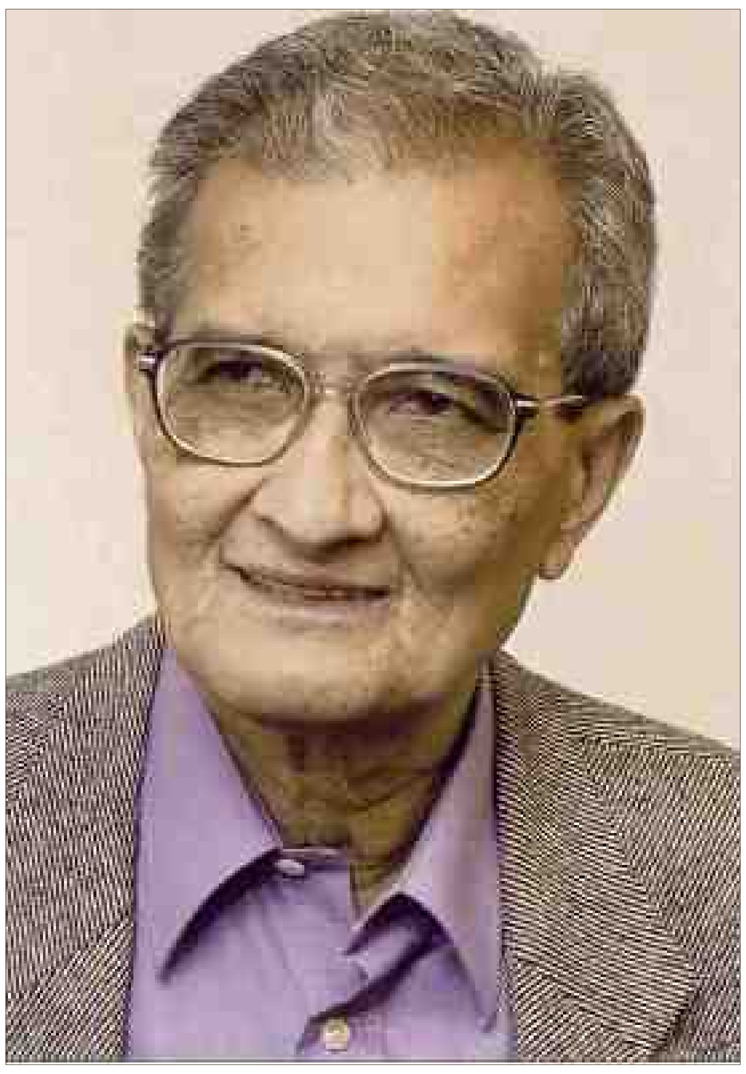
Armatya Sen.

Tekst: Brede Kristensen Foto's: Archief

Daarnaast heeft hij zich op verfrissende en vernieuwende wijze met ontwikkelingsvraagstukken beziggehouden. Zijn boek over (national) 'identity and violence' (2006) zou door iedereen die zich met natievorming in onze tijd van globalisering bezighoudt, gelezen moeten worden. Ruim een jaar geleden publiceerde hij zijn 400 pagina's tellende 'The Idea of Justice'. Het boek leek de kroon op zijn werk te zijn, trok veel aandacht, maar werd toch niet erg positief ontvangen. Behalve dat hij soms veel woorden nodig heeft om iets te zeggen en uitwijdt over kwesties die meer bijzaak dan hoofdzaak zijn, levert hij forse kritiek op zijn leermeester John Rawls. Daar moet je durf voor hebben. Rawls (1921-2002) geldt als veruit de belangrijkste sociaal-filosoof van de 20e eeuw, met niet alleen aanhangers onder filosofen, maar ook onder politici van vooral links maar ook rechts, overal ter wereld.
Na lezing van de eerste 100 pagina's kreeg ik een gevoel van teleurstelling. Echter, al doorlezend, zijn overtrokken kritiek op Rawls maar even slikkend, kwam ik tot de conclusie dat Sen wederom iets belangrijks te zeggen heeft. Wie wil deelnemen aan de actuele discussie over een rechtvaardige verdeling van welvaart en macht in deze wereld, kan niet om het werk van Rawls heen. Dit laatste werk van Sen biedt daarnaast zeer veel belangrijke inzichten.

Niti en nyaya
Op de keper beschouwd trekt Sen lijnen van Rawls door. Rawls' fundamentele uitgangspunt dat een rechtvaardige samenleving zodanig is ingericht dat de keuzemogelijkheden van mensen zo min mogelijk door 'omstandigheden' worden beperkt, is ook het uitgangspunt van Sen. Maar Sen legt andere en zeer nuttige accenten. Dat geeft hij aan met het onderscheid in het klassieke Sanskrit tussen niti en nyaya. Niti staat voor de juiste, rechtvaardige institutionele orde met daarbij horende gedragsregels, terwijl nyaya een meer omvattende term is die de praktische werkelijkheid verdisconteerd in het denken over sociale rechtvaardigheid. Volgens Sen is het typerend voor Rawls dat hij teveel in termen van niti denkt, van vaste regels en principes. Daar tegenover stelt Sen een 'comparatieve' benadering, in de geest van nyaya. Deze houdt rekening met de eisen van de omstandigheden, met verschillende visies op rechtvaardigheid, alsook met posities en belangen en met de mogelijke negatieve gevolgen van een door niti voorgeschreven gedragswijze.

Sen breekt een lans voor Arjuna die aarzelt of hij de grote beslissende strijd wel moet voeren. Er zullen veel slachtoffers vallen. Veel misère en verdriet zal het gevolg zijn. Is het niet beter de strijd uit de weg te gaan? Krishna houdt hem voor dat hij zijn plicht moet doen. Immers, zo meent Krishna, de juistheid van een handelwijze wordt niet door het effect bepaald. De Bhagavadgita verhaalt van deze magistrale discussie waarin Krishna er tenslotte in slaagt Arjuna te overtuigen. Niti wint het van nyaya. Sen neemt het voor Arjuna op.

Het verdragen van de werkelijkheid
Wat ik al lezende bij Sen begon te bespeuren is zijn moeite met de menselijke neiging het 'nu wel te weten' hoe de werkelijkheid in elkaar steekt, wie gelijk en wie ongelijk heeft en welke principes gevolgd moeten worden. Hij stoort zich aan mensen die zozeer behept zijn met rotsvaste overtuigingen, dat zij hun wil aan anderen opleggen en niet in staat zijn te luisteren. Het proces om tot inzicht te komen wat in een concrete situatie juist en rechtvaardig is, komt met dergelijke mensen tot stilstand. Zij blokkeren het democratische proces van overleg en dialoog. Anders geformuleerd, nyaya functioneert niet langer. Op dit punt in zijn betoog aangekomen, precies midden in zijn boek, citeert hij T.S.Eliot:
'De mensheid is niet in staat veel werkelijkheid te verdragen'
(Four Quartets, 1944). Deze beroemde dichtregel is hier inderdaad de moeite van reflectie waard.

Open educatie
Wat zou Rawls hiervan zeggen? Als je het mij vraagt zou hij volledig met zijn leerling Sen hebben ingestemd. Hij is helemaal niet zo niti als Sen het voorstelt. Rawls mag dan veel hebben gedacht en geschreven over de 'just society', de juiste inrichting van de samenleving, hij heeft ook uitvoerig geschreven over processen om tot een juist oordeel te komen, over participatieve democratie en 'public reasoning'. Hij is een voorstander van een egalitaire wereldorde waar naties op voet van gelijkheid met elkaar in gesprek zijn, maar een tegenstander van iedere onderneming deze af te dwingen. Met andere woorden, er zal altijd overlegd moeten worden en gewikt en gewogen. Precies wat Sen ook wil, binnen en tussen naties. Wat Sen over participatieve democratie schrijft, is verhelderend en zou door iedere politieke partij moeten worden besproken. Dat geldt ook voor zijn pleidooi voor vrije media die niet alleen de discussie aanzwengelen, maar ons ook informeren over die dimensies van de werkelijkheid waarvoor we liever de ogen sluiten. Sen is ook een voorstander van 'open educatie', open naar de wereld toe om jonge mensen te vormen tot wereldburgers met oog te hebben voor de belangen van medemensen. Patriottische en provinciaalse educatie staan een rechtvaardige wereldorde in de weg. We kunnen en mogen niet doen alsof we op een eilandje leven, stelt Sen.

Verschil met Rawls
Op drie punten verschilt Sen van mening met Rawls. In het eerste geval geef ik Rawls gelijk. In het tweede Sen. In het derde geval laat ik het oordeel aan de lezer over. Eén. Sen is van mening dat discussies over rechtvaardigheid het zonder objectieve criteria kunnen stellen. Hier is een groot vraagteken op zijn plaats. Alle mensen hanteren altijd criteria, impliciet of expliciet en bovendien gaan veel discussies juist over de vraag welke criteria het meest van toepassing zijn. Een belangrijk deel van het werk van Rawls is bedoeld om algemeen aanvaarde criteria te vinden. Zijn bekende 'difference principle' vormt de grondslag van zijn visie op 'justice as fairness'. Simpel geformuleerd komt het hier op neer: als iemand meent meer dan anderen te mogen verdienen of over meer macht dan anderen te mogen beschikken, dan is dat volgens Rawls oké, mits men aannemelijk kan maken dat het verschil in het belang is van alle betrokkenen (vooral de minst bedeelden). Een politicus mag over macht beschikken zolang iedere burger er voordeel van heeft. De burger zegt: goed, jij krijgt macht, maar zorg dat je je inspant voor het algemeen belang. De directeur verdient meer dan de bode, maar de directeur moet het verschil wel in de ogen van iedereen kunnen waarmaken of rechtvaardigen. Grote inkomens en machtsverschillen zijn niet te rechtvaardigen. Verschillen dienen binnen te perken van billijkheid te blijven. Dat is een van de belangrijkste maatstaven die Rawls aanbeveelt en dat dunkt me een buitengewoon nuttige maatstaf, relevant in veel situaties.
Het tweede verschilpunt betreft de vraag wie eigenlijk de 'betrokkenen' zijn? Voor Rawls zijn dat de burgers van een samenleving of de werknemers van een bedrijf. Sen vraagt zich af hoe het dan zit met de rechtvaardigheid tussen samenlevingen. Heeft Rawls daarover iets te zeggen? En wat te denken van bedrijven die weliswaar intern een billijk sociaal beleid voeren, maar hun klanten een oor aannaaien. Bij Rawls wordt de maatsaf 'billijkheid' toegepast op direct betrokkenen, de eigen mensen. Maar, zo betoogt Sen, dat blijft niet zonder gevolgen voor onze inzet voor een rechtvaardiger wereld. Sen komt met de gelijkenis van de barmhartige Samaritaan aandragen om zijn punt te verduidelijken. De vraag is 'wie is mijn naaste?' De gelijkenis maakt duidelijk dat de omstandigheden of de gebeurtenissen bepalend zijn voor de vraag wie mijn naaste is. Meer dan de groep of natie waartoe ik behoor. Zeker in het geval van urgentie. Dit lijkt me de spijker op de kop. Vooral in onze geglobaliseerde wereld. Opnieuw komt T.S.Eliot om de hoek kijken. Hoeveel werkelijkheid laten wij toe tot ons (sociale) bewustzijn?

Derde verschilpunt. Rawls is van mening dat we met het principe van 'justice as fairness' heel ver komen. Sen brengt hiertegenin dat 'fairness' geen eenduidig begrip is. Hij geeft een voorbeeld dat als een rode draad door het boek loopt. Er zijn drie kinderen en er is één fluit te verdelen. Anne vindt dat zij de fluit moet krijgen want alleen zij weet het instrument te bespelen. Haar broertje Bob is de armste van het stel en vindt dat hij nu eindelijk aan de beurt is iets te krijgen. Carla heeft het instrument ooit gemaakt en vindt het vanzelfsprekend dat het dus haar toebehoort. Anna gaat ervan uit dat het instrument in haar handen zinvol gebruikt wordt. Bob pleit voor billijkheid en Carla hanteert een juridisch argument: de fluit is het product van haar arbeid. In de ogen van Sen staat Rawls tegenover dit voorbeeld met zijn mond vol tanden. Maar het gekke van het geval is dat Sen er zelf ook geen raad mee weet. Zijn conclusie dat rechtvaardigheid pluralistisch en meer-dimensionaal van aard is, biedt geen geloofwaardige oplossing, al dwingt die wel tot discussie en dialoog.

Een ongemakkelijk idee
Dagelijks lopen we tegen dit soort lastige situaties aan. Zo-als we ook met talloze rampzalige en onoplosbare situaties geconfronteerd worden, die botsen met ons gevoel voor rechtvaardigheid, zoals hongersnoden, epidemieën, oorlogen, martel- en discriminatiepraktijken. Definitieve en perfecte oplossingen bestaan niet. Vaak is het schipperen en kiezen tussen de minst kwade van een beperkt aantal opties. De 'Idea of Justice' is dus een nogal ongemakkelijk idee. Misschien is dat de reden dat de meeste mensen er ook liever maar niet teveel over nadenken. 'Des te belangrijker is dat te stimuleren', aldus Sen. Het kan niet zo zijn dat we voorbijgaan aan de levens van zoveel mensen die door omstandigheden waar ze niets aan kunnen doen, worden beperkt of verpest'. Ik weet niet of Sen zich bewust was dat hij met deze zin aan het einde van zijn boek precies onder woorden brengt wat ook Rawls bewoog om een 'theory of justice' te schrijven. Wat is het dan wat ons beweegt? Het in iedere mens aanwezige vermogen zich in te leven in de werkelijkheid van medemensen. Het boek van Sen gaat eigenlijk over de vraag hoe dat vermogen te ontwikkelen.

Bestudering van het werk van Rawls zou op alle mogelijke wijzen gestimuleerd moeten worden. The idea of Justice van Sen vormt daarbij een nuttige en geactualiseerde aanvulling. Om ons vermogen te versterken iets 'meer werkelijkheid' onder ogen te zien. En om nyaya te leren beoefenen.

A. Sen, The Idea of Justice, Londen 2009.

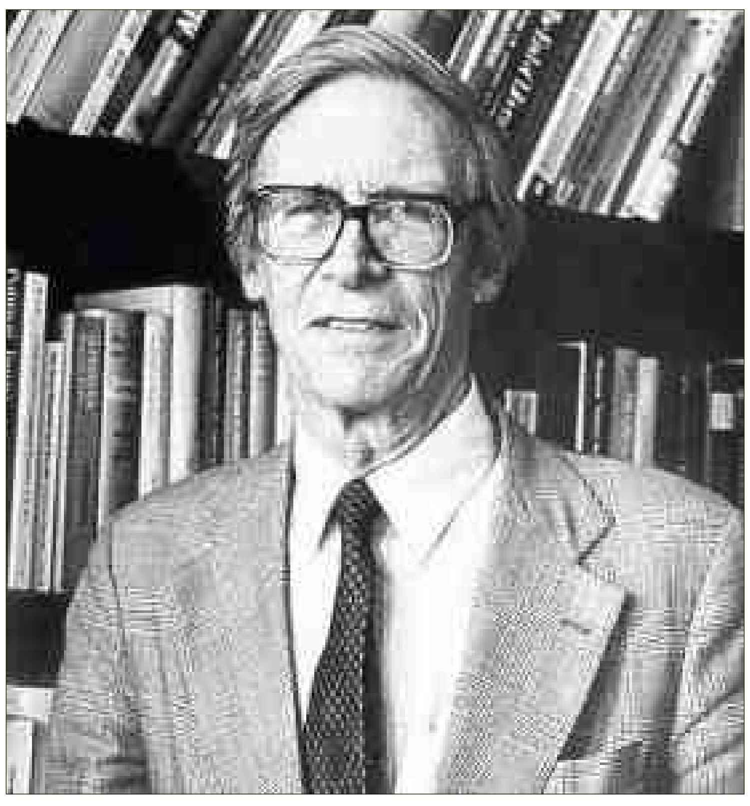
John Rawls.

BE READY WHEN NATURE STRIKES
Prime Technologies presents: State of the Art Solutions
Electromagnetic Grounding Systems & Lightning Protection Technology
"A new grounding and lightning protection alternative"
Solving problems that haunt electrical and electronic systems

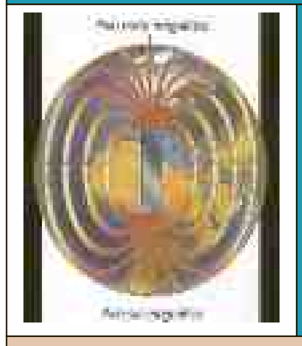

Presentation Contents
- Grounding in high-resistivity soils
- Taking advantage of the Earth´s magnetic field
- The concept of polarization grounding
- Lightning protection through polarization
- High frequency energy dissipation
- A magneto active platform for system protection

Guest Lecturer:
- Ing. Marco A. Chen (Panama)
- Arq. Luis E. Cano Medina (Mexico)

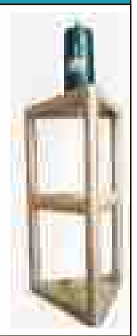

Who Should Attend?
- Electrical and electronic product designers / manufacturers
- Electrical and electronic project architects & engineers
- Utility Power Plant operators, engineers & technicians
- System Designers and installers of Grounding & Lightning protection systems
- Facilities and maintenance technicians, engineers, owners and managers
- Test, utilities, plant, process, control engineers, technicians and managers
- Electrical engineers, technicians, managers, linemen and consultants
- Building contractors, equipment suppliers and operators
- Information Technology & Telecommunication equipment engineers, technicians and managers

When: January 27, 2011
Where: Hilton Hotel, Meeting Room # 3, Curacao.
Time: 8.00am to 11.30am & 14.00pm to17.00pm

For reservations contact: ***Prime Technologies.***
Telephone: 736-1353//Fax: 737-1553
Email: encontrol@gmail.com
Signing-up deadline: Jan 26th 16.00 pm

MATRIX IT TZ EnControl zenitel

Business Agenda

Curaçao

12 januari: Dies Natalis UNA
Tijdens de 32e geboortedag van de Universiteit van de Nederlandse Antillen (UNA) wordt de nieuwe naam onthuld van dit instituut als gevolg van het opheffen van de 'Nederlandse Antillen'. Vervolgens houdt prof. dr. Herman van Gunsteren een diesrede getiteld 'Wat maakt een politiek regime veerkrachtig?' Van Gunsteren was hoogleraar politieke theorieën en rechtsfilosofie aan de Universiteit van Leiden. In 1994 werd hij lid van de Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen en in 1997 trad hij als lid toe tot de Global Business Network. Voor zijn werk op bestuurskundig gebied kreeg prof. Van Gunsteren in 2007 de Van der Spiegel-prijs. Ook nam hij de Thorbecke-penning in ontvangst voor zijn bijdragen aan het staatsrecht.
Aansluitend is er een receptie op de patio.
Tijd: 20.00 uur
Locatie: Aula van de UNA

Aruba

23 januari 2011: KPA's Home Security Expo
Beurs waaraan diverse bedrijven en organisaties op het gebied van veiligheid meewerken. Tijdens de beurs geeft de politie informatie over veiligheid thuis.
Lokatie: Renaissance Aruba Resort & Casino
Meer informatie: tel. 527.2976, 527.2975 of 730.6058

27-28 mei 2011: Innovation Conference & Expo
Innovatieve initiatieven.
Onder meer besprekingen met potentiële investeerders, presentaties van de succesverhalen van deelnemers en een presentatie van innovatieve projecten van studenten van EPI Ciencia y Technologia (C&T).
Lokatie: Renaissance Convention Center
Meer informatie: www.arubachamber.com of email: businessinfo@arubachamber.com

Internationaal

16-18 januari 2011: Caribbean Marketplace
Grootschalig evenement van de Caribbean Hotel and Tourism Association voor de toeristische industrie, zowel aanbieders als inkopers. Het programma bestaat onder meer uit workshops en netwerkmogelijkheden. Voor registratie, informatie, het huren van een booth en dergelijke kijk op http://www.caribbeanhotelassociation.com.
Plaats: Montego Bay Convention Center, Montego Bay, Jamaica

26-30 januari 2011: AIFW (Amsterdam International Fashion Week)
The Fashion Week bestaat uit meerdere openbare catwalk-shows, feesten, shop launches, lezingen en exposities in samenwerking met lokale musea, galleries, clubs en shops.
Plaats: Amsterdam
Meer informatie: http://www.amsterdamfashionweek.com of email: info@amsterdamfashionweek.com

27-29 januari 2011: Global Economic Summit (GES 2011)
Conferentie over handel en investeren. Sprekers discussiëren over diverse onderwerpen zoals beleidsopties, innovatie en markten, financiering en management. De top biedt deelnemers een platform voor netwerken, discussies en presentaties op het gebied van handel en investeren.
Plaats: World Trade Centre, Mumbai, India
Meer informatie: http://www.globalsummit2011.com of email: marketing@wtcmumbai.org

16-17 februari 2011: Caribbean Clean Energy Business Forum 2011
Het forum biedt exporteurs van schone energieapparatuur en -diensten de mogelijkheid om business opportunities te ontwikkelen. Het programma bevat onder meer presentaties van experts op het gebied van schone energie uit zowel de publieke als de private sector.
Plaats: Dominicaanse Republiek
Meer informatie: http://www.c-caa.org/pdf/Clean_Energy_2011.pdf of email ilgomez@amcham.org.do

21 t/m 31 mei 2011: Inspiratie Business Reis
Zakenreis naar de zes eilanden van de 'Dutch Caribbean' en Suriname. De reis richt zich op het identificeren en ontwikkelen van succesvolle relaties en zakelijke kansen in de Dutch Caribbean & Suriname. De focus van de Inspiratie Business Reis ligt op duurzaam innoveren, investeren, partnership, milieu en export, culturele uitwisseling, financiële sector (fiscale aspecten) en real estate, en om in dit kader relaties tot stand te brengen tussen ondernemingen en instellingen in de Dutch Caribbean en Suriname. Persoonlijk maatwerk is, indien gewenst, mogelijk. Kosten deelname, reis, en verblijf op aanvraag.
Meer informatie: peter@interexpo.biz, tel.: 527-0177 of www.interexpo.biz

De Business Agenda verschijnt wekelijks in de Ñapa. Informatie over zakelijke evenementen, zoals symposia, lezingen, trainingen en conferenties, zowel op Aruba, Bonaire als op Curaçao, is welkom op napa@amigoe.com.

ONDERWIJS

Landen zoeken ingenieurs

Brazilië heeft de komende jaren 360.000 ingenieurs nodig; Afrika bezuiden de Sahara 2,5 miljoen.

Vooral in ontwikkelingslanden kiezen veel te weinig jongeren voor de zware studierichting, waarschuwt de Unesco, de VN-organisatie voor onderwijs, wetenschap en cultuur.

Brazilië heeft regelrecht alarm geslagen nu duidelijk wordt hoeveel extra ingenieurs er de komende jaren nodig zijn voor de bouw van stadions en toegangswegen voor het wereldkampioenschap voetbal in 2014 en de Olympische Spelen van 2016. Ook voor de ontginning van de enorme olie- en gasvelden die Brazilië de voorbije jaren ontdekte, wordt alle hens aan dek geblazen. "We moeten het aantal ingenieurs in ons land de komende jaren verdrievoudigen", zegt Maria Helena Guimarães de Castro, een voormalige staatssecretaris van Onderwijs in São Paolo.

Braindrain
Brazilië is geen alleenstaand geval. Zowel rijke als arme landen kampen met een tekort aan ingenieurs. "Rijke landen kunnen buitenlandse ingenieurs inhuren, maar armere landen verliezen op die manier net goedopgeleide mensen", zegt Tony Marjoram, de opsteller van een Unesco-rapport over het probleem. "Als ze al ingenieurs opleiden."

Volgens de Unesco spelen ingenieurs een cruciale rol bij de ontwikkeling van hun land, maar dat belang werd laat onderkend. "Een van de redenen voor de ontwikkelingsachterstand van Latijns-Amerika is dat bijna alle economen in de regio hun hoop hebben gevestigd op de rol van de markt; de fundamentele rol van onderzoek en ontwikkeling in het ontwikkelingsproces negeren ze", schrijven de auteurs van het Unesco-rapport.

Ook in Afrika hebben beleidsmensen weinig oog voor de rol van ingenieurs. "Het is droevig dat Afrikaanse ingenieurs nauwelijks inspraak hebben, zelfs bij grote infrastructurele projecten", zegt Felix Atume, secretaris-generaal van de Federatie van Afrikaanse Ingenieursverenigingen. Volgens hem houdt dat beloftevolle studenten weg. "Ze kiezen eerder voor rechten, economie en marketing."

Vervelend en zwaar
De 'minimale interesse voor het beroep van ingenieur' bij scholieren in Latijns-Amerika heeft ook te maken met het feit dat ze in het verleden vaak zwak waren in wiskunde en wetenschappen. "Bovendien bestaat de indruk dat de studies vervelend en zwaar zijn en het loon later laag uitvalt in verhouding tot de grote verantwoordelijkheid", zegt Marjoram. "Ingenieurs worden ook eerder als een deel van het probleem gezien dan als oplossing, een gevolg van de negatieve effecten van veel projecten op het milieu."

Heel wat landen proberen inmiddels wel meer ingenieurs op te leiden. Tunesië wil bijvoorbeeld binnen afzienbare tijd twee keer meer ingenieurs zien afstuderen dan de huidige 3000. Een hele uitdaging, want ook in Tunesië is de aantrekkingskracht van de studierichting sterk verminderd.

Universiteiten en technische hogescholen moeten ingenieurswetenschappen aantrekkelijker maken, vindt Marjoram. Potentiële studenten moeten kunnen ervaren dat ingenieurs ook bezig zijn met duurzame ontwikkeling, met de bescherming van het milieu en met armoedebestrijding. Vrouwelijke studenten moeten extra worden aangemoedigd, want zij zijn sterk ondervertegenwoordigd.

In oktober vorig jaar hielp het toeval een handje. Marjoram is ervan overtuigd dat de spectaculaire redding van de 33 Chileense mijnwerkers die 69 dagen onder de grond hadden vastgezeten, wereldwijd een gouden zaak was voor het imago van ingenieurs. "De redding toonde ingenieurs op hun best. Een van de problemen is dat ingenieurs vaak niet weten hoe ze zich moeten verkopen. Deze gebeurtenis maakte duidelijk wat ingenieurs allemaal voor mekaar kunnen krijgen."

Communicatie

Spijtbetuiging via sociale netwerken

Spijtbetuiging. Een haast onbekende excercitie in het publieke leven op onze eilanden. Krampachtig reageren, zich geheel van de buitenwereld afschermen zijn de wijzen waarop menig captain of industry, politicus of publiek figuur met bepaalde situaties omgaat waar een oprechte spijtbetuiging hun reputatie meer goed zou hebben gedaan dan kwaad. Deze week een interessant artikel over dit thema, zoals verschenen op de website communicatie-online. De rol van sociale netwerken bij het aanbieden van excuses.

Excuses aanbieden wordt vaak gebruikt als middel om geschonden reputaties te redden. De Reputatiegroep (van communicatie-online) onderzoekt jaarlijks de verontschuldigingen die opvallende aandacht kregen in de journalistieke pers en via social media en stelt op basis hiervan een top 25 samen. Opvallend is dat social media meer dan in 2009 een rol spelen bij de publiek gemaakte excuses. De excuses van de Nederlandse Facebookgebruikers voor de verkiezingswinst van Geert Wilders trekken grote aandacht. Een ander voorbeeld is de actie van Youp van 't Hek tegen T-Mobile via Twitter. Vrijwel direct maakt de telecomaanbieder excuses. Door de impact van social media krijgen de excuses meer aandacht dan voorheen, zo meent de Reputatiegroep.

Vorig jaar leidden met name de excuses van de rooms-katholieke kerk tot veel negatieve reacties. Gedurende het jaar kwamen verschillende vertegenwoordigers van de rooms-katholieke kerk met spijtbetuigingen. Omdat de kerk slechts in beperkte mate met excuses kwam, werd het wantrouwen alleen maar groter. Paul Stamsnijder van de Reputatiegroep: "De manier waarop de kerk zich heeft laten zien, maakt duidelijk dat haar gezagsdragers weinig gevoel hebben voor het maatschappelijk sentiment. De reputatie van de rooms-katholieke kerk zou er baat bij hebben als fouten snel en ruiterlijk werden erkend. De gezagsdragers stellen zich veel te krampachtig op. Het lijkt alsof ze de ernst van de situatie niet erkennen. Een kerk die vroomheid predikt maar zonden verbergt, zaait vanzelf wantrouwen. Zo is het beeld van een doofpotcultuur alleen maar versterkt."

In april betuigde het Openbaar Ministerie direct spijt na de vrijspraak van de Haagse verpleegkundige Lucia de Berk. Zij was eerder veroordeeld tot levenslang voor zeven moorden. In de periode werd zij afgeschilderd als 'de Engel des doods'. De rechtbank sprak haar nu vrij bij gebrek aan bewijs. Na de vrijspraak krijgt zij direct excuses aangeboden door Harm Brouwer, topman van het Openbaar Ministerie, door minister Hirsch Ballin van Justitie en door de voorzitter van de Raad voor de Rechtspraak, Erik van der Emster. In de media wordt overwegend positief gereageerd op deze spijtbetuigingen. Met de vrijspraak van Lucia de Berk komt een einde aan een opvallende gerechtelijke dwaling. Toch wordt positief gereageerd op de excuses die zij krijgt van de magistratuur. Paul Stamsnijder: "Na de commotie over de Schiedamse en de Puttense moordzaken was het aanzien van de rechtspraak steeds meer onder druk komen te staan. De spijtbetuigingen aan Lucia de Berk worden positief ontvangen, omdat het publiek van de rechtspraak rechtvaardigheid verwacht. De boetedoening aan Lucia de Berk voldeed aan die verwachting. Het succes bleek in dit geval de gelijktijdigheid van de spijtbetuigingen. Niet alleen de top van het Openbaar Ministerie, maar ook de voorzitter van de Raad voor de Rechtspraak en de minister van Justitie kwamen met een erkenning van de fouten die zijn gemaakt. Volgens de analyse is dit goed geweest voor de reputatie van de rechtspraak."

Bob Harms is communicatie-adviseur

De groeiende populariteit van de openbare knieval wordt volgens de onderzoekers verklaard door het opkomend populisme. Oorzaken zijn de toenemende roep om transparantie, de snelle ontwikkeling van social media, juridisering en groeiende aansprakelijkheid. Ook de opkomst van de afrekencultuur draagt bij aan de roep om openheid. Informatie is vrijwel voor iedereen direct beschikbaar en daardoor zullen organisaties en personen met een publieke functie direct inzicht moeten geven in de wijze waarop zij werken.

Boeken

'Getting More'

Het nieuwste boek van Stuart Diamond is net een week oud, maar wordt nu al alom geroemd. Diamond is een veelgevraagd expert op het gebied van onderhandelen. In 'Getting More, How to Negotiate to Achieve Your Goals in the Real World' legt hij uit dat je tijdens onderhandelingen moet focussen op wie er tegenover je zit.

Diamond studeerde aan de Harvard Law School en Wharton, won als New York Times reporter een Pulitzer Prize, hij adviseert bedrijven als Google, Microsoft en JP Morgan, maar ook de Verenigde Naties en de Wereldbank. Diamond doceert momenteel aan The Wharton School. In het verleden was hij professor aan andere prestigieuze universiteiten zoals Harvard, Columbia, NYU, USC en Berkeley.

Het belangrijkste advies van Diamond in dit boek luidt dat je niet gericht moet zijn op macht en/of mogelijkheden tijdens onderhandelingen, maar op degene die tegenover je zit aan de onderhandelingstafel; zijn emoties en de 'plaatjes' in zijn hoofd.

Onderhandelingen zijn, in welke vorm dan ook, onderdeel van elke interactie tussen mensen. De meesten van ons zijn er niet goed in. Of het nu gaat om familieleden of zakenpartners, mensen bereiken vaak hun doel niet. Ze focussen op macht en op 'win-win' in plaats van op relaties en verwachtingen, aldus Diamond. Ze hebben niet genoeg 'wisselgeld' voor de onderhandeling. Ze vinden dat de ander rationeel moet zijn, terwijl zij zich op de emoties zouden moeten richten. Ze raken afgeleid van het doel.

Diamond baseert zich op onderzoek onder en praktijkervaring met 30.000 mensen die hij onderwees en/of adviseerde, in 45 landen gedurende twintig jaar. Getting More komt voort uit de onderhandelingscursus die hij gaf aan The Wharton Business School, de meest bezochte cursus in de afgelopen dertien jaar. Het bevat een bruikbare 'gereedschapskist' die toegepast kan worden in elke denkbare situatie: met kinderen, op het werk, op reis, tijdens het winkelen, bij het zakendoen, in de politiek, met relaties, culturen, partners en concurrenten. Het boek is gelardeerd met voorbeelden, van een korting van twintig procent tot een vrouw in India die onder een gearrangeerd huwelijk wist uit te komen, van een extra 300 miljoen winst tot een vierjarige die zijn tanden niet wil poetsen voor het naar bed gaan.

Soms is het zelfs verstandig om te verliezen, om vervolgens later meer uit een bepaalde deal te kunnen slepen. Machtsvertoon, zegt Diamond, levert te vaak het terugtrekken van de tegenpartij op, het kan relaties beschadigen en verlies van geloofwaardigheid bewerkstelligen. Weglopen is zelden een goede tactiek. Het belangrijkste is te begrijpen wat de ander verwacht en het probleem oplossen. Niet alles draait om geld. Waardering en respect voor anderen tonen, levert vaak veel meer op. Zelfs de hardste onderhandelaars kunnen getemd worden door hun eigen normen tegen hen te gebruiken.

De sleutel tot 'getting more' is het vinden van het juiste gereedschap voor elke situatie, flexibeler zijn en de andere partij begrijpen. Deze strategieën zijn onzichtbaar tot je ze leert, aldus de auteur. Als je ze eenmaal ziet, zal je de dat altijd helpen om meer te krijgen.

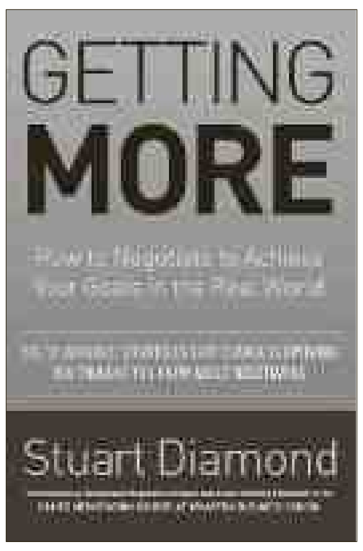

Titel: Getting More, How to Negotiate to Achieve Your Goals in the Real World
Auteur: Stuart Diamond
Uitgeverij: Crown Business
ISBN: 978-0-307-71689-7

Bestemming Curaçao

Wie: Ranvir
Hoe: ArkeFly
Duur: 5 maanden
Budget: Genoeg
Waar vandaan: Den Haag

Ranvir is voor zijn afstudeerstage naar Curaçao gekomen. Hij heeft bewust voor dit eiland gekozen, omdat hij het al kent van een aantal vakanties en hier ook familie en vrienden heeft wonen. "Ik kom hier om de twee à drie jaar, dus ik wist van tevoren al waaraan ik zou beginnen. Het eiland heeft me altijd geboeid, dus toen ik de kans kreeg hier stage te lopen heb ik daar natuurlijk geen 'nee' tegen gezegd. De Haagse student woont op Curaçao in de Nieuwestraat die, zoals bij velen bekend, vol zit met studenten. "In het begin was het wel even wennen al die studenten continu om je heen. Af en toe word ik er nog wel gek van moet ik zeggen, maar over het algemeen is het altijd een feest!"

Hoewel hij al vaker het eiland bezocht heeft, vindt hij het nog steeds leuk om verschillende activiteiten nogmaals te ondernemen. Zo is hij al een aantal keer naar Klein Curaçao geweest en ook de struisvogelfarm heeft hij al enkele keren bezocht. "Ik zie Curaçao echt als mijn eiland. Alles spreekt mij gewoon aan. Ik heb hier natuurlijk ook familie en vrienden wonen, dus dat maakt het allemaal iets vertrouwelijker en gemakkelijker om aan het eiland te wennen. Ik zit er zelfs aan te denken om hier na mijn studie ook te komen wonen. Ik moet nog wel even de voor- en nadelen tegen elkaar afwegen, maar de kans dat jullie mij hier terug zien is erg groot!"

Arbeidsrecht

Onrechtmatig concurreren door ex-werknemers

Al eerder schreef ik over het concurrentiebeding en onrechtmatige concurrentie. Artikel 7A:1613v van ons Burgerlijk Wetboek bepaalt dat een concurrentiebeding nietig is. Dit betekent dat een concurrentiebeding tussen partijen niet rechtsgeldig kan worden overeengekomen. Zelfs niet als de werknemer een arbeidsovereenkomst heeft ondertekend waarin een concurrentiebeding is overeengekomen. Een concurrentiebeding kan simpelweg uit een arbeidsovereenkomst worden weggestreept als dit daarin is opgenomen.

Tekst: William ten Veen

Toch kan het zijn dat een ex-werknemer onrechtmatig concurreert met zijn ex-werkgever. Daarvan kan sprake zijn als de ex-werknemer stelselmatig en substantieel actief werft onder de klanten van zijn ex-werkgever, waarbij door de ex-werknemer kennis en (financiële/organisatorische) gegevens over klanten en/of de ex-werkgever worden gebruikt die hij heeft opgedaan tijdens zijn arbeidsovereenkomst bij de ex-werkgever. Uitspraken van rechters laten zien dat voor het bepalen of er sprake is van onrechtmatige concurrentie het van belang kan zijn of het contact met klanten van de ex-werkgever op initiatief van de ex-werknemer heeft plaatsgevonden. Dat lijkt logisch. Desondanks ontstaan er vaak discussies bij vertrekkende werknemers. In de zomer van dit jaar heeft de Nederlandse rechter duidelijk aangegeven wanneer er sprake is van onrechtmatige concurrentie. Deze uitspraak is ook bij ons van belang.

Wat speelt er in deze zaak: bij een bedrijf zijn 100 werknemers in dienst. Twee werknemers zeggen hun arbeidsovereenkomst op en starten een nieuwe concurrerende onderneming. Kort daarna zeggen nog eens 50 werknemers hun arbeidsovereenkomst op om vervolgens bij de nieuwe onderneming in dienst te treden. Daarnaast is een groot aantal leveranciers van de ex-werkgever exclusief aan de nieuwe onderneming gaan leveren en zijn meerdere klanten overgestapt naar de nieuwe onderneming. Op het eerste gezicht een nogal vervelende situatie voor de voormalige werkgever. Vraag is echter of de twee werknemers onrechtmatig concurreren.

Volgens de Nederlandse rechter is slechts sprake van onrechtmatige concurrentie door de ex-werknemers indien op stelselmatige en substantiële wijze het duurzaam bedrijfsdebiet van de ex-werkgever wordt afgebroken door de klanten, leveranciers en personeelsleden op onrechtmatige wijze af te nemen met behulp van kennis en gegevens die in de vorige arbeidsovereenkomst zijn verkregen. Verder is het in dienst nemen van personeelsleden van de voormalige werkgever niet als onrechtmatig geoordeeld door de Nederlandse rechter, tenzij substantieel en stelselmatig personeel van de voormalige werkgever wordt geworven.

Ten aanzien van de leveranciers stelt de Nederlandse rechter dat het de werknemers die een eigen onderneming zijn begonnen vrij staat om na hun overstap met hun specifieke (contact)personen contacten te onderhouden met wie zij uit hoofde van hun functie bij de voormalige werkgever contacten onderhielden. In het geval de leveranciers uit eigen beweging besluiten over te stappen, kan van de nieuwe onderneming niet worden gevergd niet met die leveranciers in zee te gaan.

Tenslotte bepaalt de Rechtbank dat de werknemers die een eigen onderneming zijn begonnen rechtmatig gebruik mogen maken van de goodwill en de know-how die zijn hebben opgebouwd door en gedurende hun contact met de klanten en leveranciers. De bedoelde goodwill en know-how is onlosmakelijk verbonden met de persoon van de werknemer zodat deze in beginsel vrij gebruikt mag worden. Dit is ook logisch. In de praktijk geef ik werkgevers veelvuldig het voorbeeld dat je de opgedane kennis (in het hoofd opgeslagen) van een vertrekkende werknemer niet kan deleten. Als er sprake is van gebruik/misbruik van bedrijfsgeheimen of het doen van schadende mededelingen over de voormalige werkgever kan dat onder omstandigheden uiteraard wel onrechtmatige concurrentie opleveren.

Mr. William ten Veen is advocaat en partner bij Certa Legal Attorneys Caribbean.
tenveen@certalegal.com

Mens & Werk

'Nieuwe trends in het werk'

Er zijn allerlei manieren van werken en de laatste jaren is er een duidelijke verandering in deze manieren van werken te zien. Vroeger kende men vooral de vaste baan en daar bleef men tot zijn pensionering.

Tekst: Judice Ledeboer Foto: Archief

Men veranderde niet snel van bedrijf en ook niet van functie en het was heel gewoon als iemand 30, 35 of 40 jaar bij een bedrijf werkte. Tegenwoordig zien we dat op Curaçao nog veel.

Toch is ook hier een verandering te constateren. Men kijkt meer naar mogelijkheden om te groeien binnen de bedrijven en men doet meer aan 'job-hopping'. In Nederland is die trend door de crisis iets ingezakt, want voor de financiële crisis werkten werknemers tussen de 30 en 45 jaar gemiddeld 1,8 jaar bij een bedrijf. Momenteel blijft men iets langer in een zelfde baan, maar het jobhoppen zal de komende jaren zeker populair blijven. Dit heeft te maken met de snelle veranderingen in de maatschappij en de vele mogelijkheden die bedrijven bieden. Bedrijven proberen namelijk op allerlei manieren goede werknemers aan te trekken en te behouden.
Toch zijn er ook andere manieren van werken die hoe langer hoe populairder worden. Veel mensen kiezen er namelijk voor om als zelfstandige te werken, waarbij zij hun eigen tijden kunnen indelen, niemand verantwoording schuldig zijn en zelf beslissen wat ze wel en niet moeten doen. Kortom, vrijheid voor alles. Dat heeft veel voordelen, maar ook nadelen. Een van de nadelen is dat je als ZZP'er, behalve dat je je werk moet doen, ook je klanten moet zoeken en dat betekent dat je van alle markten thuis moet zijn en niet altijd tijd hebt om te focussen op dat waar je werkelijk goed in bent. Daarom kiezen mensen ook voor zogenoemde 'interim-jobs' waarbij ze tijdelijk in dienst zijn bij een bedrijf en zich helemaal kunnen storten op hun functie. Een andere manier van werken is werken als uitzendkracht. Dat geeft de werknemer de vrijheid om te kiezen bij wat voor soort bedrijven hij wil werken en hoe lang. Een uitzendkracht verbindt zich meestal wel voor een aantal uren per dag, maar niet voor een vastgelegde periode. Hij kan opstappen wanneer hij wil.

De trend 'flexibel' werken, die in Nederland heel populair is, is op Curaçao nog niet zo populair. Er zijn veel vooroordelen bij de bedrijven, maar in de loop der jaren zal dat wel veranderen, omdat men gaat inzien dat goede werknemers met wilskracht, kennis, doorzettingsvermogen en gericht op prestatie en inzet, goud waard zijn en als zij flexibele werktijden wensen zullen de bedrijven hun vooroordelen moeten laten vallen en nemen zij deze mensen in dienst. Want wat is er mis met het feit dat iemand liever later wil beginnen en later wil stoppen zolang hij zijn werk maar doet. Hier heeft het te maken met vertrouwen in de mensen en daar schort het nog wel eens aan. Ook deeltijdwerken is op Curaçao nog een zeldzaamheid, hoewel het afgelopen jaar diverse bedrijven overstag zijn gegaan en het voordeel zien van het aannemen van werknemers die in deeltijd willen werken.
Het thuiswerken is hier nauwelijks bekend. Wel in het 'grijze' circuit, waarin vooral vrouwen werk doen vanuit huis. Het bevorderen van thuiswerken zou veel goede werknemers opleveren omdat balans tussen werk en privé beter te verdelen is, want iemand die thuis werkt hoeft niet per se tussen acht uur 's ochtends en vijf uur in de middag te werken, maar kan dat ook in de avonduren doen als dat beter uitkomt. Het gaat erom dat het werk gedaan wordt en dan is er altijd een win-win situatie voor werkgever en werknemer. Met de sociale media kan het thuiswerken ook beter gevolgd en gecontroleerd worden. Een markt die nog open ligt dus.

Aangezien de mensen tegenwoordig kritischer zijn ten opzichte van hun werkvorm komen er ook hoe langer hoe meer kleine bedrijven, die flexibel en creatief kunnen zijn en zich kunnen toespitsen op hun core business.

Het is dus duidelijk dat grenzen binnen het werk vervagen. Allerlei scheidslijnen zullen wegvallen, ook binnen de grote bedrijven, waar afdelingen en vestigingen meer met elkaar gaan samenwerken, de consument dichter bij de producent komt te staan en de marketer zich nog meer gaat verdiepen in de wensen van de klant.

Over management

Peter Drucker en Management by Objectives

Tekst: Jan de Ruijter

In de eerste zeven artikelen van deze serie hebben we gezien hoe leiders vanaf het prille begin van de primitieve cultuur het simpele Command&Control-systeem gebruikten om hun mensen te organiseren en hoe dat pas veranderde bij de klassieke managementschool van de Fransman Henri Fayol (1925) die uitvond dat management zich met meer dan dat bezig moest houden namelijk met Planning-Organising- Commanding- Coordinating-Controlling. En hoe uit ontevredenheid over het starre Scientific Management een meer menselijke benadering, human relations management werd ingezet, geleid door Robert Owen en Elton Mayo, gevolgd door Maslow, Herzberg, McGregor, Vroom, Likert, en Mc Clelland. We belanden dan in een tussenfase in de management- en organisatiekunde die tot 2005 zou voortduren. Dan gaat het informatietijdperk over in de kennismaatschappij met allerlei nieuwe ontwikkelingen. Die tussenfase wordt hoofdzakelijk bepaald door Participatief Management, Koontz, Peter Drucker, Total Quality Management, Business Reengineering en de Information Age.
Harold Koontz, een professsor in business management, herschreef in Principles of Management van 1955, de managementtaken als: Planning (waarbij inbegrepen bedrijfsstructuur en werkprocessen), Organizing (waarbij inbegrepen delegeren en werkverdeling), Staffing (waarbij inbegrepen werving, selectie en behoud van personeel), Directing (waarbij inbegrepen motivatie, communicatie en leiderschap) en Controlling. De verbetering ligt in de aandacht aan staffing, motivatie, communicatie en leiderschap en dit blijft een bekend beeld voor allen die bij management betrokken waren vanaf de jaren zestig en zeventig. Enkele van Koontz bekendste stellingen zijn: "Planning is de allerbelangrijkste taak van elke manager. Alles wat hij doet volgt een plan. Er is een maximum aantal personen dat een supervisor effectief kan managen. Een manager kan zich niet onttrekken aan de uiteindelijke verantwoordelijkheid voor alles wat hij aan anderen delegeert. Een manager moet beslissingen nemen voor zaken waar hij verantwoordelijk voor is en kan niet aan een hogere functionaris vragen die beslissingen voor hem te nemen. Een bedrijf heeft alleen iets aan managers die te allen tijde geïnteresseerd blijven in hun verdere zelfontwikkeling. Het sturen van mensen kan pas effectief worden als de doelen van individuele mensen, wanneer zij in groepsverband werken, in harmonie zijn met de doelen van de groep. Mensen hebben bevoegdheid nodig overeenkomstig hun verantwoordelijkheid. Het doel van alle controle is om afwijkingen van de plannen tijdig genoeg te ontdekken om correcties te kunnen aanbrengen. Hoe hoger het niveau van de manager en zijn staf, hoe minder controle er nodig is."

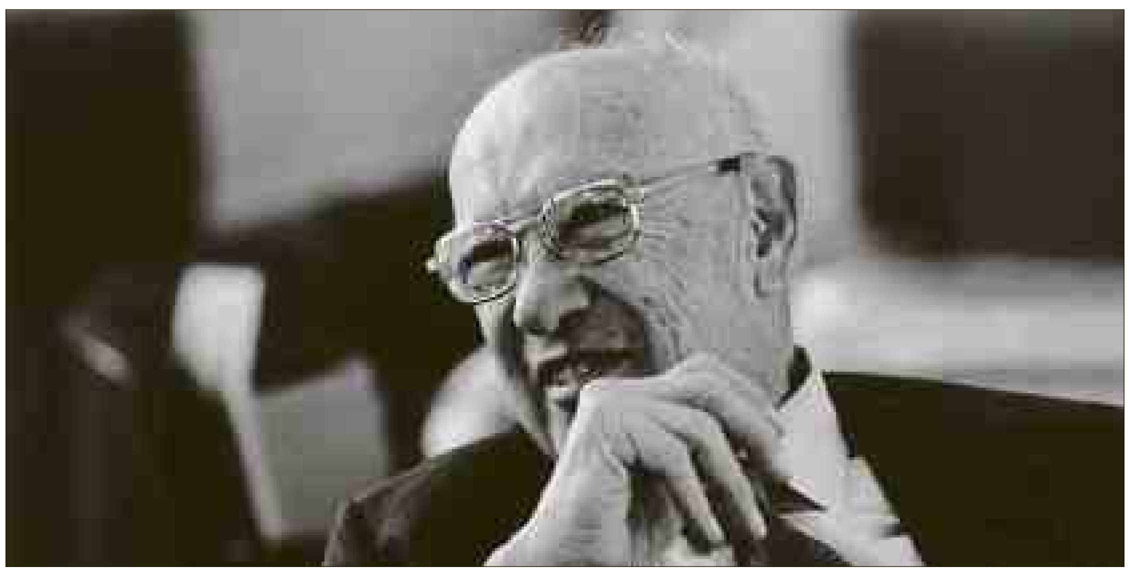

Peter Drucker

Peter Drucker, management consultant, is vooral bekend om zijn vele bijdragen over uiteenlopende onderwerpen van organisatie en management. Hij schreef in het bijzonder over marketing en innovatie en op deze terreinen was hij zijn tijd ver voor. Zo zijn in deze tijd van de kennismaatschappij, de diensteneconomie en de beleveniseconomie geheel gebaseerd op innovatie. Verder schreef hij veel over motivatie en hoe het beste uit je mensen te krijgen. Hij voorspelde het tijdperk van privatisering, decentralisatie en de grote opkomst van de Japanse economie. Door zijn interesse in en onderzoek naar het gedrag van mensen kwam hij tot andere taken van management en wel: Setting Objectives-Organizing-Motivating-Measuring Performance-Developing People. Dit was het begin van zijn Management by Objectives (MBO), een eerste aanzet van wat nu in een verder ontwikkeld managementsysteem in goed geleide bedrijven toegepast wordt en waarbij alle werknemers in alle posities zich maandelijkse doelen toebedelen waar ze de volle verantwoordelijkheid voor nemen.
Aan de eerste versie van Drucker ontbrak nog heel veel en het systeem zoals door hem ontwikkeld faalde in de praktijk. We hebben het echter toch aan Drucker te danken dat we op de weg zijn gezet naar een participatief systeem dat met pro-actieve werknemers en zelfsturende teams nog tot ver in de toekomst gebruikt zal kunnen worden. We zullen nu verder op MBO ingaan, zowel de oorspronkelijke als de hedendaagse versie.
De originele versie van Drucker was bedoeld voor managers en afdelingshoofden. De (jaar)doelen van de organisatie worden bestudeerd (1), de manager stelt de doelen vast voor de afdelingshoofden (2), de vooruitgang wordt maandelijks bekeken (3), de prestatie wordt geëvalueerd (4), en beloond (5). De doelen moesten SMART zijn dat wil zeggen Specific (in duidelijke taal beschreven), Measurable (uitgedrukt in aantallen), Attainable (ze moesten haalbaar zijn), Relevant (ze moesten belangrijk zijn, dat wil zeggen gebaseerd op doelen en niet op activiteiten), en Timebound (ze moeten behaald worden in een bepaald tijdsverloop bijvoorbeeld binnen de kalendermaand).
Ik heb persoonlijk altijd een update gebruikt. Doelen moeten SMARTER zijn, dat wil zeggen Specific (geen vage taal), Measurable (in aantallen meetbaar), Agreed-to (doelen worden in onderling overleg bepaald en niet eenzijdig uitgedeeld door de manager), Result focused (de doelen moeten gericht zijn op een te behalen resultaat en niet op een activiteit of handeling), Time bound (timed, time-specific), Enthusing (de doelen moeten inspirerend werken, enthousiasmerend) en Rewarding (verbonden aan een beloning). De verbeteringen zijn dat doelen in overleg vastgesteld worden, dat de doelen motiverend, inspirerend werken op de verantwoordelijke en dat er een beloning verbonden is aan het behalen van de doelen.

(Wordt vervolgd)

Reacties: j.deruijter@yahoo.com

Advertorial

InselAir:
‘We do our utmost’

Windsurfen, dominotoernooien, fietswedstrijden, gospelfestivals, zeepkistenraces en vliegerwedstrijden. Bij deze activiteiten denk je waarschijnlijk niet aan de vliegtuigmaatschappij InselAir. Ruim vier jaar vervoeren ze nu mensen van punt A naar punt B. Door de bevolking van de verschillende bestemmingen is er voor hen veel mogelijk gemaakt en zijn ze uitgegroeid tot wat ze nu zijn. Daarom wil het vliegbedrijf graag iets terug doen voor de bevolking en InselAir heeft daarvoor het zogenaamde ‘Community Fund’ opgericht.

Edward Heerenveen

Hoewel de vliegtuigmaatschappij officieel al in 1993 werd opgericht, duurde het op papier tot 2006 voordat ze ook daadwerkelijk hun eerste vlucht konden uitvoeren. De reden hiervoor was simpelweg concurrentie. Voor 2006 was ALM/DCA namelijk de nationale vliegtuigmaatschappij van Curaçao en zij hadden destijds een sterke positie. Hiertegen concurreren had dus bij voorbaat al geen kans van slagen.

Geduld wordt beloond en na 2006 heeft InselAir de routes uitgebreid tot twaalf verschillende routes en in 2011 verwachten ze dat dit er zestien zijn. Onder meer steden in Venezuela en Colombia worden toegevoegd aan de lijst van bestemmingen. InselAir is daarmee op dit moment de grootste vliegtuigmaatschappij die Curaçao ooit heeft gekend en daarbij ook een van de grootste in het Caribische gebied.

Zoals al eerder vermeld is, wil InselAir graag iets terug doen voor de bevolking van de InselAir-bestemmingen met het InselAir Community Fund. Internationaal directeur van InselAir Edward Heerenveen licht dit toe: “Dit fonds staat voor het creëren van verwantschap tussen de vliegtuigmaatschappij en het volk van de verschillende landen. Wij willen op deze manier iets terug doen voor de mensen. Daarbij zijn wij op deze manier sneller op de hoogte van alles wat er in de landen gebeurt. Daarop kunnen we vervolgens inspelen. Het is dus een wisselwerking waarvan beide partijen profijt hebben.”

Het fonds is gericht op grote en kleine projecten. Dus heb je bijvoorbeeld een specifieke droom, dan kan InselAir deze wellicht in vervulling laten gaan. Ze doen veel aan sport. Zo komen onder meer de Special Olympics aan bod. Maar bijvoorbeeld ook de ‘Little Leagues’ waarbij ze prominent bezig zijn met het professioneel bijstaan van jonge talentvolle kinderen. Het idee hierbij is dat zij zorg dragen voor de overtocht, zodat de ouders van deze kinderen zich hier geen zorgen over hoeven te maken. Voor de medereizigers op de trip zorgt InselAir dan ook voor grote kortingen.

Educatie
Ook op educationeel gebied zorgt de vliegtuigmaatschappij voor veel steun door bijvoorbeeld schooltrips te verzorgen naar onder meer Bonaire, Aruba of Miami. Bij dit soort gelegenheden regelen zij speciale tickets met wederom fikse kortingen.
Op cultureel gebied is InselAir ook niet weg te denken. Tentoonstellingen worden vaak door hen gesponsord en hier en daar worden tickets geveild voor het goede doel. Daarbij sponsoren ze elk jaar verschillende carnavalsgroepen en in 2010 sponsorden ze ook de carnavalskoningin die stewardess was bij InselAir.
Tegelijkertijd denken ze ook aan de minderbedeelden. Daar waar de nood soms erg groot is, biedt InselAir de oplossing door gratis tickets te geven, wat vaak de grootste kostenpost is voor velen. Daarbij hebben ze wederom voor de minderbedeelden een actie in het vliegtuig die de reizigers vraagt hun kleingeld te doneren. “We hebben veertig vluchten per dag, dus dat betekent dat we ook veertig keer op een dag geld op kunnen halen. Veel mensen hebben vaak nog kleingeld over waar ze toch niets mee doen. Door deze actie kunnen wij gemakkelijk een paar duizend dollar doneren.”

Al met al wil InselAir behalve het creëren van verwantschap ook het succes van Curaçao met hun Community Fund ondersteunen. Door de jaren heen hebben topatleten geholpen. Onder meer verschillende honkballers die het op professioneel niveau goed doen, zijn bekend met deze vliegtuigmaatschappij.

Door ook zoveel voor de bevolking terug te doen, moet er ook meer gebruik gemaakt worden van de vliegtuigen van InselAir. Dit is niet bevorderlijk voor het milieu en daar zijn zij zich ook bewust van. “We proberen zo zuinig te vliegen als mogelijk is. We mengen bijvoorbeeld brandstof voor minder uitstoot. En ook de manier van vliegen wordt aangepast om zuiniger en economischer bezig te zijn.”

Er komen veel verzoeken uit verschillende landen om zich aan te melden voor het Community Fund. InselAir bepaalt vervolgens hoe de gelden over de verschillende doelen worden verdeeld. Echter, zij krijgen zoveel aanmeldingen dat het soms wat langer duurt. Ook is het zo dat er niets gegarandeerd kan worden als er een aanvraag wordt gedaan die nog voor dezelfde maand geldt. “Wie het eerst komt, het eerst maalt.”

Dat InselAir veel doet voor de maatschappij is nogmaals duidelijk geworden bij de aardbeving in Haïti. De meeste vliegtuigmaatschappijen annuleerden hun vluchten na deze natuurramp. InselAir deed het omgekeerde en voerde hun vluchten op. Ze haalden daarbij ook in samenwerking met Nederland en ArkeFly honderd wezen uit Haïti weg. Ook brachten ze belangeloos vele liters water.
Aan dit alles heeft InselAir nooit geld verdiend, maar er geld op toegelegd. “Als er iets gebeurt wat zo’n grote impact heeft, dan doe je dat gewoon. Onze vluchten van en naar Haïti zitten weer vol. Wie goed doet, goed ontmoet.”

InselAir is naast het Community Fund ook intern bezig om alles zo goed mogelijk te laten verlopen. Ze begonnen ooit met achttien werknemers en dit aantal is nu uitgegroeid tot bijna driehonderd werknemers. En hoewel de medewerkers elkaar in het begin persoonlijk kenden, is het met zo’n groot bedrijf natuurlijk moeilijker om elkaar te leren kennen. Daarom wordt er veel georganiseerd voor deze ‘InselAir Family’. “Het is duidelijk dat de saamhorigheid binnen het bedrijf groot is. Mensen hebben veel voor elkaar over en steunen elkaar ook. Aangezien de InselAir-medewerkers vaker met elkaar zijn dan met hun familie, worden er zo nu en dan familiedagen georganiseerd. En ook met oud en nieuw kwam de InselAir Family niets te kort. Met onder meer de Venezolaanse band KY 3 werden de gasten vermaakt.

“Iedereen binnen het bedrijf moet tevreden zijn met wat ze aan het doen zijn. En gezien het minimale percentage aan verzuim en ziekte lijkt het erop dat dit ook het geval is. Mocht dit niet zo zijn dan zijn er altijd nog gespreksgroepen waar men zijn ei kwijt kan. Ontevreden mensen zitten er natuurlijk altijd tussen, maar wij doen er samen alles aan om zoveel mogelijk van die ontevredenheid weg te halen. Heeft een werknemer bijvoorbeeld gesolliciteerd naar een baan als cabin attendant, maar is deze niet door de selectie gekomen? Dan kijken wij wat er mogelijk is in een eventuele andere functie binnen ons bedrijf.”

Insel Air Community Fund

Interview

Arubaanse schrijft boek over leidinggeven
‘Een kokosnoot als manager’

Management coach Sharon Burgler is auteur van Hoofd, Hart, Kokosnoten, waarin negen succesvolle managers en ondernemers vertellen over leidinggeven, passie en het brengen van offers. “Een bestuurder die een kokosnoot of kokospalm kan zijn, heeft zoveel te geven, dat hij vanzelf volgers krijgt”, zegt Burgler.

Tekst en foto’s: Otti Thomas

Sharon Burgler

“Vroeger moest ik veel gedetailleerder vertellen wat ik wilde of wat ik voor ogen zag. Nu hoef ik alleen maar te roepen wat ik wil en we gaan meteen aan de gang. Ik geef de mensen ruimte om bij mij te leren, want ik heb het zelf ook geleerd door het gewoon te kunnen doen.” Ondernemer Hennie van der Most praat in het boek Hoofd, Hart, Kokosnoten over de relatie met zijn personeel en hoe die relatie heeft bijgedragen aan zijn succes. Het is belangrijk om gewoon te blijven, eerlijk te zijn en verantwoordelijkheden af te dragen, vertelt de eigenzinnige ondernemer, die vooral bekend is voor het omtoveren van een voormalige Duitse kerncentrale in pretpark Wunderland Kalkar.
Van der Most is een van de negen mensen - vier vrouwen en vijf mannen - die aan het woord komen in Hoofd, Hart, Kokosnoten van auteur Sharon Burgler. Anderen zijn dressuuramazone Anky van Grunsven, politicus en theatermaker John Leerdam en directeur Marc van den Tweel van het Ronald McDonald Kinderfonds. Burgler stuurde elk een doos met twee kokosnoten en een brief waarin ze haar waardering uitspraak voor de wijze waarop ze door kennis, passie en durf veel bereikt hadden. “Wat ik wil laten zien, is dat leiderschap te maken heeft met de waardering van mensen. Als mensen zich gewaardeerd voelen, gaan ze ook veel voor je doen. Veel managers zeggen wel dat ze hun personeel centraal stellen, maar in de praktijk doen ze het niet. Ze zitten in een keurslijf. Directeuren draaien weken van 80 uur, ze zijn het eerst aanwezig en het laatste weg. Maar een directeur is als een ouder. Hij of zij moet het goede voorbeeld geven. Vaak weten ze dat ze in een bepaalde situatie zitten, maar het kost tijd om gewoontes af te leren. Vooral als er een crisis uitbreekt grijpt men terug naar oude gewoontes, meer autoriteit en strakkere regels. Dat gaat ten koste van de nodige positieve investering in het personeel en wat je dan ziet is dat mensen aan creativiteit en werklust inboeten”, zegt Burgler.

Vaas bloemen
Burgler weet waar ze het over heeft. Als managementcoach helpt ze al jaren directieleden, commissarissen en andere bestuurders met het vinden van een andere, meer motiverende manier van leiding geven. “Ik was ziekenverzorger van mensen die soms niet meer konden communiceren na een hersenbloeding. Mensen die een vaas bloemen aanwezen als ze een kop koffie wilden. Daardoor heb ik geleerd de inconsequenties tussen taal en gedrag te zien. Ik besloot om het bedrijfsleven in te gaan, nadat ik een tijdje in een hotel in Amsterdam werkte. Ik zag dat personeel zich niet welkom voelt, zolang de directeur hen geen geveel geeft dat ze essentieel zijn. Toen is het idee ontstaan dat de houding van de directeur alles bepaalt.”
Inmiddels rekent Burgler managers van KPN, de Rabobank, de gemeente Amsterdam, ABN AMRO en Delta Lloyd tot haar klanten. “Ik leer hen hoe ze hun kwaliteiten uit kunnen breiden. Nederlanders zijn er goed in om veel aandacht te geven aan hun eigen beperkingen en ook anderen te wijzen op wat ze niet kunnen. Maar er komt niets voort uit wat je niet kan. Ik wil werken aan wat mensen wel kunnen en waar ze plezier aan beleven. Aan alles wat energie oplevert.” Om die reden noemt Burgler zichzelf ook geen managementcoach, maar een ‘generating coach’, aangezien ze daadwerkelijk energie wil opwekken en creëren. “Het uiteindelijke doel is natuurlijk om meer succes te hebben, een hogere omzet en meer winst te behalen. Dit succes wordt gemakkelijker bereikt wanneer er met passie gewerkt wordt.”

Kokosnoot
“Het klinkt allemaal voor de hand liggend”, erkent Burgler. “Het zijn dingen die elk mens weet, maar ook weer vergeet.” Burgler gebruikt metaforen om gedrag te verduidelijken en haar boodschap raakt hierdoor beter verankerd. Bijvoorbeeld de kokosnoot uit de titel.
“Van de dikke vezelige laag kan touw gemaakt worden. De schaal van een kokosnoot kun je als gereedschap gebruiken. Als je de schaal - dus het keurslijf - weet te kraken, dan wacht je het vruchtvlees en het mineraalrijke vocht. De kokospalm geeft het hele jaar vruchten die, vaak letterlijk, op eigen drijfkracht een nieuwe plek vinden om zelf als boom weer vrucht te dragen. De kokospalmbladeren zijn zo gevormd dat ze het regenwater snel naar de wortels kunnen leiden. Een goed leider geeft ook direct, helder en op het juiste moment voeding aan zijn medewerkers zodat zij met plezier functioneren. De winst volgt daarmee vanzelf. Een bestuurder die zijn kokosnootkwaliteiten inzet, heeft zoveel te geven dat hij als vanzelf volgers krijgt.”
De kokosnoot verwijst natuurlijk ook naar Burglers geboorteland, Aruba. “Dat is mijn unique buying point. Ik combineer de Nederlandse nuchterheid met Arubaans temperament. Aruba is ook een goed voorbeeld van hoe het kan. Curaçao is een eiland met veel natuur, terwijl Aruba alleen een lange strook wit strand en de zon te bieden heeft. In een halve dag ben je het eiland rond. Toch leggen op Aruba dagelijks vele cruiseschepen aan omdat de inwoners het eiland zó aantrekkelijk weten te maken dat toeristen er graag komen. Met weinig te bieden, toch dezelfde aantrekkingskracht creëren; dat is de kracht van Aruba”, zegt ze. “Het zit ‘m in het gevoel dat de bewoners aan de bezoeker geven: je bent welkom en belangrijk. Dat gevoel koestert de toerist zoals de zon hun huid koestert.”
Dat Antillen-eilanden succes boeken op het gebied van toerisme, wil niet zeggen dat een managementcoach overbodig is. Maar de machocultuur in de Caribische regio maakt dat moeilijk, is Burglers ervaring. “Neem de rol van status en schaamte. Dat maakt het moeilijker om een coach te accepteren. Je kunt echter niet alles zelf doen en je weet pas wie je om je heen moet verzamelen voor succes, als je weet wat je beperkingen zijn. Zo zal je als goed leider op bepaalde gebieden je ‘meerdere’ moeten erkennen en diens kwaliteiten gebruiken om winst te kunnen boeken.”

Máxima
Het eerste boek van Sharon Burgler heet ‘Van Macht naar Kracht’ en gaat over hoe een menselijke manier van leidinggeven tot meer rendement leidt. Burgler overhandigde in 2009 een exemplaar aan Hare Koninklijke Hoogheid Prinses Máxima, volgens de auteur een goed voorbeeld van een vrouw die van nature mensen kan motiveren door haar betrokkenheid, hartelijkheid en oprechtheid.

Sympassium
Sharon Burgler is ook initiatiefnemer van het Sympassium, een symposium waarin ze letterlijk wil laten zien, horen en proeven wat het effect is van werken met Passie. Deelnemers leren hoe ze hun droom kunnen communiceren naar hun personeel. “Na vandaag neemt u, vanuit het hervonden perspectief van uw passie, weer energiek en vol zin het heft in handen”, meldt de folder. Meer informatie staat op www.sympassium.nl.

Assisting you with the big step to Curaçao

Uitgezonden voor uw werk? Of zelfstandig ondernemer?
Het roer om? Pensionado? Oriëntatiebezoek? Tijdelijk of permanent?
Kopen of huren? Tweede woning? Zakelijk of particulier?
Vervoer? Schoolgaande kinderen? Weinig tijd? Geen zin in rompslomp?
Waar kunt u terecht voor breed advies?

Expat Bureau Curacao (EBC) biedt een “one-stop-shop” voor iedereen die de overstap naar dit tropische eiland wil maken. EBC helpt u of uw medewerker met alle praktische zaken en werkt samen met professionele bureaus en gerenommeerde bedrijven.

Voor informatie, advies en vragen over onze dienstverlening mail naar info@expatbureaucuracao.com of bel (+5999) 670 6707 / 690 6909.

Duurzame ontwikkeling: Praktische levenswijze? (5)

'Samen delen, samen spelen'

Deze week staat Ace Suares centraal en hoe hij duurzame ontwikkeling handen en voeten geeft. Suares doet dit in de vorm van de open source-aanpak. Ook al wil hij het niet echt toegeven, begaan is hij wel met zijn omgeving. En de passie voor zijn werk zit wel 'snor'. De rode draad van zijn open source-verhaal is, wáárom de dingen voor jezelf houden, terwijl je het net zo goed kunt delen en in groter verband kunt samenwerken aan duurzaamheid. Een verslag hierover vanuit zijn eenvoudige en knusse kantoor in Piscadera.

Tekst: Shakti Aroena Lakhi

Geboren op Curaçao, verliet Ace Suares op jonge leeftijd zijn geboorteland en ging wonen in Nederland. Hij komt uit een sociaal-christelijk gezin met ouders die de Tweede Wereldoorlog hebben meegemaakt. Al vroeg werd hem geleerd dat een gelukkig en welvarend leven niet voor iedereen een gegeven is en dat mensen die het minder hebben, geholpen dienen te worden. Ook het bewust omgaan met basisvoorzieningen zoals voedsel, is hem met de paplepel ingegoten. Volgens hem is het belangrijk dat ieder individu het recht heeft op een goed leven en in staat moet kunnen zijn om vooruit te komen, dus om het beter te hebben of te krijgen. En help onze medemens die het minder heeft, vanuit passie en plezier waardoor hun en jouw leven weer kleur en betekenis krijgt. Zo creeer je een bewuster leven voor jezelf en de omgeving.

Ir. Shakti Aroena Lakhi is consultant bij Kool Caribe Consult, Partner in Sustainability aroena.kcc@onenet.an

Open source

Door het helpen van anderen via de open source-gedachte en het promoten van de kracht hiervan kan Ace Suares zijn boodschap concretiseren om zodoende zijn steentje bij te dragen aan een duurzame samenleving. Open source, wat is dit vraagt u zich als lezer af? En wat heeft dit met duurzame ontwikkeling te maken? Vanuit het perspectief van Suares gezien is open source een manier van werken waarbij het product, in dit geval software via internet vrij beschikbaar wordt gesteld. Gebruikers kunnen het product downloaden en het vervolgens naar eigen smaak aanpassen en inrichten en er eventueel geld mee verdienen. Zo kan ieder individu door open source werken aan zijn eigen persoonlijke duurzame ontwikkeling. Als ontwikkelaar van open source-software kun je inkomsten genereren met advisering en implementatie hiervan.

Verder biedt open source de mogelijkheid aan gebruikers hun ideeën en wensen in te brengen in het product, waardoor er een geheel authentiek eindresultaat ontstaat. Een product van hoogwaardige kwaliteit.

Slim bedacht

Volgens Suares wordt in de hedendaagse productie van computers geen rekening gehouden met een lang en duurzaam gebruik van computers. Computers worden zodanig ingericht en gebouwd dat gebruikers deze slechts een jaar of drie kunnen gebruiken, omdat dure en vernieuwde software snellere computers met meer geheugen nodig heeft. Hierdoor ontstaat er een afvalberg van afgedankte computers die in feite nog bruikbaar zijn. De kracht van open source is juist dat gebruikers de gratis gedownloade software gemakkelijk op hun 'oude computer' kunnen installeren en die tevens geen enorm geheugen nodig hebben om geïnstalleerd te worden. Op deze manier creëer je dat de computer langer meegaat, de bulk aan afgedankte computers afneemt en kosten bespaart. Zo vragen bijvoorbeeld gangbare virusscanners die constant aan vernieuwing onderhevig zijn, steeds meer capaciteit van de computer waardoor er op een gegeven moment een nieuwe computer met een groter geheugen nodig is. Open source-software is wat dit betreft dan ook slim bedacht, want het stelt minder eisen aan computers vanwege de geringe grootte, het is eenvoudig te installeren en gratis beschikbaar. Tegelijkertijd maakt open source het mogelijk dat software en kennis hierover vrij en toegankelijk gemaakt worden voor een ieder. Het brengt mensen bij elkaar die hun eigen ideeën uitwisselen over het product, waardoor er een authentieker en kwalitatief beter product ontstaat.

De Ñapa besteedt al enige weken aandacht aan duurzame ontwikkeling. Een ontwikkeling waarin tegemoet wordt gekomen aan de behoeften van huidige generaties zonder de mogelijkheden weg te nemen dat toekomstige generaties in hun behoeften kunnen voorzien. Duurzame ontwikkeling richt zich op de 4 P's: people (sociaal-cultureel), planet (leefomgeving), profit (financieel) en pleasure (plezier). Daarnaast zijn er vier niveaus van duurzame ontwikkeling te onderscheiden, de 4 M's: micro, meso, macro en mega. De ideale situatie voor duurzame ontwikkeling is wanneer de 4 P's en de 4 M's evenwichtig met elkaar verbonden en in balans zijn. In deze serie artikelen zal worden getoond hoe mensen als u en ik persoonlijk invulling geven aan duurzame ontwikkeling.

Duurzaam voordeel

Achter open source schuilt volgens Suares een deel van de duurzaamheidsgedachte. Door kennis en ervaringen uit te wisselen over een bepaald concept of idee, werken mensen samen om een beter en efficiënter product te maken dat tevens naar behoefte kan worden ingevuld. Er ontstaat spontaan een open dialoog of open podium waar de betrokkenen met elkaar aan de slag gaan om een product (verder) te ontwikkelen. Zo deel je kennis en vele handen maken licht werk.

Het andere deel van de duurzaamheidsgedachte zit 'm in het feit dat kennis en informatie vrij beschikbaar is voor gebruikers, omdat het downloaden gratis is. Kennis is gratis beschikbaar, wat op langere termijn bijdraagt aan zelfredzaamheid van het individu. Het individu is niet afhankelijk meer van dure en gangbare software om zich verder te kunnen ontplooien tot een zelfbewuste burger.

Het derde duurzame aspect is dat open source bij aanschaf geen geld kost. De softwareprogramma's die nodig zijn kunnen gratis gedownload worden via internet. Dit bespaart kosten voor nieuwe investeringen. Een voorbeeld is het installeren van een nieuw programma voor een klantenbestand van een instantie. Volgens de gangbare manier koopt het bedrijf de software die het nodig heeft en laat die vervolgens installeren. Óf de instantie maakt gebruik van open source-software die gratis beschikbaar is. Alleen de installatiekosten worden betaald.

Belang

Ace Suares pleit ervoor dat instanties waar bewust met geld moet worden omgegaan zoals scholen, overheden en maatschappelijke organisaties, gebaat zijn bij de toepassing van open source-software. Het maakt het juist mogelijk voor deze clubs om hun kosten zo laag mogelijk te houden. Op het eiland is Suares bezig om mensen hiervan bewust te maken, hoewel dit niet altijd gemakkelijk is. Dat zit 'm vooral in het feit dat onbekend, onbemind maakt. Bewustwording van het belang van gebruik van open source is voor Suares een must. In Nederland is het inmiddels zo ver dat alle ministeries vanuit het open source-principe werken ten behoeve van kostenbesparing binnen de automatisering.

Daarom is Suares momenteel bezig met het oprichten van een stichting die het gebruik van open source onderstreept en hierover bewustwording creëert, zodat het gebruik van open source in de toekomst binnen de samenleving een vanzelfsprekendheid is.

Tot slot is ook dit voorbeeld van Suares en hoe hij duurzame ontwikkeling persoonlijk vormgeeft, een spiegel voor ons. Hij laat zien dat hij vanuit zijn persoonlijke behoefte (micro-niveau) met plezier en passie (pleasure-aspect) zijn medemens kan helpen (meso-niveau). Zo draagt hij op unieke wijze bij aan een zelfredzame samenleving (people-aspect), reductie van 'afvalcomputers' (planet-aspect) en levert het allemaal nog eens geld op (profit-aspect). Verder is het concept open source een mooi voorbeeld hoe we door krachten te bundelen en kennis vrij te delen als individu en als samenleving duurzamer kunnen ontwikkelen.

Ace Suares

www.spigthoffcuracao.com

ECONOMIE

Brazilië mikt op biodieselmarkt

In navolging van Indonesië en Maleisië sluit Brazilië de Afrikaanse oliepalm in de armen. In de noordelijke staat Pará in het Amazonegebied zijn veel ontboste gebieden geschikt voor uitgestrekte palmolieplantages. Daarmee wil Brazilië een belangrijke speler op de biodieselmarkt worden.

Met twee projecten in Pará mikt het Braziliaanse overheidsbedrijf Petrobras op de productie van 420.000 ton palmolie per jaar, dubbel zoveel als het land vandaag produceert. 70 Procent van de olie zal naar Portugal worden verscheept, om er biodiesel voor de Europese markt van te maken.

"Ondanks de hoge bedragen die de cosmetica- en voedselindustrie betalen, kiezen we voor de groeiende markt van biodiesel", zegt Janio Rosa van dochtermaatschappij Petrobras Biocombustível.

Daarnaast wil de grootste ijzerproducent ter wereld, het Braziliaanse mijnbouwbedrijf Vale, zelf jaarlijks 160.000 ton biodiesel produceren vanaf 2014, om zijn transportkosten te drukken. De onderneming plant oliepalmen op 60.000 hectare in zes verschillende delen van Pará.

Geduld

Toch heeft Brazilië nog vele jaren nodig om een wereldspeler te worden op het vlak van palmolie. Voorlopig produceert het 0,5 procent van de 46 miljoen ton die per jaar in de wereld wordt geproduceerd. Oliepalmen hebben drie jaar nodig om vruchten af te werpen en acht jaar om volledig volgroeid te zijn.

Volgens een studie zijn 31,8 miljoen hectare braakliggende en onvruchtbaar geworden akkers in Brazilië geschikt voor de productie van palmolie, bijna de oppervlakte van Duitsland. Voorlopig zijn plantages slechts toegelaten op 4,3 miljoen hectare, voornamelijk in Pará. Momenteel wordt in Brazilië 85 procent van de biodiesel gewonnen uit soja, maar palmolie is een veelbelovende vervanger. Als de oliepalmplantages beginnen te renderen, hoeft Brazilië niet langer biodiesel in te voeren, maar kan het zelf een exporteur worden.

Geen monocultuur

Door de groeiende vraag naar biodiesel krijgt de Afrikaanse

oliepalm overal in Centraal- en Zuid-Amerika voet aan de grond. Maar het continent wil de ontbossing en de negatieve sociale gevolgen vermijden waarmee grote producenten als Indonesië en Maleisië worstelen. Petrobras Biocombustível schuift daartoe onder meer projecten naar voren waarin 2250 boerenfamilies werk zullen krijgen.

Sociale bewegingen en milieuorganisaties blijven kritisch over de uitbreiding van de plantages. "We zijn gekant tegen elke vorm van grootschalige monocultuur, ook al gaat het om bomen", stelt João Pedro Stédile, een van de leiders van de Beweging van Landloze Boeren (MST) en Via Campesina. Plantages bedreigen volgens hem de biodiversiteit. Daarnaast zijn plantenziekten een groot probleem. "Als je van Pará een zee van palmbomen maakt, wordt het heel moeilijk om deze ziekten onder controle te houden", waarschuwt ook expert José Stanley de Oliveira van Agropalma.

Sneller

Milieubeschermers vrezen ook dat er geen rem meer zal kunnen worden gezet op de uitbreiding van de plantages. "De vraag naar plantaardige olie zal sneller blijven groeien dan de wereldbevolking en economie. Om hieraan te voldoen zijn nog eens 13 miljoen hectare palmolieplantages nodig tegen 2050", raamt onderzoeker Timothy Killeen van Conservation International.